Газета творчай інтэлігенцыі Беларусі

ЛіМ Літаратура і мастацтва

ISSN 0024-4686

№ 20 (4666) 18 мая 2012 г.

Думка пісьменніка

Стымул для творчасці — конкурс

Ягор КОНЕЎ

За што я люблю драматургію?

За тое, што ўласныя адчуванні ды развагі тэатр можа трансфармаваць у яркія вобразы і красамоўныя дыялогі. Пэўна, таму з часоў юнацтва мяне цягнула складаць драматычныя творы. Але і дваццаць гадоў таму, і цяпер бачу, што супрацоўніцтва айчынных аўтараў з айчыннымі тэатрамі наладжваецца даволі складана. Пастаноўка беларускага аўтара на сцэне беларускага тэатра — не правіла, а выключэнне з правілаў.

Прычыны гэтай сітуацыі тлумачацца кардынальна па-рознаму. Рэжысёры скардзіліся, што нашы творцы збольшага пішуць "для сябе", "не адчуваюць сцэну". Таму, каб завабіць гледача ў залу, тэатры вымушаны ставіць замежную класіку. Знаёмыя драматургі скардзіліся, што нашы рэжысёры нават і не спрабуюць працаваць з айчыннымі аўтарамі. Рэжысёрская пыха схіляе іх ставіць свае імёны побач з сусветнымі знакамітасцямі. Да таго ж, значна прасцей працаваць з матэрыялам, які ўжо "абкатаўся" на сцэнах суседніх замежных тэатраў. Як у такіх умовах развіваць нацыянальнае тэатральнае мастацтва?

У апошнія гады Міністэрства культуры Беларусі прыкладае значна болей намаганняў па развіцці нацыянальнага тэатра. Напрыклад, дэкларавана, што за кошт бюджэту будуць фінансавацца пастаноўкі на нацыянальным матэрыяле. Таксама заснавана Тэатральная прэмія года, у якой, на жаль, адсутнічае намінацыя "Лепшы драматург года" (аўтара разглядаюць у сукупнасці з рэжысёрам у намінацыі "Лепшы спектакль").

Такія высілкі, безумоўна, вартыя павагі. Але мне здаецца, што можна іх развіць і ў больш плённым напрамку: магчыма, варта знітаваць бюджэтнае фінансаванне з рэкамендацыяй *усім беларускім тэатрам штогод праводзіць конкурс п'ес для беларускіх аўтараў. Прычым пераможца гэтага конкурсу мусіць быць абавязкова пастаўлены ў гэтым тэатры.*

Я сам прыйшоў у драматургію дзякуючы конкурсу, які ў 2003 годзе праводзіла Міністэрства культуры. Менавіта конкурс з'яўляецца лепшым стымулам для аўтара, бо дае хоць нейкую гарантыю, што з тваім творам азнаёмяцца. Мала каму хочацца пісаць "у шуфляду".

Паводле маіх назіранняў, пераможцы конкурсаў, што праводзіліся ў апошнія гады ў некаторых тэатрах, атрымлівалі граматы і грашовыя ўзнагароды — і на гэтым справа завяршалася.

Зразумела, трэба заставацца рэалістамі. Конкурс не вырашыць усіх праблем, якія існуюць у айчынным тэатры. Аднак ён, па-першае, стане творчым стымулам для многіх аўтараў, якія хацелі б пакаштаваць "пыл куліс", але дагэтуль бачылі сваю поўную незапатрабаванасць. І, па-другое, пашырыць прастору для выбару рэжысёрам і кіраўнікам тэатраў. Багацце выбару з цягам часу непазбежна перарасце ў якасць пастановак. Заявы некаторых рэжысёраў, што, маўляў, яны гатовы ўжо заўтра ставіць п'есу беларускага аўтара, калі ім прынясуць шэдэўр, абсурдныя па сваёй сутнасці. Шэдэўры не з'яўляюцца па запатрабаванні, а вось добрыя творы атрымліваюцца ў выніку няспыннага творчага працэсу.

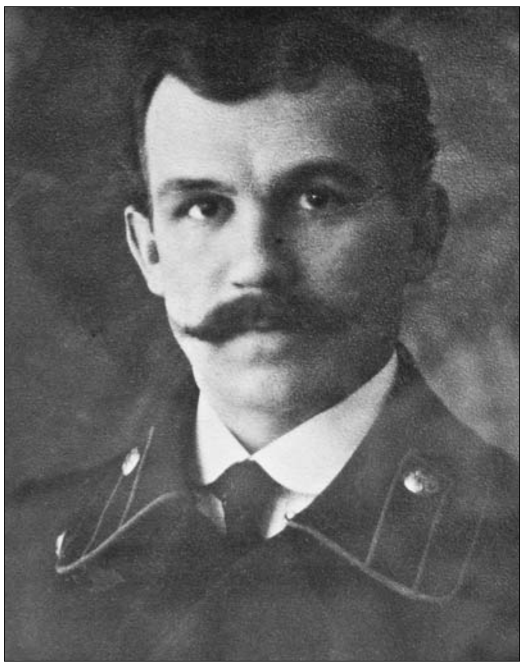
Тады, упэўнены, будзе квітнець беларускае тэатральнае мастацтва.

І мы разам з ім.

Незабыты Галубок

Святлана БЕРАСЦЕНЬ

15 мая споўнілася 130 гадоў з дня нараджэння Уладзіслава Галубка. Руплівцы айчыннай культуры адзначылі знамянальную дату ў той жа дзень. Урачыста-мемарыяльная падзея адбылася ў філіяле Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі — утульнай сталічнай Гасцёўні, якая носіць імя гэтага выбітнага дзеяча нацыянальнай сцэны, першага народнага артыста БССР.

Уладзіслаў Галубок. Мінск,1915 год.

Здаецца, і рэкламы гучнай не было, а вечарына сабрала аншлаг. І даволі значную частку неабыякавай аўдыторыі складалі родзічы, сваякі, нашчадкі Уладзіслава Галубка. Ён меў універсальны творчы дар і застаўся ў гісторыі як драматург, аўтар каля 40 п'ес на тэмы з розных часоў і перыядаў жыцця роднага краю; як рэжысёр і акцёр, спадкаемца старажытных традыцый беларускіх скамарохаў, батлейшчыкаў, выканаўцаў народнай драмы, паслядоўнік творчых прынцыпаў Ігната Буйніцкага, Фларыяна Ждановіча. Самабытнаю з'явай увайшоў у гісторыю створаны ім у сталіцы Беларускі трэці дзяржаўны тэатр — некалі знакаміты на ўсю краіну вандроўны БДТ-3 (1920 — 1937), дзе сам заснавальнік ставіў спектаклі, вёў адміністратыўныя справы, нярэдка разам з калегамі маляваў дэкарацыі, выходзіў на сцэну як акцёр. Юбілею гэтага яркага чалавека арганізатары імпрэзы прысвяцілі выстаўку "Нястомны рыцар тэатра", адкрыццё якой стала пачаткам кранальнай сустрэчы ў "Гасцёўні Уладзіслава Галубка".

Найцікавейшая і вельмі змястоўная атрымалася экспазіцыя, стварыць якую яе ініцыятарам дапамаглі Нацыянальная бібліятэка Беларусі, Дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва, Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры, Гомельскае чыгуначнае дэпо, Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт (станцыя Лясная ў раёне Баранавічаў — радзіма артыста), прыватныя асобы. У музейных вітрынах і шафах дэманструюцца ўнікальныя рукапісныя дакументы (у тым ліку і касцёльныя), пасведчанні, фотаздымкі, што ўспрымаюцца сёння ўжо не толькі як пазнакі самых розных эпізодаў з жыцця пэўных людзей, але і як артэфакты айчыннай гісторыі, прасякнутыя "водарам эпохі". Вось хаця б аўтографы У. Галубка, яго публікацыі, у тым ліку верш "Забытая хата", змешчаны ў "Нашай Ніве" (1908), яго ж мініяцюрная кніжачка з надпісам "Апавяданьня" на вокладцы і датай "1913 г." — гэта варта пабачыць! Знайшлі сваё трапнае месца ў выставачнай зале старадаўнія дыятанічныя цымбалы, скрыпка са смыком і драўляная трашчотка; беларуская батлейка і ўзоры нацыянальных строяў. А на сценах — пачынаючы з калідора, што вядзе да самой гасцёўні, — размясціліся жывапісныя карціны, разнастайныя фотападборкі...

На вечарыне і музыка гучала. Вядомая цымбалістка Таццяна Шумакова ды канцэртмайстар Наталля Сазановіч нават невялічкую праграму падрыхтавалі з твораў беларускіх аўтараў. А прамоўцаў было багата: дырэктар музея Зінаіда Кучар, кіраўнік філіяла Таццяна Гаршкова, старэйшы музейны работнік Аляксандр Міхаленя, святар Леанід Акаловіч, Ада Шагнюк, зямлячка У. Галубка, якая ладзіць у Баранавічах цяпер ужо ўніверсітэцкі конкурс яго імя — для чытальнікаў беларускай паэзіі. Род У. Галубка прадстаўлялі яго ўнучка Ізабэла Леапольдаўна Баброва; праўнучка Вольга Генрыхаўна Ціхановіч, чыё дзяцінства прайшло побач з бабуляй, сярэдняй дачкой артыста; праўнук па лініі сына Леапольда — Вячаслаў Баброў і яго жонка Жанна; жонка мастака Генрыха Ціхановіча, унука У. Галубка, — Лілія Аляксандраўна. Яна памятае аповеды Вільгельміны Уладзіслаўны, цёткі Люсі, пра знакамітага бацьку, які вокамгненна стаў "ворагам народа", быў расстраляны, і таму яго імя, што доўгія гады кідала цень на ўсю сям'ю, нават пасля рэабілітацыі ў 1957-м вымаўлялася шэптам, і толькі пасля хрушчоўскай "адлігі" загучала годна і нават з гонарам. А ў 1984 годзе мастак Яўген Ціхановіч, зяць У. Галубка, змог ажыццявіць даўнюю задуму і напісаць партрэт народнага артыста...

У кантэксце размоў пра яго постаць і трагічны лёс, пра значэнне яго дзейнасці для развіцця айчыннай культуры, пра гісторыю стварэння імяннай Гасцёўні як першаасновы музея прагучалі аднадушныя меркаванні наконт недаацэненасці асобы У. Галубка ў нашым сённяшнім грамадстве. І сапраўды, сёлета мы шырока і на высокім афіцыйным узроўні адзначаем 130-годдзе народных паэтаў Янкі Купалы і Якуба Коласа. Імя першага народнага артыста, які нарадзіўся таксама 130 гадоў таму, павінна было б стаяць побач з імі ў календары нашых культурных падзей.

А выстаўка "Нястомны рыцар тэатра" чакае ўсіх зацікаўленых!

У. Галубок "На возеры Мядзел" (палатно, алей. 1918 — 1920).

Усе — у музей!

Арцём КУМЕЛЬСКІХ

На сённяшнім лістку календара пазначана адно з найпрыгажэйшых і самых дэмакратычных свят: Міжнародны дзень музеяў. Знаўцы кажуць, што традыцыі музейшчыкаў адзначаць сваю прафесійную дату, шырока расчыняючы дзверы экспазіцыйных залаў для бясплатнага наведвання, ужо больш як 30 гадоў, а колькасць краін, у якіх 18 мая святкуюць кожны год, і святкуюць штораз адмыслова, сягае амаль да двухсот. Як бы там ні было, а ў Беларусі, дзе толькі дзяржаўных музеяў каля 150, гэта традыцыя прыжылася. Больш за тое: некалькі гадоў таму наша краіна з энтузіязмам далучылася і да міжнароднага праекта новага тысячагоддзя "Ноч музеяў", так што сёлета размаітыя творчыя акцыі ўсяночнага майскага свята зноў пройдуць і ў самых буйных, нацыянальных, і ў рэгіянальных "храмах муз" краіны.

Самы час павіншаваць адно аднаго са святам і 18 мая пры канцы працоўнага дня наведацца ў музей. У які? Адразу і не скажаш, бо паўстае адвечная праблема выбару паміж добрым, найлепшым і яшчэ лепшым. Напрыклад, гісторыка-культурны музей-запаведнік "Заслаўе" запрашае сёння на прэзентацыю мастацкага праекта "Exit-1", у аснове якога — рэфлексія на нямецкія кінатэксты пачатку XX ст. Атмасферу святочнага адпачынку мінулага стагоддзя створыць для сваіх наведвальнікаў Музей гісторыі горада Гомеля, але бліжэй да ночы свята ў духу рэтра пачне растварацца ў рэаліях XXI стагоддзя. Якім чынам? Праз шоу-праграмы, тэатральныя мініяцюры, музычныя нумары, сучасную фотавыстаўку і кінапаказы. А Нацыянальны мастацкі музей Беларусі ладзіць сённяшняе свята пад аптымістычнаю назвай: "Апакаліпсіс адмяняецца!" Для тых, хто прыдумае сабе галаўны ўбор, аздоблены запаленым ліхтарыкам, адмяняецца і ўваходны білет: такіх светланосных наведвальнікаў прапусцяць у музей бясплатна.

"Давайце ўсе пойдзем у музей!" — так гучыць дэвіз свята. Дык пойдзем?

Пункцірам

✔ Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка паставіў задачу паскорыць рэалізацыю праекта па стварэнні нацыянальнай электроннай бібліятэкі. Пра тое ён заявіў, звяртаючыся з Пасланнем да беларускага народа і Нацыянальнага сходу. Другой надзвычай важнай культурнай задачай для Беларусі на дадзеным этапе, паводле слоў Кіраўніка дзяржавы, з'яўляецца адраджэнне слуцкіх паясоў.

✔ Беларусь прадставіць лепшыя кнігі, якія былі выдадзены ў нашай краіне з 1 чэрвеня 2011 года па 15 мая 2012 года, на IX Міжнародным конкурсе "Мастацтва кнігі" дзяржаў СНД, які пройдзе 24 — 25 мая ў Астане (Казахстан). Конкурс праводзіцца па намінацыях "Садружнасць", "Мая краіна", "Кніга для дзяцей і юнацтва", "Культура. Навука. Адукацыя", "Арт-кніга", "Надрукавана ў Садружнасці". Гран-пры будзе ўручана стваральнікам унікальнага фундаментальнага выдання універсальнай тэматыкі.

✔ Тэатр-студыя кінаакцёра Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" возьме ўдзел у Днях культуры Беларусі ў Літве ў кастрычніку. Літоўскай публіцы будуць прапанаваны два спектаклі. Адным з іх стане "№ 13" паводле п'есы англійскага драматурга Рэя Куні. Другая пастаноўка пакуль яшчэ канчаткова не вызначана, аднак ёю цалкам можа стаць бліскучы спектакль "Сродак Макропуласа" паводле славутай драмы Карэла Чапэка. З гэтым паказам тэатр надзвычай паспяхова гастраляваў у мінулым месяцы ў Чэхіі.

✔ Дні культуры Рэспублікі Беларусь праходзяць у Санкт-Пецярбургу 18 — 19 мая. Нашу краіну прадставяць Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр пад кіраўніцтвам А. Анісімава, ансамбль народнай музыкі "Бяседа" пад кіраўніцтвам Л. Захлеўнага. Удзельнікі мерапрыемства змогуць пабачыць і работы мастака У. Цеслера, а таксама выстаўкі, падрыхтаваныя Літаратурным музеем М. Багдановіча і Дзяржаўным музеем гісторыі беларускай літаратуры. Будзе прэзентавана і спецыяльные выданне "Дзікага палявання караля Стаха" У. Караткевіча.

✔ Член Саюза пісьменнікаў Беларусі Іван Чарота ўключаны ў кароткі спіс (шорт-ліст) кандыдатаў на атрыманне Патрыяршай літаратурнай прэміі імя святых роўнаапостальных Кірыла і Мяфодзія. Шорт-ліст, у які ўвайшлі імёны дзесяці пісьменнікаў, апублікаваны на афіцыйным сайце Маскоўскага Патрыярхату. Лаўрэат будзе абвешчаны 29 мая ў зале Царкоўных сабораў храма Хрыста Ратавальніка ў Маскве.

✔ Рэспубліканская выстаўка сучаснай візуальнай творчасці студэнтаў "АРТ-акадэмія" праходзіць у мастацкай галерэі "Універсітэт культуры". На ёй прадстаўлены персанальныя і калектыўныя работы студэнцкіх студый дызайну, фатаграфіі, дэкаратыўна-прыкладной і мастацкай творчасці, тэатраў моды. Фінал "АРТ-вакацый" адбудзецца 22 — 23 мая ў Мінску ў фармаце вялікага гала-канцэрта.

✔ Дабрачынны канцэрт "Дотык да жыцця", прымеркаваны да Міжнароднага дня абароны дзяцей, пройдзе 1 чэрвеня ў культурна-спартыўным комплексе "Мінск-Арэна". На ім выступяць Прохар Шаляпін, Агнія, гурт "Всё включено", Вадзім Мезга, Аня Шаркунова, Галіна Шышкова, Аляксей Хлястоў, "Беларускія песняры" і іншыя вядомыя артысты. Усе атрыманыя ад продажу квіткоў сродкі, а таксама ахвяраванні гледачоў пойдуць на аказанне дапамогі дзецям, якія пакутуюць ад анкалагічных і гематалагічных захворванняў.

Падрыхтавала **Ірына АЛЯКСАНДРАВА**

У Саюзе пісьменнікаў Беларусі

На гасціннай Гродзенскай зямлі

Дэлегацыя літаратараў, членаў Саюза пісьменнікаў Беларусі, вярнулася з двухдзённай вандроўкі па Гродзеншчыне. Гэта вандроўка стала працягам здзейсненых раней па ініцыятыве Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Р. Лукашэнкі паездак па Мінскай і Магілёўскай абласцях.

Марына **КАЛЯДА**

Творца, які чакае натхнення, назіраючы за жыццём з акна, падобны да ракі, рэчышча якой завалена каменнем. Добра асэнсоўваючы гэта, беларускія пісьменнікі заявілі пра сваю гатоўнасць шукаць натхненне, знаёмячыся з Беларуссю. У адрозненне ад раней здзейсненага падарожжа, калі літаратарам прадстаўлялі лепшыя прадпрыемствы і гаспадаркі Мінскай і Магілёўскай абласцей, паездка па Гродзеншчыне мела ярка вызначаную культурна-гістарычную скіраванасць.

Пасля ўрачыстай сустрэчы дэлегацыі на мяжы вобласці і аповеда пра раёны, па землях якіх аўтобус рушыў да Гродна, мінскіх пісьменнікаў і прадстаўнікоў Гродзенскай абласной арганізацыі СПБ, што да іх далучыліся, чакала аўдыенцыя старшыні аблвыканкама Сямёна Шапіры. Губернатар расказаў пра багатае мінулае рэгіёна, засярodзіўшы ўвагу творцаў на тым, што Гродна — найбольш захаваны гістарычна сярод іншых абласных цэнтраў Беларусі. А будынак аблвыканкама, напрыклад, у розныя часы станавіўся прыстанкам для брата Напалеона Жэрома Банапарта, вялікага рэфарматара Расійскай імперыі Пятра Сталыпіна, палымянага рэвалюцыянера Фелікса Дзяржынскага. Нямала слоў было сказана і пра эканамічны твар вобласці, што займае сёння другое месца па вытворчасці мяса пасля Мінскай і трэцяе — па вытворчасці малака пасля Мінскай і Брэсцкай. Усё часцей сярод кіраўнікоў можна пабачыць гаспадарлівую моладзь, многім прадстаўнікам якой сёння трыццаць і крыху за трыццаць гадоў.

Старшыня Гродзенскай абласной арганізацыі СПБ Людміла Кебіч падзякавала губернатару за дапамогу гродзенскім творцам. Выпуск літаратурнага альманаха Гродзеншчыны, заснаванне літаратурнай прэміі імя Алаізы Пашкевіч (Цёткі) — гэта толькі самыя бачныя дзеянні Сямёна Барысавіча, накіраваныя на развіццё літаратуры ў рэгіёне. Па даручэнні старшыні Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалая Чаргінца першы сакратар СПБ Генадзь Пашкоў уручыў Сямёну Шапіру медаль "За вялікі ўнёсак у літаратуру".

У гэты ж дзень пісьменнікі здзейснілі своеасаблівае паломніцтва да літаратурных святынь Гродна: наведалі Дом-музей Максіма Багдановіча, славуты Дом-музей Элізы Ажэшкі. Літаратары пазнаёміліся таксама з гістарычным цэнтрам Гродна, яго замкам і храмамі. А вечарам было наладжана Свята паэзіі ў санаторы ААТ "Гродна Азот".

Другі дзень распачаўся літаратурнымі сустрэчамі пісьменнікаў з выкладчыкамі, студэнтамі, вайскоўцамі. Заключным акордам вандроўкі стала наведванне славутага СВК "Прагрэс-Верцялішкі" і сустрэча з яго кіраўніком, Героем Беларусі Васілём Рэвякам.

Спаконвечнае

Блаславёны шлях да людзей

Уладзімір **ЗАЛУЖНЫ**

Мінскаму Дому міласэрнасці — 10 гадоў. Адзін з яго стваральнікаў, настаяцель Усіхсвяцкага прыхода протаіерэй Фёдар Поўны ў сваім выступленні зазначыў, што галоўнай місіяй Дома міласэрнасці была і застаецца ўсеагульная рэабілітацыя чалавека: духоўная, медыцынская і сацыяльная. Тут працуюць нядзельная школа, маладзёжныя групы, класы пачатковай школы СШ № 137 г. Мінска з праваслаўнай формай выхавання на аснове праваслаўных традыцый беларускага народа. З кожным годам папаўняецца фонд прыходскай бібліятэкі, у якой цяпер налічваецца амаль 8 тысяч кніг, многія з якіх унікальныя па змесце і паліграфічным выкананні.

Удзельнікі прэс-канферэнцыі мелі магчымасць пабываць у швейнай майстэрні "Залатая рызніца". Там з лёну, шоўку, парчы, саломкі з выкарыстаннем ручной і машыннай вышыўкі выпрабляецца ўвесь асартымент адзення для святароў. У іканапіснай майстэрні за 10 гадоў створана каля 200 ікон, некалькі плашчаніц. Яны знаходзяцца не толькі ў Беларусі, але і ў многіх храмах краін Еўропы і Амерыкі.

Актыўна заяўляе пра сябе рэабілітацыйны цэнтр "ЭЛЕОС", які існуе пры Доме міласэрнасці і прапануе 41 від ліцэнзійных медыцынскіх паслуг. У яго структуры — кансультацыйна-дыягнастычнае і стацыянарнае аддзяленні.

Дом міласэрнасці — унікальны сацыяльны аб'ект Праваслаўнай Царквы, створаны для саборнага служэння людзям.

За падзеяй

Святая Сафія — апякунка сям'і

Навукова-практычная канферэнцыя "Сям'я, шлюб у сучасным свеце: адраджэнне традыцыйных духоўных каштоўнасцей" адбылася ў Слуцку ў рамках мерапрыемстваў, прысвечаных 400-годдзю з дня канчыны святой праведнай Сафіі Слуцкай.

Ганна **САЎКО**

У Слуцкай цэнтральнай раённай бібліятэцы сабраліся людзі, сапраўды неабыякавыя: педагогі, медыкі, работнікі культуры, сацыяльнай аховы, а таксама святары праваслаўных прыходаў Слуцкага Благачыння. Бібліятэкары прапанавалі цікавую выстаўку публікацый, прысвечаных Сафіі Слуцкай. Шэраг выдатных партрэтаў славутай асветніцы ўпрыгожваў выстаўку. Асобную частку яе склалі кнігі, прысвечаныя святой і яе папярэднікам, "рыцарам Праваслаўя" князям Алелькавічам. Падчас канферэнцыі адбылася і своеасаблівая прэзентацыя новага выдання сталічнага выдавецтва "Чатыры чвэрці" — кнігі Ірыны Масляніцынай і Мікалая Багадзяжа "София Слуцкая", напісанай у жанры аповесці-эсэ.

Выступленнем аўтаркі, члена Саюза пісьменнікаў Беларусі Ірыны Масляніцынай і распачалася канферэнцыя, якая тэматычна звязала вобраз асветніцы, падзвіжніцы Праваслаўя Сафіі Алелькавіч з адраджэннем лепшых сямейных традыцый нашага народа. Пра тое, што гарманічная сям'я, пабудаваная на ўзаемным даверы, разуменні, павазе і гатоўнасці прыняцця на сябе бацькоўскага подзвігу, можа існаваць у самыя, здаецца, неспрыяльныя ў палітычным і эканамічным плане часы, казала пісьменніца. Саюз Сафіі Алелькавіч і Януша Радзівіла, людзей рознага духоўнага ўзроўню, рознага веравызнання, розных сямейных традыцый, даў прыклад такой сям'і яшчэ ў XVII стагоддзі.

Настаўніца Тамара Пятроўская ў дакладзе "Сямейнае выхаванне сродкамі традыцыйных хрысціянскіх каштоўнасцей" акрэсліла праблемы сучаснай сям'і, сярод якіх — раз'яднанасць бацькоў і дзяцей, інфантыльнасць моладзі і нежаданне браць на сябе адказнасць.

Намеснік дырэктара па выхаваўчай рабоце СШ № 12 Святлана Сянькевіч падзялілася вопытам правядзення Фестывалю сям'і. Выконваючы ў форме конкурсу нескладаныя забаўляльныя заданні, дзеці і іх бацькі збліжаюцца духоўна, адкрываюць для сябе адно аднаго, вучацца разуменню, цярпімасці, павазе і любові.

Дырэктар Слуцкай цэнтральнай раённай бібліятэкі Людміла Гурыновіч расказала пра рэалізацыю праграмы "Благавест", распрацаваную сумесна з Праваслаўным духавенствам і накіраваную на адраджэнне традыцыйных каштоўнасцей. Цэлы шэраг розных па форме і змесце духоўна-асветніцкіх мерапрыемстваў ужо праведзены на базе бібліятэкі.

Падводзячы вынікі канферэнцыі, протаіерэй, настаяцель Слуцкага Свята-Міхайлаўскага сабора, Благачынны праваслаўных прыходаў Случчыны айцец Міхаіл Вейго падзякаваў прысутным за неабыякавасць і гатоўнасць змяняць думкі і норавы нашых суайчыннікаў да лепшага.

Між іншым

Паміж мірам і вайною

Міра **ІЎКОВІЧ**

У Гомелі, у палацы Румянцавых і Паскевічаў, адкрылася ўнікальная фотавыстаўка "Пад небам Першай сусветнай…". Большасць са 160 прадстаўленых фотаздымкаў зроблена непасрэдным удзельнікам баявых дзеянняў на Каўказе, выхадцам з Гомеля Казімірам Пазняком, які служыў у Карскім паветраплавальным атрадзе.

Асноўнай місіяй лётчыкаў у тыя часы былі разведка і аэрафотаздымка, пра што сведчыць фотаархіў гамяльчаніна, які дазваляе ўвачавідкі пазнаёміцца з першай авіяцыйнай тэхнікай, стаць сведкам баявых дзеянняў на фронце, салдацкіх будняў і хвілін адпачынку рускага войска, убачыць палонных туркаў, здзейсніць вандроўку па Каўказе і захапіцца яго дзіўнай прыродай, архітэктурай і каларытнымі тыпажамі мясцовага насельніцтва.

Многія са здымкаў гэтага перыяду ўяўляюць сабою лісты Казіміра Пазняка родным і блізкім — бацькам у Гомель, нявесце Яўгеніі Яўсеевай на станцыю Качанаўка ў Чарнігаўскую вобласць, брату Юліяну, які служыў кулямётчыкам у 117-м пяхотным Яраслаўскім палку. Гэтыя паштоўкі былі для нашага земляка злучальнымі ніцямі паміж домам і казармай, мірам і вайною.

Калекцыя здымкаў, якая перажыла дзве сусветныя вайны, цудам захавалася на гарышчы аднаго са старых гомельскіх дамоў. Не так даўно яе перадалі ў музейныя фонды. Гэта жывое гістарычнае сведчанне, сапраўдная хроніка трагічных падзей і ілюстрацыя лёсу чалавека, які прайшоў вайну, думаецца, зацікавіць гамяльчан і гасцей горада.

Літабсягі

Перамога народа

Літаратурная вечарына “Душою і сэрцам мы з вамі, героі…”, прысвечаная Дню Вялікай Перамогі, прайшла ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа.

Дар’я ШОЦІК, фота аўтара

На імпрэзу завіталі малодшы сын Якуба Коласа, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, доктар тэхнічных навук Міхась Міцкевіч, пісьменнік-франтавік, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Алесь Савіцкі.

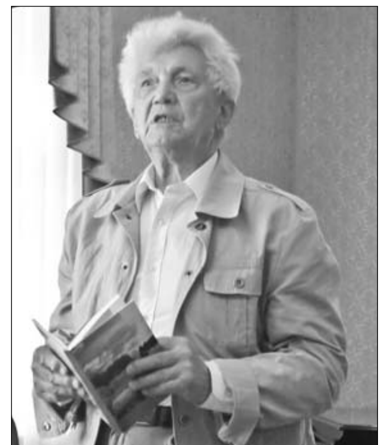
Дырэктар музея Зінаіда Камароўская распавяла прысутным пра гераічны лёс Алеся Ануфрыевіча, які з 1962 па 1969 год з’яўляўся вучоным сакратаром літаратурнага музея Якуба Коласа.

— У гады вайны перамагала не толькі зброя, а перамагаў дух, вера салдата, — упэўнены Алесь Савіцкі. — У тыя часы кожны пісьменнік лічыў сваім абавязкам напісаць пра барацьбу нашай дзяржавы з ворагамі. Слова творцаў змагалася побач са снарадам, куляй, штыком, мужнасцю савецкага салдата.

Алесь Ануфрыевіч нагадаў: “У Брэсцкай крэпасці ёсць надпіс, які вядомы ўсім: “Умираю, но не сдаюсь! Прощай, Родина”. Пасля апошняга слова клічнік — не завершаны, выпісаны напалову: у таго салдата не было сіл, каб дапісаць гэты клічнік… І цяпер невядома, чыя рука пакінула на абпаленай сцяне Брэсцкай крэпасці гэты надпіс. Але ў салдата за плячыма была Радзіма, родны дом”.

Падчас літаратурнай вечарыны знайшла працяг акцыя “Чытаем Купалу і Коласа разам”. Госці дэкламавалі палымяную ваенную лірыку Якуба Коласа, за якую пісьменнік атрымаў Сталінскую прэмію І ступені.

Міхась Міцкевіч расказаў пра паэмы “Суд у лесе” і “Адплата”, напісаныя ў Ташкенце, дзе жыў падчас вайны Якуб Колас. Навуковы супрацоўнік Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа, праўнучка Коласа і Маўра Васіліна Міцкевіч распавяла пра выстаўку кніжнай графікі А. Дзямарына і Э. Агуновіча. Прысутныя мелі ўнікальную магчымасць убачыць

Прамаўляе пісьменнік-франтавік Алесь Савіцкі.

рукапісы трылогіі “На ростанях” Якуба Коласа.

Не абышлася імпрэза і без падарункаў. Алесь Савіцкі перадаў музею сваю кнігу “Сонца на ўсіх адно”, у якой сабраны празаічныя творы, публіцыстыка, успаміны, баявыя справы і іншыя сведчанні той вайны.

Артлінія

Опера вітае маладых!

Праз два дні ў Мінску адбудзецца ўрачыстае адкрыццё Маладзёжнага форуму опернага мастацтва, удзел у якім возьмуць выканаўцы з краін СНД, Балтыі ды Грузіі. З 20 па 25 мая іх галасы будуць гучаць у шасці спектаклях Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі.

Святлана БЕРАСЦЕНЬ

З маладымі перспектыўнымі салістамі, сярод якіх ёсць ужо і сусветна знакамітыя, будуць працаваць найлепшыя дырыжоры і рэпетытары, спецыялісты па коўчынгу. Плануецца абмеркаванне кожнага спектакля пры ўдзеле саміх артыстаў, прадстаўнікоў СМІ, музычна-тэатральнай грамадскасці. На постсавецкай прасторы такі форум ладзіцца ўпершыню. Але той, хто памятае мастацкае жыццё Мінска на памежжы 70-х — 80-х гадоў мінулага стагоддзя, убачыць у гэтай падзеі адраджэнне колішняй традыцыі. Так, якраз тады ў нашай сталіцы пачалі праводзіць першыя Усесаюзныя фестывалі творчай моладзі музычных тэатраў. Цікава было назіраць за нараджэннем інтэрнацыянальных сцэнічных ансамбляў, у якіх раскрываліся новыя грані на той час маладых беларускіх салістаў: Ніны Казловай, Людмілы Колас, Вольгі Цішынай, Аляксандра Дзядзіка, Яраслава Пятрова, Віктара Скорабагатава... Падчас такіх фестываляў мы знаёміліся і з дырыжорскай моладдзю: Аляксандрам Анісімавым, Валерыем Гергіевым, Мікалаем Карндорфам, Яўгенам Колабавым, чые імёны сёння шануе музычны свет. У якасці педагогаў і кансультантаў прыязджалі легенды Вялікага тэатра СССР Наталля Шпілер, Іван Пятроў.

На сёлетні форум, арганізаваны пры падтрымцы Міждзяржаўнага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва дзяржаў-удзельніц СНД, збіраецца 16 маладых спевакоў, сярод якіх лаўрэаты міжнародных конкурсаў, салісты буйных тэатраў свету, у тым ліку і сапраўды залатыя галасы XXI стагоддзя. Мы пачуем іх у спектаклях “Кармэн”, “Багема”, “Іяланта”, “Рыгалета”, “Травіята”, “Князь Ігар”. За дырыжорскім пультам выступяць вядомыя майстры з розных краін: Аляксандр Самоілэ, Фелікс Корабаў, Аляксандр Анісімаў, Віктар Пласкіна, Джанлука Марчыяна.

25 мая 1933 года прэм’ерны паказ оперы “Кармэн” з маладой Ларысай Александроўскай у галоўнай партыі абвясціў нараджэнне Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР. Амаль праз 80 гадоў на нашу сцэну выйдзе шыкоўная сучасная Кармэн — Аксана Волкава, беларуская оперная зорка, якой апладзіравалі ў Вялікабрытаніі, ЗША, Іспаніі, Італіі, Расіі,

Заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь, лаўрэат міжнародных конкурсаў Аксана Волкава ў партыі Кармэн.

Францыі, Швейцарыі. У іншых галоўных партыях — лаўрэаты міжнародных конкурсаў Эдуард Мартынюк (Беларусь), заслужаны артыст Арменіі Георг Акабян, Дана Брамане (Латвія). Дырыжор — народны артыст Малдовы Аляксандр Самоілэ.

Повязі

Юзаф Крашэўскі: асэнсаванне велічы

Навукова-практычная канферэнцыя “Юзаф Крашэўскі: знакаміты і невядомы”, якая адбылася ў музеі-сядзібе “Пружанскі палацык” з нагоды 200-годдзя з дня нараджэння славутага пісьменніка, стала насамрэч міжнароднай. На трох мовах: беларускай, рускай і польскай — гучалі выступленні. А лепшым перакладчыкам служыла атмасфера сяброўства і аднадумства, якая панавала ў зале.

Ірына СЯДОВА, фота аўтара

Сапраўды, усіх прысутных аб’ядноўвала не толькі агульная любоў да творчасці — літаратурнай, мастацкай, музычнай — Юзафа Крашэўскага, але і жаданне данесці свае веды і пачуцці да шырокіх колаў, дастойна ўвекавечыць памяць знакамітага земляка. Гэта падкрэслівалі ў сваіх прывітальных прамовах арганізатары канферэнцыі: начальнік аддзела культуры Пружанскага райвыканкама К. Панімаш, дацэнт Брэсцкага дзяржаўнага тэхнічнага ўніверсітэта С. Васовіч і дырэктар музея “Пружанскі палацык” Ю. Зялевіч.

Тэматыка выступленняў была вельмі разнастайнай. Дырэктар музея Ю. Крашэўскага ў польскім Раманове Ганна Чабадзінска-Пшыбыслаўска расказвала пра наяўныя фонды музея, гісторыю яго стварэння. Аказваецца, дом быў разбураны падчас Другой сусветнай вайны, і ўзнаўляць яго даводзілася амаль з нуля. Але цяпер, дзякуючы працы многіх энтузіястаў, Раманова стала цэнтрам вывучэння жыцця і творчасці пісьменніка. Пані Ганна выказала спадзяванне, што падобны лёс чакае і былы маёнтак Крашэўскіх Доўгае на Пружаншчыне. Тым больш што са стадыі “пустога месца” мы, здаецца, ужо зрушыліся. Гэта яскрава даказала студэнтка Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. С. Пушкіна Марына Каленік. Дзяўчына распрацавала праект аднаўлення сядзібы Крашэўскіх у вёсцы Доўгае, які і прадэманстравала ўдзельнікам канферэнцыі.

Пажаданне Доўтаму паўтарыць лёс ужо аднаўленых беларускіх гістарычных святынь прагучала і з вуснаў кандыдата гістарычных навук дацэнта кафедры філасофіі і культуралогіі БДТУ В. Папко, дырэктара музея “Замкавы комплекс «Мір»”. Вольга Мікалаеўна лічыць, што сродкі, укладзеныя ў музеі, сябе апраўдваюць. Як прыклад — музеі ў Міры і Нясвіжы, якія карыстаюцца асаблівым поспехам у турыстаў.

Удзельнікі канферэнцыі завіталі ў г.п. Шарашова, дзе пабывалі на месцы пахавання бацькі пісьменніка, Яна Крашэўскага.

Паэзію Юзафа Крашэўскага аналізавала ў сваім выступленні доктар філалагічных навук, прафесар БДУ імя А. С. Пушкіна М. Жыгалава. Музычна-крытычная дзейнасць Ю. Крашэўскага таксама стала прадметам даследавання. З дакладам на гэтую тэму выступіла трэцякурсніца Беларускай акадэміі музыкі Ірына Філімовіч.

За работай канферэнцыі сачыў з мульты-медыйнага экрана... сам Юзаф Крашэўскі. Ён сядзеў ля бюро, задумення падпершыся рукой, і яго прысутнасць ў зале адчувалася незвычайна востра.

З-пад пяра

➤ Урачыстае адкрыццё выстаўкі “Янка Купала і Якуб Колас — беларускія песняры”, прымеркаванай да 130-годдзя з дня нараджэння класікаў беларускай літаратуры, адбылося ў Дзяржаўным гісторыка-літаратурным і прыродна-ландшафтным Пушкінскім запаведніку “Міхайлаўскае”. Праект здзейснены пры фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры Беларусі. Рукапісы, унікальныя дакументы і фотаздымкі, пераклады твораў Пушкіна, зробленыя песнярамі, ілюстрацыі беларускіх мастакоў Георгія Паплаўскага, Арлена Кашкурэвіча, Міхаіла Басалыгі, Васіля Шаранговіча, Янкі Раманоўскага і інш. — усё гэта паўстала перад наведвальнікамі музея як яскравае сведчанне сяброўства двух народаў і павагі да нашай літаратуры.

Мікола АЛЕКСІЧ

➤ Гран-пры і дыплом лаўрэата І ступені ўсерасійскага адкрытага літаратурнага фестывалю-конкурсу “Хрустальный родник-2012” дастаўся паэту з Беларусі Андрэю Смятаніну за вершы для дзяцей. Фестываль-конкурс праходзіў у Арле. За права стаць яго пераможцам змагаліся больш як сто літаратараў з Расіі, Беларусі і Латвіі.

Паліна ПРЫГОДЗІНА

➤ Супрацоўнікі рэдакцыі часопіса “Вожык” арганізавалі творчую вечарыну з нагоды 70-годдзя выдання і назвалі імёны пераможцаў віктарыны, прысвечанай гэтай даце. Удзел у віктарыне ўзялі чытачы з самых розных куткоў Беларусі, а большасць пераможцаў — гэта бібліятэкары, настаўнікі, кіраўнікі народных ансамбляў, вучні і студэнты. Але ёсць і выключэнні: трэцяе месца ў намінацыі “Літаратурны конкурс” заняла Таццяна Дземідовіч, індывідуальны прадпрымальнік з г. Брэста (гумарэска “Як бабуля ікрой частавалася”). На вечарыне выступіў гурт “Смехаўё” з Любані, пародыі на вершы вядомых паэтаў прачытаў Мікола Шабовіч. А Мікола Чарняўскі прыгадаў гісторыю сваіх першых публікацый у “Вожыку”. Кожны з гасцей імпрэзы змог знайсці нагоду для ўсмешкі.

Дар’я ШОЦІК

➤ Прэзентацыя новай кнігі для дзяцей маладой пісьменніцы Кацярыны Хадасевіч-Лісавой — “Касмічная адысея хлопчыка Стасіка” — прайшла ў Ждановіцкай сельскай бібліятэцы. Пісьменніца расказала пра тое, што галоўным героем яе новага твора з’яўляецца сынок Станіслаў. А яшчэ пра фею, якая распырсквае эліксір казачных сноў, і пра зорачку-знічку Сола, якая ўмее іграць на цымбалах. У кнізе — дзесяць казак, а значыць, дзесяць цудоўных вечароў могуць правесці бацькі са сваімі дзецьмі. Напрыканцы Кацярына Хадасевіч-Лісавая прачытала некалькі ўласных вершаў, якія надта ўзнялі настрой прысутным.

Валянціна СЛЕСАРАВА

➤ Беларускі камерны хор “Салютарыс” узяў удзел у Міжнародным фестывалі рускай духоўнай музыкі ў Літве. Харысты выступілі на адкрыцці фестывалю ў Вільнюскім касцёле Святой Кацярыны, падчас канцэрта ў гонар ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны ў Прачысценскім кафедральным саборы і ў Каўнаскай царкве. Нашы землякі запомніліся знаўцам праваслаўных культурных традыцый сваім прафесіяналізмам і падборам рэпертуару, у які акрамя твораў рускай духоўнай былі ўключаны ўзоры беларускай праваслаўнай музыкі.

Лізавета ВІХУРА

Да 130-годдзя Янкі Купалы

Алена ЛЯШКОВІЧ

Імя Купалы на карце свету

Ушанаванне асобы Янкі Купалы пачалося яшчэ пры жыцці паэта. У музеі захоўваюцца дакументы аб наданні яго імя Мазырскай школе № 3 (31.05.1926) і паказальнай школе пры Полацкім педтэхнікуме (1926). Упершыню па-за межамі краіны ў 1932 г. у гонар паэта была названа бібліятэка-чытальня ў Порту-Алегра (Бразілія).

Пасля смерці паэта была прынята ўрадавая пастанова ад 2 ліпеня 1942 г. "Аб літаратурнай спадчыне народнага паэта БССР Янкі Купалы". У тым жа годзе прынята Пастанова СНК БССР і Бюро ЦК КП (б) Беларусі аб спадчыне Янкі Купалы, дзе гаварылася: "Усе літаратурныя працы: кнігі, рукапісы, выдадзеныя і не выдадзеныя, лісты, перапіска народнага паэта з грамадскімі дзеячамі, фатаграфіі і іншыя матэрыялы, якія адносяцца да жыцця і дзейнасці паэта, абвешчаны дзяржаўнай уласнасцю".

25 мая 1944 г. была падпісана ўрадавая пастанова № 268 "Аб стварэнні музея Янкі Купалы", а ўжо 20 верасня наступнага года адкрылася экспазіцыя, якая пазнаёміла з жыццём і творчасцю Янкі Купалы першых наведвальнікаў музея. 67 гадоў Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы не толькі захоўвае і зберагае спадчыну вялікага паэта, але і далучае да яе новыя і новыя пакаленні беларусаў.

Захаванню памяці Песняра ў нашай краіне заўсёды надавалася вялікае значэнне. Найбольш значныя мясціны, звязаныя з жыццём і творчасцю Янкі Купалы, мемарыялізаваны. У структуры Дзяржаўнага літаратурнага музея песняра дзейнічаюць чатыры філіялы: Купалаўскі мемарыяльны запаведнік "Вязынка" — радзіма паэта, "Яхімоўшчына" — месца, дзе працаваў на бровары і дзе адбывалася яго грамадскае сталенне як нацыянальнага паэта, філіял "Акопы" — творчая калыска Янкі Купалы, Купалаўскі мемарыяльны запаведнік "Ляўкі" — месца, што стала апошнім прытулкам Янкі Купалы ў Беларусі перад ад'ездам у эвакуацыю.

У яго гонар названы вуліцы, бібліятэкі, навучальныя і культурна-адукацыйныя ўстановы многіх абласных і раённых цэнтраў Беларусі. У Мінску імя песняра носяць вуліца, парк, Нацыянальны акадэмічны тэатр, Інстытут мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, бібліятэка, сярэдняя агульнаадукацыйная школа № 19. Заснавана Дзяржаўная літаратурная прэмія імя Янкі Купалы, сярод лаўрэатаў якой М. Танк, П.Панчанка, У.Дубоўка, А. Макаёнак, А. Куляшоў, К. Крапіва і інш.

Ушанавана памяць паэта і па-за межамі Беларусі. 100-гадовы юбілей беларускіх песняроў Купалы и Коласа паводле рашэння ЮНЕСКА адзначаўся на міжнародным узроўні.

Помнікі Купалу ўсталяваны ў Араў-парку ў Нью-Ёрку, на Кутузаўскім праспекце ў Маскве. У Санкт-Пецярбургу, Смаленску, Кіславодску, пасёлку Пячышчы каля Казані, вёсцы Соф'іна Раменскага раёна Маскоўскай вобласці, Вільнюсе, пасёлку Гаспра каля Ялты ёсць мемарыяльныя дошкі, прысвечаныя паэту. Імем Янкі Купалы былі названы караблі Дунайскага і Волжскага параходстваў. Купалаўскія найменні атрымалі школа і вуліца ў Душанбэ, бібліятэка ў Харкаве, вуліцы ў Кіеве і Запарожжы, у Ташкенце, Тбілісі, Рызе, Ніжнім Ноўгарадзе, Беластоку, Гданьску і інш.

У пасёлку Пячышчы (Рэспубліка Татарстан) ужо больш як 35 гадоў дзейнічае Музей-кватэра Янкі Купалы. У 2011-м беларускай школе ў Рызе прысвоена яго імя.

Пасольства Рэспублікі Беларусь у Дзяржаве Ізраіль выступіла з ініцыятывай надаць імя Янкі Купалы адной з вуліц ці плошчаў у горадзе Ашдод, шостым па велічыні ў гэтай краіне, у якім пражывае вялікая беларуская дыяспара. Супрацоўнікі музея Купалы накіравалі навуковую даведку пра стасункі паэта з прадстаўнікамі яўрэйскага народу і яго стаўленне да праблемы антысемітызму. Яшчэ ў 1911 г. паэт выказаў сваю грамадзянскую пазіцыю па гэтым пытанні, калі разам з У. Караленкам, М. Горкім, А. Талстым, А. Блокам і іншымі дзеячамі культуры падпісаў зварот "Да рускага грамадства" супраць "справы Бейліса". Адказ атрымалі станоўчы — плошча імя Янкі Купалы хутка з'явіцца ў Ізраілі.

На верасень запланаваны міжнародны выставачны і культурна-адукацыйны праект "Сярэбранае руно" ("Янка Купала і рускія пісьменнікі мяжы XIX — XX стст.") Праект ажыццяўляецца разам з Дзяржаўным літаратурным музеем (г. Масква).

Створаны мастацка-дакументальныя перасоўныя выстаўкі "Янка Купала ў дыялогу культур", "Паэзія купалаўскіх мясцін", "Янка Купала і тэатр" для экспанавання ў дыпламатычных і консульскіх установах Рэспублікі Беларусь. Прыемна, што многія Пасольствы нашай краіны актыўна ўключыліся ў святкаванне юбілеяў класікаў. Так, напрыклад, да нас звярнуліся беларускія пасольствы ў Аўстрыі, Бельгіі, Пастаяннае прадстаўніцтва Рэспублікі Беларусь у ААН з просьбай прадаставіць перасоўныя выстаўкі і іншыя матэрыялы.

Пачалося супрацоўніцтва ў рамках правядзення юбілейных мерапрыемстваў і з беларускімі дыяспарамі ў іншых краінах. Вядуцца работы па стварэнні навуковай канцэпцыі і тэматычнай структуры музея Янкі Купалы ў беларускай школе ў Рызе. Падрыхтавана выстаўка "Родная нівы я мільённа часціна…", якая будзе экспанавацца ў Латвіі з 26 мая па 1 чэрвеня. Плануецца правядзенне шэрагу мерапрыемстваў з "Саюзам беларусаў Казані", "Саюзам беларусаў Дона", Беларускім таварыствам у Польшчы, а таксама іншымі беларускімі дыяспарамі.

Неабходна мемарыялізацыя купалаўскіх мясцін пры актыўнай дапамозе мясцовых улад. Калі яны паспрыяюць, з'явіцца мемарыяльная дошка на касцёле ў Радашковічах (Маладзечанскі раён), дзе хрысцілі Янку Купалу, мемарыяльныя памятныя знакі ў в. Бараўцы (Мінскі раён), в. Вялікія Бакшты (Маладзечанскі раён), в. Беліца (Сенненскі раён), дзе Купала працаваў на броварах.

Уладзімір Караткевіч сказаў пра Янку Купалу: "Гэты чалавек усім створаным вярнуў народу годнасць, годнасць за сваё мінулае, сілу жыць у сённяшнім, мужнасць, каб глядзець у будучыню.

Бываюць паэты большага ці меншага генія, больш ці менш моцнага ўплыву на розум і ўяўленне Чалавека, але для нас, беларусаў, ён адзін такі.

Ён — Купала. І гэтым усё сказана".

Мне вельмі хочацца, каб беларусы заўсёды памяталі гэтыя словы — і праводзячы святы, імпрэзы, акцыі і выстаўкі ў юбілейным Купалаўскім годзе, і ў паўсядзённым жыцці і працы.

Глыбокае-2012

Уладзімір БАЦКАЛЕВІЧ

Ураджайная ніва Алеся Жыгунова

Падведзены вынікі рэспубліканскага конкурсу Беларускага саюза журналістаў "Залатое пяро-2011". Яго лаўрэатамі сталі аўтары высокапрафесійных работ, апублікаваных у рэспубліканскіх, абласных, гарадскіх і раённых СМІ, прагучаўшых у тэле- і радыёперадачах. Прэмію імя Р. Булацкага за важкі ўклад у развіццё рэгіянальнай журналістыкі атрымаў Алесь Жыгуноў — загадчык аддзела агрaпрамысловага комплексу раённай газеты "Веснік Глыбоччыны". Чытачам "ЛіМа" А. Жыгуноў вядомы як аўтар паэтычных кніг "Матчына вышыванка", "Мая тройца", "Пагавары са мной пра восень", "Ля цяпельца зары" і іншых. Ён — лаўрэат рэспубліканскай літаратурнай прэміі "Залаты купідон".

Дыплом лаўрэата прэміі "Залатое пяро-2011" Алесю Жыгунову (справа) уручае сакратар праўлення БСЖ Міхаіл Шыманскі.

— Алесь, цябе рэдка можна заспець у рэдакцыйным кабінеце…

— Дык у мяне ж ненарміраваны рабочы дзень! *(Смяецца.)* Падчас сяўбы ці жніва, бывае, прыязджаю дадому позна вечарам, а то і ноччу. Да абеду звычайна здаю матэрыялы, а заўтра зранку — зноў у дарогу. На фермы, збожжасховішчы, сенажаці, палеткі — да людзей…

— Чытаючы "Веснік Глыбоччыны", заўважыў: газета пазбягае павучанняў, як трэба сеяць, убіраць хлеб, карміць жывёлу. Наколькі мне вядома, некаторыя "раёнкі", наадварот, лічаць публікацыю такіх матэрыялаў адным з кірункаў сваёй дзейнасці.

— Магчыма, так вырашылі заснавальнікі газет. Мы ж імкнёмся зазірнуць у душу селяніна, дахodліва расказаць пра яго плённую працу і залатыя рукі. А тэхналогіяй вырошчвання ўраджаяў няхай займаюцца спецыялісты-аграрнікі. Дарэчы, нашы ініцыятывы падтрымліваюць старшыня райвыканкама Алег Морхат, начальнік райсельгасхарчу Алег Скрабнеўскі, старшыня райкама прафсаюза работнікаў АПК Вячаслаў Кажан. Аднак гэта не значыць, што газета павінна быць "беззубай". На яе старонках няма крытычных публікацый. Канечне, не ўсім яны даспадобы. Але інакш нельга.

— Матэрыялы рубрык "Ардэнаносцы Глыбоччыны", "Блакітны вецер", "Водсветы жыцця", "Фотааб'ектыў абвінавачвае", якія ты вядзеш, паездкі, сустрэчы, рэйды — усё гэта патрабуе і часу, і сіл. Ці застаецца яны для паэзіі?

— Ведаеш, я ніводнага верша не напісаў за сталом, хоць і згодны з табою: паняцці лірыка і жывёлагадоўчая ферма не вельмі стасуюцца. Вершы нараджаюцца ў галаве ў любы момант. Скажам, "Палявая дарога", што пакладзены на музыку, з'явіўся падчас прагулкі на веласіпедзе. І такіх прыкладаў шмат.

— Ты ўзначальваеш літаратурнае аб'яднанне "Даляглялды". Як вашы творцы рыхтуюцца да Дня беларускага пісьменства?

— Як і ўсе глыбачане, мы бяром удзел у суботніках, нядзельніках па добраўпарадкаванні. Актыўна супрацоўнічаем з выдавецтвамі "Літаратура і Мастацтва" і "Мастацкая літаратура", у якіх рыхтуюцца кнігі "Зямля любімая навечна ад Доўтага да Беразвечча" і "Глыбоччына літаратурная". У літаратурна-музычнай гасцёўні "Сустрэчы для вас" ладзім вечарыны з пісьменнікамі, музыкамі, мастакамі суседніх раёнаў, гасцямі з Мінска і Віцебска. Выступаем у бібліятэках, клубах… І на Дні пісьменства мы зможам годна прадставіць свае творчыя набыткі.

Што ж, жыватворная крыніца, якая аднойчы забруіла на Глыбоччыне, невычэрпная, яна наталяе і маладыя літаратурныя парасткі.

Газета "Літаратура і мастацтва" — інфармацыйны партнёр Свята беларускага пісьменства.

Слова чытачу

Раўняецца каханне?

Вольга РОПАТ

Алесь Бадак — пісьменнік, творы якога прасякнуты ўспамінамі. Так, у аповесці "Адзінокі васьмікласнік хоча пазнаёміцца" распавядаецца пра юнака, які закахаўся ў сваю настаўніцу біялогіі — Таццяну Антонаўну, Танечку. Юнак не адмаўляецца ад пачуцця, хоча быць з каханай, але...

Аўтар ператварае досыць распаўсюджаны сюжэт пра школьнае каханне ў гісторыю, якая адбываецца адначасова ў двух паралельных светах — мінулым і сучаснасці — і дапамагае даросламу чалавеку разабрацца ў памкненнях няўрымслівага юнака.

У гэтым творы каханне пераплятаецца з усведамленнем радзімы, любоўю да сваёй зямлі. Асабліва западаюць у душу словы бацькі юнага героя: *"Чым больш ты пакінеш дома дарагіх табе рэчаў, тым больш будзеш хацець сюды вярнуцца"*.

У аповесці шмат вясёлых і шчымлівых момантаў. Наогул, і пабудова сюжэта, і лексічныя сродкі, якія выкарыстоўвае аўтар, спрыяюць таму, каб мы яшчэ раз задумаліся над самым галоўным жыццёвымураўненнем, дзе ў выніку мусіць быць Каханне…

Голас Беларусі

Міжнароднаму вяшчанню Беларускага радыё — 50 гадоў

Калі б хто з выпадковых наведвальнікаў зайшоў у дзявятую студыю Беларускага радыё, што на Чырвонай, 4, у час запісу праграм, быў бы нямала здзіўлены: мужчынскія і жаночыя галасы прамаўляюць тэксты на самых розных мовах. Толькі асобныя — знаёмыя — словы можна разабраць: Мінск, Полацк, Янка Купала, Якуб Колас...
Нават калегі на радыйных калідорах часам здзіўляюцца: як лёгка і вольна супрацоўнікі Радыё "Беларусь" гавораць па-нямецку і па-англійску, па-польску і па-іспанску, па-французску — не горш за парыжан.

Ян ЖЫЗНЕЎСКІ,
фота Кастуся Дробава

— І вядома ж, па-беларуску і па-руску, — дадае дырэктар дырэкцыі падрыхтоўкі праграм на замежных мовах "Беларусі" Вячаслаў Лакцюшын. — Зміцер Занеўскі, дарэчы, акрамя англамоўных праграм вядзе перадачы на беларускай і рускай мовах, калі б спатрэбілася, працаваў бы і на шведскай, а таксама на польскай. Тое ж можна сказаць пра Алену Шыкун, рабочая мова якой — нямецкая, Рамана Яніва, Паліну Барцаву...

Дарэчы, па словах Вячаслава Аляксандравіча, на Радыё "Беларусь" працуе сёння больш як дзесяць выпускнікоў перакладчыцкага аддзялення Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта, якія паспяхова авалодалі прафесіяй журналіста.

Міжнароднае вяшчанне Беларускага радыё — буйны радыёканал, які працуе круглыя суткі на кароткіх і сярэдніх хвалях, у FM-дыяпазоне на прыгранічныя раёны Беларусі і ў інтэрнэце. Партнёры нашых журналістаў ёсць у Германіі, дзе штодня транслююцца праграмы, у Беластоку, дзе прадстаўнікі шматлікай беларускай дыяспары з задавальненнем слухаюць перадачы на роднай мове, у Еўрапейскім вяшчальным саюзе, з яго партала нашымі матэрыяламі карыстаюцца звыш 120 буйнейшых інфармацыйных агенцтваў Старога Свету.

— А пачыналася ўсё з паўгадзіны вяшчання на беларускай мове, — згадвае пісьменнік Мікола Чарняўскі, адзін з першых супрацоўнікаў, што прыйшоў на радыёстанцыю, якая звалася тады "Савецкая Беларусь", роўна пяцьдзясят гадоў таму. — Мы нават уявіць не маглі, якім магутным стане голас краіны ў міжнароднай прасторы.

Шмат клопатаў штодня ў галоўнага дырэктара, вядомага пісьменніка і журналіста Навума Гальпяровіча. Гэта з яго прыходам у калектыў восем гадоў таму радыёстанцыя стала хутка і дынамічна развівацца.

— Я адчуваю падтрымку кіраўніцтва Белтэлерадыёкампаніі і, не ў апошнюю чаргу, першага намесніка старшыні А. Саламахі, — прызнае Навум Якаўлевіч. — Трэба было стварыць сучасны паўнавартасны канал, адысці ад правінцыйнасці, драбнатэм'я, павялічыць колькасць моў. Сёння можна сказаць, што ў асноўным нам гэта ўдалося. Колькасць гадзін вяшчання павялічылася амаль у шэсць разоў, замест чатырох рабочых моў сталі карыстацца сямю. Сфарміраваўся вельмі цікавы калектыў, якім можна толькі ганарыцца. Гэта мой намеснік Р. Прохараў, загадчыкі аддзелаў Р. Міцюшнікаў, М.Драгіна, журналісты Л. Сурэс, Т. Гаргалык, А.Якавенка, Т. Зеніна, В.Міцюшэнка, В. Блажэвіч. Дарэчы, Вольга Блажэвіч — цікавая паэтка, не раз выступала ў друку.

У студыі Радыё "Беларусь": Ксенія Кавалёва, Алена Шыкун, Вячаслаў Лакцюшын, Навум Гальпяровіч, Вікторыя Хаміцэвіч.

Працягвае супрацоўніцтва з намі Таццяна Сівец, якая шмат зрабіла за час работы на нашым радыё для прапаганды беларускай мовы і культуры. Сярод нашых няштатных аўтараў пісьменнікі Алесь Бадак, Уладзімір Ліпскі, Маргарыта Прохар, журналіст і паліголаг Вадзім Гігін, мовазнаўца Алена Пекач, галоўны рэдактар часопіса "Маладосць" Святлана Дзянісава, дэкан тэатральнага факультэта Беларускай Акадэміі мастацтваў Уладзімір Мішчанчук. На хвалях нашага радыё частыя госці — вядомыя ў краіне людзі, кіраўнікі міністэрстваў і ведамстваў, дэпутаты, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый.

Што ж, мы часам не заўважаем, колькі цікавага, важнага і значнага побач з намі. І пра тое, што ў маладой беларускай дзяржавы такі яркі і магутны голас у міжнароднай радыёпрасторы, таксама ведаюць, магчыма, не ўсе. Але пошта кожны дзень прыносіць на Чырвоную цікавыя лісты з самых розных куткоў свету. Праз перадачы Радыё "Беларусь", праз конкурсы і онлайн-канферэнцыі людзі на ўсіх кантынентах больш даведваюцца пра наш цудоўны край. Дзякуй за гэта сённяшнім юбілярам, новых ім творчых поспехаў!

Партрэт на фоне кнігі

Па законах паэзіі

Ірына МАСЛЯНІЦЫНА,
фота Кастуся Дробава

Юрый Сапажкоў — паэт, які можа і дзве, і тры гадзіны запар натхнёна расказваць пра тое, што, безумоўна, з'яўляецца галоўным у яго жыцці, — пра паэзію. І будзе распавядаць гэтак шчыра і аддана, што суразмоўца сціхне, стаіўшы дыханне, захапляючыся, уздымаючыся над сабою.

— А ведаеце, напісанне аднаго верша можа зацягнуцца на доўгія гады, нават на дзесяцігоддзі, — распачынае Юрый Міхайлавіч нечакана. — Вось толькі на днях мне прыйшло чатырохрадкоўе, якім трэба завяршыць даўно ўжо, здаецца, скончаны і нават апублікаваны верш "Точка невозврата".

— "Точка невозврата" — гэтак жа называецца ваш паэтычны зборнік... Дык згаданы верш не прахадны, а знакавы?

— Можна сказаць, што ён — этапны. Аднак, паставіўшы неяк кропку ў канцы апошняга радка, я ўсё не мог супакоіцца і час ад часу вяртаўся да яго ў думках, асэнсоўваў. Усё больш упэўніваўся — недасказана! І раптам патрэбныя радкі прыйшлі. Нават сэнс стаў іншым, больш глыбокім, можа, больш трагічным. Вось як заканчваўся верш раней:

И как ни медли, предстоит
Тебе решить,
что ложь, что свято,
Расслышать, что душа велит
Пред этой точкой невозврата.
Когда назад уже не сметь,
И время надвое разъято,
И что-то гонит, как на смерть,
Тебя за точку невозврата.

Цяпер заканчэнне гучыць гэтак:

Мне голос свыше: разумей,
Пора понять — земля поката,
Пойдёшь за точку невозврата
И снова выйдешь прямо к ней…

Абмеркаванне асобнага верша пераходзіць ў абмеркаванне таго, як наогул з'яўляюцца вершы.

— Знянацку. Калі ты штосьці перажываеш, то хочацца ўсё дадумаць і здзівіцца новаму сэнсу, ракурсу, цікавай аналогіі. Калі гэта

адбываецца, то вершы практычна гатовыя. Працэс запісвання на паперы — другасны. Ты садзішся за стол ужо з гатовым ці амаль гатовым вершам. А можа, і не садзішся наогул. Я пішу звычайна на вуліцы — калі верш з'явіўся, трэба яго найхутчэй занатаваць, каб не згубіць нерв, каб не забыць мелодыку…

— Калі ў школе вывучаюць творчасць класікаў, звычайна кажуць пра вялікія планы паэтаў, задумы, папярэднюю дэталёвую распрацоўку вобразаў. А на самой справе як?

— На самой справе паэзія не плануецца. Жыццё паэта дзеліцца на такія этапы, калі яму не пішацца, і этапы натхнення, калі пастаянна ў галаву прыходзіць нешта нечаканае, тое, што трэба абдумаць. Нараджаюцца метафары, якія хочацца развіць. Штосьці адчуваеш, знаходзіш, штосьці стукаецца да цябе. Мяне тады цягне пахадзіць па вуліцах… А спецыяльна запланаваць ці то па заказе, напрыклад, напісаць: вось, складзі верш пра Радзіму — гэта проста глупства.

— Ну чаму ж… Пісалі нават цэлыя паэмы па заказе…

— Але нічога з гэтага не засталося пасля ў людской памяці. Толькі ў кніжках, што гэтыя паэты павыдавалі.

— Але ж паэт можа натхніцца і патрыятычнай тэматыкай. Вось, у Роберта Раждзественскага ёсць паэма "210 крокаў". Можа, яе і замаўлялі. Але адчуванне такое, нібыта ён кожны радок выпакутаваў, праз сэрца прапусціў.

— Вы маеце рацыю. Паэт, які склаўся як творца, паверыў у сябе, можа напісаць на любую тэму. І напісаць не як пачатковец, не як пасрэднасць — напісаць хораша. Але не так, каб гэта засталося, каб гэтым і праз шмат гадоў захапляліся. Майстар зрабіў харошую рэч — як сталяр зрабіў якасную мэблю. Гэта было характэрна для нашых савецкіх паэтаў. Пэўна, толькі для іх.

Узгадваючы пра "два ўніверсальныя пытанні", адказ на якія заўжды будзе цікавым, — пра веру і пра каханне, — неадкладна задаю іх Юрыю Міхайлавічу.

— Я веруючы чалавек. У нас у родзе былі святары, у тым ліку і мой дзед. Я лічу, што мяне чатыры разы ў гэтым жыцці ратаваў Бог. У дзяцінстве ледзь не падарваўся на міне, якая засталася пасля вайны. Пазней мусіў патануць — не патануў. Аднойчы блізка-блізка каля мяне праляцела шаравая маланка. І ўрэшце ледзь не ўпаў разам з самалётам — ён садзіўся без шасі.

— Можа, Бог гэтак настойліва адводзіць ад вас бяду дзеля вашых вершаў?

— Я думаю, нас ратуюць ад вернай смерці дзеля таго, каб мы больш цанілі жыццё і стараліся несці іншым людзям добра…

— І каханне…

— Каханне — складанае пачуццё. Выпрабаванне, пакутлівае пакаранне, адкрыццё ўласнай недасканаласці… І пры ўсім гэтым яно дае абсалютна ўнікальную магчымасць максімальна ачысціцца дзеля каханага чалавека. У мяне шмат вершаў, народжаных гэтым пачуццём. У выдавецтве "Літаратура і Мастацтва" ляжыць зборнік "Дай пламени у пламени остыть" — сто з лішкам вершаў, прысвечаных пераважна каханню. Яно прайшло праз маё жыццё, вельмі сур'ёзна паўплывваўшы на яго. Але аднойчы я зразумеў, што сваім каханнем не магу нікому прынесці шчасця… Ды і наогул, заўважыў, што калі ў паэта атрымліваецца сапраўды варты верш пра каханне, то будзе ён трагічнага гучання. Ва ўсялякім разе — з прадчуванне бяды, марнасці сваіх пачуццяў, немагчымасці шчасця.

— Тым не менш прынята лічыць, што толькі каханне робіць паэта паэтам…

— Тут можна паспрачацца. У Твардоўскага, напрыклад, няма ніводнага верша пра каханне, але ж глядзіце, які вялікі паэт! Альбо вось нядаўна прачытаў вершы Галубовіча са зборніка "З гэтага свету" — там пра каханне толькі адзін ці, мабыць, два творы. А кніга — проста ўражвае.

Юрый Сапажкоў — не толькі сапраўдны паэт, але і публіцыст сапраўдны. І крытык. Патрабавальны, але добразычлівы. Ён ніколі не падыходзіць да ацэнкі кнігі фармальна — чытае яе заўжды цалкам, удумліва. І на самай справе разумее, што можа кіраваць творцам у сучасным свеце, бо чытае шмат.

— Калі не пішацца, то хочацца чытаць, — кажа ён. — Я проста ўражаны тым, што бачу вакол сябе столькі твораў, з якімі варта было б азнаёміцца.

Аднак пры ўсёй адкрытасці Юрый Сапажкоў далучае сябе да пісьменнікаў, якія прагнуць "пустэльніцтва".

— У мяне дрэнны характар, — кажа ён. — Я не магу быць нават з тымі, хто мяне сапраўды любіць. Я не зближаюся, напрыклад, з прыхільнікамі маёй творчасці, нават не імкнуся да сустрэч, кантактаў. Але не таму, што мне не прыемная іх увага. Наадварот, лаўлю сябе на думцы, што надта прыемная, распраўляю плечы. І… тут жа пачынаю дакараць сябе, саромецца сваёй гардыні і — змагацца з ёю ўсімі магчымымі спосабамі.

«Душа не ведае спакою, калі на свет раджае верш…»

Мікола МІШЧАНЧУК

Ён нарадзіўся ў цудоўным кутку Беларусі — у вёсачцы Каралішчавічы, што прытулілася непадалёку ад Мінска ў атачэнні бухматых елак і стройных бярозак, лугавін і ляшчынніку, у 1902 годзе, 20 мая. У культурнай, па тым часе нябеднай сялянскай сям'і, дзе шанавалі і высока ацанілі вынікі не толькі фізічнай працы. Таму і адвозілі на продаж у Мінск яе здабыткі, каб даць адукацыю, вывесці ў людзі дачок Юзэфу і Леакадзію, сыноў Вінцуся, Баніфацыя і Ізідора. І яго — будучага слыннага паэта і літаратурнага крытыка Іосіфа, па-вясковаму — Язэпа.

Гэтае ўтульнае месцейка пазней Язэпу Пушчы давялося пакінуць надоўга як студэнту БДУ, а затым Ленінградскага ўніверсітэта, пасля арышту па фальшывым абвінавачванні ў нацыяналізме ў 1930-м і як вязню сумлення — да 1958 г., калі, рэабілітаваны, вярнуўся на Радзіму.

Ужо пасля таго, як славутага каралішчаўца не стала, яго незабыўная, слаўная спадарожніца жыцця Станіслава Эдуардаўна пры асабістай сустрэчы спавядалася, што сям'я "дзекабрыста XX стагоддзя", высланага ў далёкі Шчадрынск, выжыла дзякуючы шчодрасці, чалавечнасці мясцовага рахункавода Івана Іванавіча, які ў перыяд усеагульнай падазронасці і шпіёнаманіі асмеліўся пазычыць сям'і "ворага народа" грошы са словамі: "Без працы загінеце. Дзеткі не будуць жыць. Будзе праца — аддасцё, а не будзе — то і не трэба".

Са споведзі Станіславы Эдуардаўны я даведаўся, што арыштавалі паэта пасля таго, як ён вярнуўся з пакошы ў бацькоўскі дом адпачываць. З болем прыгадвала мая сумоўніца, як здзекаваліся з паэта Алесь Дудар (ён жа Тодар Глыбоцкі), Янка Ліманоўскі. Са слязамі на вачах жанчына казала пра тое, што сацыяльны землятрус раскалоў на асобныя кавалкі дружную сялянскую сям'ю, нанёс яе членам незагойныя раны: бацькі паэта сталі жабракамі, сканалі ў чужой хаце; брат Баніфацый памёр на Асіпаўшчыне; сястра Леакадзія, працуючы аграномам у Трасцянцы, перажывала непрыхільнае стаўленне ўлад; брат Ізідор эмігрыраваў у ЗША…

Усё гэта трэба было перажыць… Дзякуй Богу, што "простыя", добрыя людзі сустрэліся на шляху Плашчынскіх-Пушчаў у сяле Чаадаева Мурамскага раёна, дзе ажно 17 гадоў (1941 — 1958) настаўнічаў, дырэктарстваваў, пісаў вершы на рускай мове, гадаваў вішнёвы сад аўтар "Песень на руінах". Да самай яго смерці, нават і пасля яе, ужо Станіслава Эдуардаўна атрымлівала віншаванні са святамі, запрашэнні на літаратурныя вечары, лісты-роздумы ад чаадаеўцаў — настаўнікаў, вучняў, жыхароў…

* * *

Язэп Пушча — сын драматычнага, складанага XX стагоддзя, які выявіў у сваёй творчасці яго маланкавыя водбліскі, перажыў (сумленна!) яго поспехі і страты. Ён не згубіўся сярод вяршынь — Купалы, Коласа, Багдановіча, праспяваў сваю, адметную і непаўторную, песню.

Першыя ноты гэтай песні былі народжаныя дзівоснай каралішчавіцкай прыродай, вясковым побытам, маладнякоўскім (ён быў адным з заснавальнікаў "Маладняка") захапленнем паслякастрычніцкімі зменамі ў жыцці. Паэт выгукнуў свой настрой ужо загалоўкамі зборнікаў "Раніца рыкае" (1925), "Vita" (1926), "Дні вясны" (1927). Аднак на хвалі агульнага захаплення і дэкларатыўнасці, "бурапеннасці" не застаўся, здолеў насыціць сваю лірыку, у адначассе з А. Звонакам, Т. Кляшторным, А. Моркаўкам, імажыністкімі, ускладнена-асацыятыўнымі вобразамі, перадолець каноны праўдападобнага, апісальнага мастацтва. У вершы "Прывітанне табе…" жывой істотай паўстае песня, у якой "шчокі румяняцца сонцам у снежні". І сёння чытач успрымае як навацыйныя, нечаканыя радкі верша "Я раніцы кланяўся ў пояс…": — "Сахою я гонейкі песціў, / Кілзаючы сонца ў шлеі": выразна рэалістычны, "ласкава-памяншальны" малюнак ворыва дапаўняецца, звышпраўдзівым, разлічаным на фантазію рэцыпіента, на працу яго ўяўлення пра магчымую сітуацыю — хіба сонца можна зацугляць у шлеі? Крытыка асабліва чаплялася за гэты вобраз і прыпісвала Язэпу Пушчу дэкадэнцтва. Максім Гарэцкі ў творчасці Пушчы, яго равеснікаў-маладнякоўцаў прызнаў наяўнасць імажыністкіх вышукаў, што вылілася ў "зусім здаровую і патрэбную творчасць арыгінальных слоў і вобразаў" яшчэ ў 1928 годзе.

У асобе гэтага маладога паэта, нават ва ўмовах суровай ідэалагічнай дыктатуры, літаратура імкнулася да змястоўнага і фармальнага разняволення, выкіроўвалася на эстэтычны эксперымент, адмаўлялася ад схематычнага адлюстравання мінулага і паслярэвалюцыйнай рэчаіснасці. Верш-маналог "Узвейся, вецер…" прасякнуты думкай, што прычына нягод і няшчасцяў паслякастрычніцкай краіны і яе народа — страта Крыжа Хрыстова, тое, што "Мы жывём без імені святога".

Падобны погляд на рэчаіснасць стаў пераважаць у паэзіі Язэпа Пушчы 1927 — 1930 гадоў, што асабліва выразна выявілася ў зборніку з гаваркой назвай — "Песні на руінах" (1929). Усяго ў ім каля трох дзясяткаў вершаў, аб'ядналых агульнай назвай "Чорная дарога". Яны гучаць як цэласная трагічная мелодыя, абумоўленая і сацыяльнымі, і маральнымі фактарамі. Сярод апошніх — здрада сяброў, нават былых аднадумцаў, якія цкуюць паэта ў прэсе, запісваюць яго ў кагорту "дробнабуржуазных пісьменнікаў", "нацдэмаў". Матыў здрады ідэалам дабра і праўды, сумленнаму мастацтву і немагчымасці пакарання здраднікаў — цэнтральны ў нізцы. У вершы "Сягоння ноч пагодная..." вобразы "лёд" і "прадонне" сталі побач, стварылі эфект невыноснасці таго, што робіцца і з жыццём, і з самім паэтам: "У дзікім чуем голасе: // Душу і песню на ладоўню", "Схіліўся дзень твой над прадоннем". Твор "Чорныя вароны" ў многім прарочы, гэта элегія, прасякнутая невымерным болем. Бязлісты сад — спустошаная радзіма і, магчыма, ушчэнт збяднелая паэзія; чорныя вароны — пісьменнікі-харысты, якія ўхваляюць сумніўныя каштоўнасці. Людзі абмінаюць іх, каб не чуць крыку — "дзікага" і "прыкрага".

Язэп Пушча. 1925 г.

У агульную трагедыйную канцэпцыю рэчаіснасці ўпісваюцца даваенныя паэмы Язэпа Пушчы "Цень Консула. 1918", "Песня вайны. 1914 — 1915", надрукаваныя крыху пазней "Крывавы плакат" (варыянт назвы — "Крывавы год") і "Сады вятроў". Паводле мастацкіх вартасцей гэта не раўназначныя творы. Лірыка-філасофская з дыялогавымі застаўкамі "Цень Консула", прысвечаная акупацыі Беларусі войскамі кайзераўскай Германіі ў 1918 годзе, праецыруецца на сталінскую рэчаіснасць і сюжэтам, і вобразамі ўдзельнікаў трагедыі, якая разгортваецца ў акупаваным чужынцамі Мінску. Занепакоенасць занядбаннем гуманістычных прынцыпаў існавання, магчымай страты, незалежнасці краіны, адчуванне сталінскіх рэпрэсій сталіся штуршком для нараджэння задумы і яе ўвасаблення ў радкі прарочага твора. Дзеянні Атэры, спрацыраваныя ў паэме і на мінулае, параўноўваюцца з дзеяннямі дэспатый Старажытнага Рыма.

> *Язэп Пушча — сын драматычнага, складанага XX стагоддзя, які выявіў у сваёй творчасці яго маланкавыя водбліскі, перажыў (сумленна!) яго поспехі і страты. Ён не згубіўся сярод вяршынь — Купалы, Коласа, Багдановіча, праспяваў сваю, адметную і непаўторную, песню.*

Паэма "Сады вятроў" (1930) годна завяршае другі, пераацэначны перыяд творчасці паэта. Напісана яна ў дыялогавай форме. Паэт-рамантык Грыміцкі (вобраз аўтабіяграфічны) адстойвае прынцыпы такога мастацтва, калі творы сталіся б "помнікамі эпохі", якія не змагла б "раз'есці" "часу горкасць".

Апанент Грыміцкага, колішні сябра празаік Мяроха, не прызнае "сады вятроў" як знак сапраўднай прыгажосці; яны не вабяць яго сваёй патаемнай незвычайнасцю, а "гучаць, як тыя авадні". На прапанову Грыміцкага — "Зірні, як тут усё красуе! // З садамі лепш ты не ваюй…" — Мяроха адказвае: "Як бы прыгожа ні казаў; // Вада шмат прыгажэй шумуе, // І прыгажэй бляе каза". Пазіцыя апанента-"рэаліста" меркантыльная: ён хоча спажываць у свaім часе ўсё, што толькі можна, што прыносіць карысць і выгаду ("Карысць, карысць ва ўсім — мой лозунг, // І ў творчасці заўжды яна"). Мяроха — адзін з харыстаў-дагаджальнікаў, пазіцыя якіх была непрымальная не толькі для Грыміцкага, але і для самога Пушчы.

Асаблівае раздражненне вульгарнай крытыкі выклікалі вершы "Ліст да сабакі" і "Ліст ад сабакі", напісаныя пад уплывам ясенінскага шэдэўра падчас вучобы ў Ленінградскім дзяржаўным універсітэце і надрукаваныя ў часопісе "Узвышша" (1927, № 5) у падборцы пад назваю "Асеннія песні". Самі назвы вершаў успрымаліся крытыкамі як выклік грамадству і перабудовачнаму часу: маўляў, паэт не знайшоў сумоўцаў сярод людзей і таму звярнуўся да жывёлы. Аднак амаль ніхто не заўважыў, што гэта былі лісты дадому, сумныя пасланні часова адарванага ад роднага кутка чалавека. Гэтая адарванасць ад традыцыйных каштоўнасцей і вылілася ў сімфонію расчараванасці і болю ("Туга і боль пабілі мне душу на рану", "Калі паэт галоў на грудзі звесіць, // Няўжо краіне ён тады не сын?"). Аказваецца, пясняр тугі і болю — не сын краіны, што будуе самае справядлівае грамадства на зямлі. Язэп Пушча трапіў пад "аглабельную крытыку" бэндэўскага кшталту, як і аўтар трагедыйных твораў Янка Купала, як творца паэмы "Калі асядае муць" Тодар Кляшторны, як узвышавец Андрэй Мрый з яго спробай выкрыць самасуеўшчыну, як Лукаш Калюга з яго прагнастычнымі творамі. Той, хто хацеў "супраць ветру размахнуць крыламі", хто ўспрымаў бальшавіцкія эксперыменты як народную трагедыю, ці складваў крылы і мірыўся, ці гінуў на неабсяжных прасторах Поўначы, Сібіры, Далёкага Усходу, ці пасля перанесеных пакут усё ж вяртаўся дадому.

* * *

Трэці перыяд творчасці Я. Пушчы прыпадае на гады вымушанай "эміграцыі" за межы Радзімы, калі было напісана на роднай мове няшмат, і 1956 — 1964 гады, калі паэт быў адноўлены ў правах, перажываў хвіліны радасці, верыў у будучыню. Тэматычныя абсягі яго творчасці пашырыліся ў параўнанні з "узвышаўскім" перыядам: з'явіліся вершы пра мясціны, дзе каля трох дзясяткаў гадоў ён жыў, пра лёс пакаленняў, прысвячэнні Адаму Міцкевічу, Байрану, Сяргею Ясеніну, Яну Райнісу. Побач з карцінамі беларускай прыроды ("На возеры", "А ў бары, бары сасонкі", "Свіцязь", "Белавежа") паўстаюць карціны марскога пейзажу ("На ўзмор'і", "Мора"), у стылі пасляваеннага часу пішуцца вершы на вытворчую ("Будаўнік", "Настаўнік") і ўрбаністычную ("Мінск", "У Навагрудку", "Гродна") тэматыку. Радасны настрой паэта выліваецца ва ўрачыстыя оды ўсяму існаму: жыццю, людзям, прыродзе, Радзіме, пра што сведчаць нават назвы: "Засяваю поле чыстым зернем", "Усміхаецца вясна", "На Радзіме так прыгожа", "Хараством зямлі любуюся"…

Зрэдзь праблісквае трывожная нотка, прыглушаецца святочная мелодыя, і на змену ёй прыходзіць у паэзіі гэтай пары ранейшы роздум над вечнымі праблемамі існавання, з'яўляецца ўзвышаўская спавядальнасць, як у "Валунах" ("Не будзе камень на грудзях зямлі ляжаць — // Размелюць часу жорны, // І вецер попел згорне"). Падчас заіскрыцца, закрынічыць імажыністкая вобразнасць, калі душа на хвіліну-другую як бы скіне з сябе ўстаноўку на адычнае пісьмо:

Душа не ведае спакою,
Калі на свет раджае верш.
Усе вокны насцеж у пакоі,
На рукі зораньку бярэш
І ёй чытаеш новы верш.

Паэт па-майстэрску авалодвае вершаванай формай санета, іх у Я. Пушчы назбіраецца некалькі дзясяткаў.

На новым этапе творчасці ён паспрабаваў свае сілы і ў паэмным жанры. Гэта і аповед пра старога партызана Лукаша, якога катуюць фашысты, ды не могуць зламаць яго волю — "Бор шуміць" (1957), і "Людвіся" (1959) — пра вясковую дзяўчыну, якая апекавалася параненай дзяўчынкай Анэткай, дапамагла яўрэйцы Равецы, што ўцякала з Трасцянца, уратавацца ад смерці і па волі паліцыянта Яські Смыка, нахабству якога дала годны адказ, сама апынулася ў канцлагеры і толькі цудам уратавалася, кінуўшыся ў азярцо.

Паэт сам не зведаў пакут народа ў акупацыі, таму падзеі ў паэмах паказаў прыблізна, схематычна, не абгрунтаваў дзеянні герояў — дзеда Лукаша і Людвісі. Адсюль — рыторыка, лозунгавасць твораў. Аднак яму ўдаліся асобныя пейзажныя замалёўкі ("Расою плакаў вечар, // Як бабёр, // Усхліпваў вецер // Хвалямі азёр"; "Цераз поле хмаркі неслі // Маладзік — свой серп зубчаты"). Прысутнічае ў "Людвісі" стыхія народных песень. Але, паўторымся, схематызм, зададзенасць творчай устаноўкі на паказ гераізму савецкіх людзей вядуць да рытарызму, лозунгавасці, складаецца ўражанне ненатуральнасці паказанага. Язэп Пушча ў паэтычным эпасе і ў большасці лірычных твораў у 1950 — 1960-я гады застаўся на ўзроўні ілюстратара падзей, выяўлення агульнага пачуцця радасці. Распачаты ў 20-я гады эксперымент па стварэнні арыгінальнага, суб'ектыўнага слоўнага мастацтва меў слабы працяг. Але даруем яго "асляпленне" сонцам надзеі. Як і многім паэтам, што ў першай палове 1960-х гадоў жылі верай у лепшую будучыню, выяўлялі асабісты і агульны настрой грамадства.

Да 100-годдзя Максіма Танка

Дамовіліся і ў снах прыходзіць…

Народны паэт Беларусі, лаўрэат Ленінскай прэміі Максім Танк пачынаў творчасць у вельмі складаную рэвалюцыйна-вызваленчую эпоху, з'яўляўся актыўным удзельнікам змагання насельніцтва Заходняй Беларусі за сваю долю і волю.

Святлана КУКУЦЬ

Але змагарныя сцежкі былі б больш няпростымі, каб побач не крочыў чалавек, які падтрымліваў яго ва ўсіх справах і пачынаннях, быў надзейнай апорай, — жонка Любоў Скурко. Максім Танк "сэрцам пісаў кожную песню" і прысвячаў іх Радзіме, беларускаму народу, маці, шукаў адказы на адвечныя філасофскія пытанні. Не менш арыгінальная і багатая любоўная лірыка паэта. Яна наскрозь прасякнутая высокім пачуццём да адзінай жанчыны, якое ён захаваў да самай смерці.

Любоў Андрэеўна была родам з вёскі Новікі, якая знаходзілася побач з Пількаўшчынай. Цікава, што прозвішча ў яе было такое ж — Скурко. Бацькі дзяўчыны яшчэ раней пераехалі ў Вільню — тагачасны цэнтр грамадска-палітычнага і культурнага жыцця Заходняй Беларусі. Максім Танк здымаў у іх пакойчык падчас навучання ў гімназіі, якую, аднак, не закончыў, бо быў выключаны як вальнадумца. Магчыма, з таго часу і з'явілася ў яго светлае пачуццё да дзяўчыны:

Я помню крылы вашых рук,
Сукенку з воблакаў лятучых
І басаножак гулкі стук
На лесвічнай бетоннай кручы,
Свой страх, калі прынёс букет:
Хаця б ніхто не мог дазнацца,
Што закахаўся ваш сусед…

Калі польскія ўлады кінулі Яўгена Іванавіча за краты ў Лукішкі, Любоў Андрэеўна аказалася адной з тых, хто не адвярнуўся ад паэта. Яе доўгачака080ныя лісты саграваді сэрца ў халодных сценах камеры.

Дзе б ні жыў паэт — у Вільні, Вілейцы ці Беластоку — яго падтрымлівала дарагая Лю (так называў Максім Танк каханую). Дасылала любімыя кнігі, была яго галоўным крытыкам: "Учора прыйшла паштоўка ад Лю. Піша, што ёй спадабаліся мае апошнія вершы ("Калі хочаш…", "Зноў загарэліся сосны", "Марозны, белы вецер…" і іншыя)".

Знаходзячыся ў разлуцы, Яўген Іванавіч нецярпліва чакаў магчымасці спаткацца з ёю: "Чакаю прыезду Лю. Зараз няма ў мяне нікога з блізкіх, з кім мог бы падзяліцца сваімі думкамі. Нават у турме, у адзіночцы, я знаў, што за сценамі — мае сябры, з якімі магу перастуквацца. Здаецца, яшчэ ніколі такіх бесправетных і глухіх дзён не было" (Вільня, 1938 год).

Маладая сям'я перажыла і цяжкія гады вайны. Яўген Іванавіч з жонкай эвакуіраваліся на ўсход, а бацькі аказаліся пад нямецкай акупацыяй. Уладкаваўшы жонку з малым сынам Максімам, паэт вярнуўся на захад. Служыў франтавым карэспандэнтам у газеце "За Савецкую Беларусь", потым працаваў у газеце-плакаце "Раздавім фашысцкую гадзіну". Пасля вайны быў галоўным рэдактарам часопіса "Полымя", старшынёй Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Максім Танк і яго жонка Любоў Андрэеўна. Фота з сайта www.myadel.minsk-region.by.

Любоў Андрэеўна апошнія гады свайго жыцця правяла ў інваліднай калясцы. Яўгену Іванавічу самому цяжка было хадзіць, але ўвесь час ён быў з жонкай. Яны пастаянна спрачаліся: кожны хацеў памерці раней. Але ў гэтай невясёлай спрэчцы "перамагла" Любоў Андрэеўна, і Максім Танк вельмі цяжка перажываў смерць каханай:

А восьто часінай трывожнай
Не змог аблягчыць твайго болю,
Пасля ўсіх амністый — і Божай —
Сабе не дарую ніколі.

Як і дамаўляліся з жонкай, пасля яе смерці ў сакавіку 1995 года яе крэміравалі, а урну з прахам паэт паставіў у тумбачку каля свайго ложка. Сам Яўген Іванавіч доўга не пратрымаўся без любай і памёр праз чатыры месяцы. Урну паклалі ў труну і пахавалі ў адной магіле на радзіме Максіма Танка ў Пількаўшчыне.

Яшчэ ў 1939 годзе ў сваіх дзённіках паэт выказваў надзею: "Хацелася б напісаць пра вялікае каханне… Баюся толькі, што не змагу…" Але ж хіба не з'яўляецца яго любоўная лірыка доказам таго, што гэта мара спраўдзілася? Простая, але па-танкаўску арыгінальная, яна адлюстроўвае ціхае, але моцнае, "адзінаўладнае" пачуццё паэта. Лебядзінай песняй прагучаў яго апошні сум па жонцы, і, здаецца, прарочымі былі радкі:

А час зямны наш праміне,
Згасіўшы сонца дыск на ўсходзе, —
Дамовімся: ты — да мяне,
Я — да цябе і ў снах прыходзіць.

Соф'я МАРОЗАВА

Паэзію Раісы Баравіковай называюць "тысячай і адной ноччу кахання". Яе лірычная гераіня, выкшталцоная гараджанка, трымае кветнік на балконе і — сад пачуццяў у душы. "Жанчына ў капелюшы на фоне саду" — такі слоўны партрэт гераіні "намаляваў" даследчык Іван Штэйнер. Якая яна?

Сад у квецені

Часам — юная цнатліўка, што бачыць свет "у ружовым мроіве святла", часам — прывабная жанчына, якая між людскога тлуму "паважна, з выглядам гетэры" "чыёсьці сэрца ў кошыку нясе", часам — суцішаная самотніца, што назірае за лістападам, а часам — няўрымслівая дзяўчынка, што горача просіцца "пабыць тваім крылатым ценем". У яе, як у сапраўднай жанчыны, тысяча аблічаў, тысяча галасоў. У паэтычным вобразе "гаворыць" усё: не толькі словы, але і падтэкст, і паўзы, і нават "сукенкі глыбокая складка": "Не лотаць мілую, а ружы // Вам на сукенцы прынясла", "я выбегу да вас, // цяпер — у сцішана ліловым..." Больш за тое — за яе гавораць травы, птушкі, надвор'е, уся прырода: "не ўяўляла калісь, каб бружмель адцвітаў і... набягалі слёзы". Прыехаўшы ў мясціны дзяцінства, гераіня абавязкова падымецца па старой лесвіцы на гарышча, каб прачытаць свае старыя лісты, напісаныя да матулі — і дзіўным чынам замкнецца кола часу...

Гераіня Раісы Баравіковай кіруецца логікай пачуццяў, якая не адрознівае бінарных апазіцый. Таму ў яе паэзіі супрацьлегласці сплаўляюцца алхімічным чынам, вынаходзячы заўсёднае трэцяе, што вырашае непрымірымасць пары. І знешне супярэчлівае ўяўляецца натуральным: "цяжкі камень усклала на грудзі, // лёг, — як зорка ля сэрца ўзышла", "хачу ва ўсім застацца незалежнай, // хачу залежаць ад тваёй рукі", "я ніколі цябе не пакіну — // я ніколі з табой не была". Для лірычнай гераіні ў гэтым заключаецца рэальнасць пачуцця, яго натуральная шматмернасць. Яна ведае, што можна "вернасцю сваёю пакараць", што "мы ўсё бяжым адтуль, дзе любяць нас, // вяртаемся туды, дзе нас любілі". У яе свеце бэз чамусьці нагадвае пах восеньскае астры, а боль і жаль бываюць светлымі: "як ноч сама, як неба шыр, // жыццёвы міг — такі кароткі, // сягоння — з галавою ў вір, // а заўтра нават боль — салодкі". Урэшце, усё адносна, і ў гэтым таксама загадка быцця: "заплача няшчасны — пякельная скруха, // шчаслівы падумае — песня гучыць".

Лірычная гераіня ўмее быць падуладнай свету. Часта не яна кіруе пачуццём, а пачуццё авалодвае ёю: "калі ў асенняй дымцы неба стыне, // калі рабіны горкія гараць, // нагорнецца, наверняцца, нахлыне, // і ты не знаеш, як яго назваць". Яе каханне можа вырастаць да абсягаў космасу, перапаўняць сабой зорны абшар: "І голас голля заміраў пад ветрам // у вечаровым цёплым тумане, // калі гарэлі зорна кіламетры // агнём любві, што ўспыхвала ўва мне". І ў той жа час глыбока ўнутры заўжды тоіцца адчуванне недагаворанасці і неспазнанасці, таямніцы, здзіўлення перад тварам свету і сваёй шчаслівай мізэрнасці перад ім: "Жыццё ў абсягах вечных толькі прысмак, // а што ёсць смак — ніхто мне не сказаў". Гераіня лірыкі Раісы Баравіковай, думаю, ахвотна перафразавала б знакаміты выраз Канта пра "зорнае неба над галавой і маральны закон унутры нас". Нароўні з небам у іерархіі яе каштоўнасцей, мусіць, была б... таямніца пачуцця.

Даведка

Раіса Баравікова — паэтэса, празаік, драматург. Яна аўтар паэтычных зборнікаў "Рамонкавы бераг" (1974), "Слухаю сэрца" (1978), "Такое кароткае лета" (1981), "Адгукнуся голасам жалейкі" (1984), "Каханне" (1987), "Пад небам першага спаткання" (1990), "Люстэрка для самотнай" (1992), "Сад на капялюшыку каханай" (1998) і іншых, лаўрэат літаратурнай прэміі імя А. Куляшова, Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь імя Янкі Купалы.

У моманты ўзрушання лірычная гераіня Раісы Баравіковай не раз папросіць: "Не біся так моцна, сэрца!" Аднак у гэтым сэрцабіцці, няхай часам пякельна-тужлівым, але нязменна багатым, шчодрым — яе шчасце. Не сурагатная "шчаслівасць", не сытая задаволенасць, не яркакідкая радасць, а глыбіннае перажыванне, шчаслівае і поўнае. Гераіня ўсведамляе свой талент адчуваць свет: "мая душа — скарбонка пачуцця", "не дастаткам, а сэрцам расла", "толькі тады і бачна хараство, // калі душа адценні ўсе ўвабрала". Таму нават адзінота ніколі не бывае ў яе беспрасветнай (хай сабе і "дрэва долі нашай — адцвіло"!): "сябе я адчувала б адзінокай, // каб не было ні дрэў, ні аблачын".

Жаночы, па-свойму інтымны кантакт гераіні са светам настолькі шчыльны, што яна мае поўнае права сцвярджаць: "мой партрэт снягамі снежань піша". Сваімі пачуццямі і думкамі яна нібыта няспынна вядзе гаворку з прыродай і атрымлівае адказ — у сімвалах, якія тонка, ледзь улоўна, метафарычна "счытвае" сярод вязі штодзённых праяў. Такі духоўны ўзаемаабмен праходзіць праз душу падводнай плынню, як río abajo río, рака пад ракой.

Што прачытае
ў позірках зіма,
Калі так знемагае
кожны дотык!
Мне падказаць
спрабуе снежань, хто ты!
Не дыхаю.
Я знаю ўсё сама.

У вершах Раісы Баравіковай надзвычай багатая раслінная паэтыка. Сад, кветнік, лес дапамагаюць ёй раскрыць душу, выяўляюць яе. Так, напрыклад, хатняя расліна цыкламена прадвяшчае змены, увасабляючы ў сабе цэлую філасофію часу... Гераіня сябруе з "ручнымі вужамі", для яе "сініца з кустоў сцеражэ" "цішыні чабаровае лапік", "рабіна гронкай распальвае ўсход", а "лопухлісцякрылы" трымае "вады халоднай на глыток". Не дзіва, што і "айчына" рыфмуецца з "біручынай" (гэта расліна сямейства маслінавых).

"І ўсё ж большая частка маіх вершаў пра каханне, гэта, напэўна, фантазія пачуццяў, калі ўяўленне малюе тое, чаго чалавеку не стае", — прызналася Раіса Баравікова ў адным з інтэрв'ю. Гэта жыватворная фантазія дзейнічае не толькі ў паэзіі. Яна дапамагла пісьменніцы ажывіць гісторыю ў містычных апавяданнях зборніка "Вячэра манекенаў" і нават засадзіць беларускімі кветкамі далёкія планеты з іншых галактык ("Казкі астранаўта: касмічныя падарожжы беларусаў", "Таленчыны "Я", альбо Планета Цікаўных Хлопчыкаў", "Казачныя аповесці пра міжпланетнага Пажарніка і іншых мамурыкаў").

Творчы сад — заўсёды плён вялікай працы, штодзённага шчыравання. А ў вершах Раісы Баравіковай часта ўзнікае ілюзія, што ён створаны нязмушана, нібыта сілай чарадзейнага поля. Сілай кахання, жаноцкасці, фантазіі.

Паэзія

Кастусь Жук

Дыялог з афганцам

Сярод
Нясходжаных дарог
І сходжаных
Пад небам праведным
З табой паўсюдна
Крочыў Бог —
Заступнік ад дзядоў і прадзедаў.

Ахоўнік ён
Тваіх надзей
І мар,што сталі яснай яваю.
Для хціўцаў —
Ты не дабрадзей,
Таму і лёс
Азоран славаю.

Між ратнікаў —
Заўсёды свой.
Снарадамі душманаў
Хрышчаны,
Ты з імі не закончыў бой —
Не ўсе яны
Ў дувалах знішчаны.

Шчыміць у сэрцы
Кандагар.
Ашчэры гор
У снах нахмурацца —
І ты ізноўку
Той ваяр,
Што вокам
Над прыцэлам жмурыцца.

Афганскі
Каляндар жыцця
Не перайначыць
Нават вечнасці.
Ён —
Твой пачатак і працяг,
Зняверыста вайной знявечаны.

— Яшчэ не ўзята вышыня…
А кулі зумкнуць
Злымі восамі —
І душыць вушы
Цішыня
Над гор пустэльных
Хмарачосамі.

Ракеты
Ўздыбяцца ў зеніт —
І неба жоўтае, афганскае,
Ўзарвецца,
Быццам дынаміт,
Пад ночы
Цемраю паганскаю.

Не перайначыць лёс
Нічым.
Вайна і ў снах кусае,
Гадзіна.
І не схавацца, не ўцячы
Ад судных дзён,
Вайной украдзеных.

Крывёй
Бруіцца небасхіл,
Дзе сябра мой
Ляжыць паранены,
А на плячах ягоных — пыл,
І вочы
Дымам прытуманены.

Ні Абдула
І ні Махмуд —
Са мной з тых дзён
Ваююць цынікі…
А ўспомню
Смерці злы прысуд —
І стану сам
Свінцова-цынкавым.

На ўзлёце дня
Адпрэчу сны —
І разарву
Ўспамінаў путы я.
І пракляну багоў вайны.
За што,
За што дасюль пакутую?!

Рагнед Малахоўскі

У дзённай мітусні...

* * *

пяшчота вады
наталяе смагу жыцця
пяшчота зямлі
аберагае імгненні мінуўшчыны
валуны ў полі
аблашчаныя сонцам

* * *

клапатлівыя нябёсы
прарэджваюць
хмары над крыжам
промнік сонца
запальвае свечку
расінка на кноце

* * *

над вёскай вятры
спудзілі
чорныя хмары варання
звіняць сабачыя ланцугі
рыпяць іржавыя брамкі
не пахіснецца
прыдарожны крыж-ахоўнік

* * *

стаю ў храме
як прывід
уласнай адзіноты
адчуваю і ведаю
не вечны
выйду з храма
сустрэну твой закаханы позірк
падумаю пра будучага сына

* * *

лета, каханне
начная крынічка
успомніць калісьці
наш першы грэх
і праз гады
я засаромлюся
зазірнуць
у яе халодныя вочы

* * *

маўклівыя зоры
пакідаюць свае сузор'і
дрэваў галіны
аддаляюцца ад каранёў
моху цураюцца валуны
людзі — зоры
людзі — дрэвы
камяні

* * *

ля крынічкі
кропелькі нябёсаў
пралескі
назіраюць за нашым каханнем
люблю твае рукі
што пахнуць вясною

* * *

човен кахання
кранаецца водмелі
давай пакінем
нашы недарэчныя спрэчкі
дзесьці ў блакітнай прасторы
беспадстаўныя хваляванні
у цяжкай пазалоце
нарачанскіх хваляў

* * *

шчасце быць закаханым
не азначае
не быць свабодным
імгненне з табой
нараджае
тысячы прычын
маёй вернасці
табе

* * *

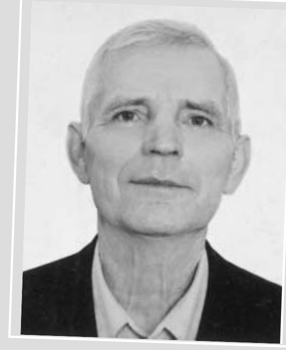
у чорных глыбінях ночы
на прасторах
зорнага Нарочча
на чоўне натхнення
вяслую па Млечным Шляху

* * *

паскараюцца хуткасці
караценцюць імгненні
сціскаецца прастора
здолець бы
убачыць Галоўнае
у гэтай
штодзённай мітусні

Фота Кастуся Дробава

Пётр Макарэвіч

Спагада жывому — жыве

У раме аконнай аблокі
Па майскім блакіце плывуць.
Спакойна і мудра здалёку
Да сэрца ўспаміны нясуць.

Вось я, аблачынка дзяцінства,
Над лугам, над полем лятун,
Наскрозь прамяніста расхлістан,
Да ўпаду гуляю ў лапту.

На рукі мае па сасонцы
Сястрычка-вавёрка імкне.
Здаецца, разліўся я сонцам,
А сонца ўлілося ў мяне.

Казяўцы з аслабленым цельцам
Заўзята майструю жытло
З лучынак, травінак і шкельцаў:
Хачу, каб жывое жыло!

Але за хмурынкамі хмары
Нахлынулі цёмных масцей
І — градам па хатцы, па марах
Дубасяць мацней і мацней.

Шчырую насуперак грому
І бліску маланак кругом…
Не выбіў спагады жывому
І сённяшні гром з перуном.

Ранак на Бацькаўшчыне

Па маладзенькіх промнях дня
У неба пот віецца парай.
Свяцлеюць сосны за папарам,
Дзе блізкая мая радня
Ля прадзедаў зямельку парыць.

А я, як Ясір Арафат,
Спавіўшы галаву хусцінай,
Кашу атаву канюшыны
Паблізу дзедаўскіх прысад
У звоне хмары камарынай.

Да вуснай туліцца ручай
(Ў маленстве — Дзедава крыніца),
Што з-пад алешнікаў бруіцца.
І аціхае мой адчай
З глытком гаючае вадзіцы.

Пракосы ў кропельках расы
Трымцяць вясёлкаю на сонцы
І пах мядовы льюць бясконца…
Пасля пластую, блудны сын,
Ласунак матчынай кароўцы.

Упершыню падперазаў
Без бацькі сена воз духмяны.
І адпускаюць сэрца раны.
І з возам коціцца сляза
Любові, ўдзячнасці, прызнання…

Краю роднага букет

Як струна ўдоўж шашы — Навасёлкі,
Дзе кладзецца двухколавы след.
Дачных вёрст незлічоную колькасць
Мой прамчаўся веласіпед.

Дождж раптоўны на лапках курыных
Па асфальце з прыскокам бяжыць.
Леваруч праз ляскі і лагчыны
На паўнеба вясёлка гарыць.

А па правай руцэ прывячае
Наваселец — лядовы палац:
Як на крылах, увесь узлятае,
Дзе заросль бур'янам быў пляц.

Дожджык з сонцам, шаша і вясёлка —
Краю роднага дзіўны букет.
Мне нашчадкам пакінуць бы толькі
Гэты цуд,
гэты рай,
гэты свет!

Недзіцячыя пытанні

Якой павінна быць сучасная дзіцячая літаратура? Чаму сённяшнія маленькія чытачы не ведаюць, хто такі Віталь Біянкі? Ці варта зарабляць на выданнях для дзяцей? На кніжных выстаўках заўжды хапае яркіх вокладак, але ці ўсе яны вартыя набыцця? Адной з падзей, якія шырока абмяркоўваліся падчас VII Міжнароднага кніжнага салона ў Санкт-Пецярбургу, стала аднаўленне дзіцячага часопіса "Искорка". У сувязі з гэтым расійскія пісьменнікі і прадстаўнікі творчых арганізацый іншых краін падзяліліся думкамі пра тое, як і што пісаць для дзяцей. "ЛіМ" прапануе вам некалькі цікавых меркаванняў, а таксама запрашае далучыцца да абмеркавання гэтай важнай тэмы.

Таццяна СІВЕЦ

Таццяна ФЯДЗЯЕВА, доктар філалагічных навук, галоўны рэдактар часопіса "Вестник детской литературы" (выдаецца пры падтрымцы Саюза пісьменнікаў Расіі):

— Па-першае, сёння варта задумацца пра ўзнаўленне балансу паміж сур'ёзнай і забаўляльнай дзіцячай літаратурай у расійскім кнігавыданні і кнігараспаўсюджванні. Па-другое, нам бракуе цэнтралізаванага ўдзелу дзяржавы ў працэсах, звязаных з дзіцячай літаратурай і чытаннем. Я не згодна з лозунгам, які вызначае апошнім часам развіццё айчыннай дзіцячай літаратуры: не мае значэння, пра што пісаць, абы твор быў якасна "зроблены". Такім чынам прыніжаецца роля зместу. І мы становімся сведкамі застою, калі выдаецца толькі вясёлая дзіцячая кніга — яе зашмат, а твораў, прысвечаных сур'ёзным сацыяльным праблемам, тым рэаліям, у якіх знаходзіцца сучаснае дзіця, зусім мала — яны патанаюць у моры забаўляльнага чытва. На маю думку, сёння забытыя дзве асноўныя функцыі дзіцячай літаратуры: выхаваўчая і дыдактычная. Гэты крызіс носіць глабальны характар, і я, як спецыяліст па заходняй літаратуры, магу адзначыць, што і на Захадзе адбываецца тое ж самае. Дзяцей не вучаць каштоўнасным асновам жыцця, не развіваецца іх светапогляд, не вядзецца гаворка пра сэнс жыцця, не фарміруецца літаратура, якая садзейнічае маральнаму развіццю дзіцяці. Але я не кажу, што пісьменнікі павінны сухой моваю "вяшчаць" нейкія прапісныя ісціны — не! Дзіцячая літаратура мусіць быць аднachасова і змястоўнай, і высокамастацкай.

Да мяне патрапляе мноства рукапісаў менавіта такой літаратуры, а гэта значыць, што пісьменнікі ствараюць падобныя творы — адпаведна, крызіс не ў пісьменніцкім, а ў выдавецкім асяродку. Чаму ў дастатковай ступені не выдаюцца ў нас сацыяльна значныя кнігі? Напэўна, таму, што дзяржава з'яўляецца пасіўным назіральнікам — усё аддадзена на водкуп рынку, няма ў нас дзяржаўнай ідэалогіі, якая б закранала сферу дзіцячай літаратуры, няма канкрэтных праграм, што падтрымлівалі б якраз тыя творы, якія не хочуць браць нашы выдавецтвы. Трэба проста дацiраваць іх, каб потым распаўсюджваць па бібліятэках і школах. На жаль, у нас няма змычкі паміж школай і бібліятэкай — дзецям няма дзе сустрэцца з добрай літаратурай. А значыць, варта прыгадаць і савецкі вопыт, калі мы дакладна ведалі, дзе шукаць цікавую кнігу, у каго прасіць парады. Але работа павінна быць сістэмнай. Сацыёлагі нядаўна назвалі спіс жанраў, асабліва папулярных у перадпадлеткавым і падлеткавым асяродку: на першым месцы — брутальнае фэнтэзі, на другім — гісторыі пра вампіраў, на трэцім — трылеры. Адпаведна, з дзіцячых гадоў не фарміруюцца станоўчыя маральныя якасці, і дзіця паглынае масліт. Я б наогул прапанавала стварыць нейкі Савет па дзіцячай кнізе, які без савецкага ідэалагічнага прэсінгу выконваў бы экспертныя і рэкамендацыйныя функцыі. Я ведаю, што так робіцца ў Аўстрыі, дзе падобныя спісы складае Міністэрства асветы і імі кіруюцца школы. Магчыма, ёсць сэнс самім пісьменнікам больш увагі надаваць гэтай праблеме.

Юрый БУКОЎСКІ, галоўны рэдактар часопіса "Искорка":

— Клопат пра дзяцей не павінен прыносіць прыбытак! Існуе два бакі кнігавыдавецкага працэсу: пісьменнікі і чытачы. Пісьменнікі сёння ствараюць шмат, якасна і цікава. Працуючы над часопісам, я знайшоў шмат вартых твораў. Але пры гэтым мы часта выступаем у школах і бібліятэках, дзе чуем адзін папрок: мы хочам чытаць, але няма чаго. Чаму так адбываецца? Шмат што залежыць і ад бацькоў: заўважце, у кнігарні не прыходзяць дзеці 5 — 7 гадоў — туды ідуць дарослыя. Так што мы павінны ўлічваць і іх меркаванне. На нашым часопісе, створаным у 1957 годзе, вырасла некалькі пакаленняў. Ён не столькі забаўляў, колькі выхоўваў дзяцей патрыётамі — сваёй краіны, свайго горада, распавядаў пра свет, які дзіця бачыць наўкола. І ў тых чытачоў "Искорки" — ужо свае дзеці. Нам трэба паяднаць усе тры ступені: дзяцей, пісьменнікаў і выдаўцоў. З апошнімі ў нас, на жаль, поўны крызіс. Прывяду прыклад: калі я прыйшоў у выдавецтва "ДЕТГИЗ", мне сказалі: "Навошта вы да нас ходзіце, у нас ёсць сваё кола аўтараў!" Пра іншыя я і не кажу: сур'ёзную літаратуру нідзе не чакаюць. А што да гандлю, то калі я паспрабаваў аддаць наш часопіс у кіёскі, мне прапанавалі заплаціць за яго прысутнасць 300 расійскіх рублёў, пры тым, што сам часопіс каштуе 30… У выніку ў гэтых кіёсках стаіць Данцова, а на іншае ім напляваць! Нават на гэту выстаўку ўваход платны — і для дзяцей, і для дарослых! Так звужаецца кола нашых чытачоў.

Мікалай ЧАРГІНЕЦ, старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі:

— Сёння мы сутыкнуліся з новымі выклікамі грамадства, тэлебачанне і інтэрнэт усё больш уплываюць на дзяцей, у той час як бацькі губляюць уплыў на розум і сэрца моладзі. Мы ўсё часцей павінны нагадваць пра такія паняцці, як гераізм, патрыятызм… Добра, што ў Беларусі дзяржава дацыруе кнігі для дзяцей, але як прапагандаваць добрую кнігу сродкамі СМІ? Саюз пісьменнікаў Беларусі пачаў праводзіць конкурсы сярод дзіцячых калектываў, у дзіцячых садках. Мы самі здзівіліся, якую цікавасць выклікалі гэтыя акцыі, і цяпер арганізоўваем іх рэгулярна. Пры СПБ працуе Секцыя дзіцячай літаратуры, наладжваюцца конкурсы і сярод дзіцячых пісьменнікаў. Мы таксама сур'ёзна задумаліся пра тое, каб у любым дзіцячым калектыве ствараліся літаратурныя гурткі пад кіраўніцтвам вядомых творцаў, членаў СПБ. Саюз пісьменнікаў Беларусі разам з усімі канфесіямі нашай краіны працуе дзеля маральнага выхавання дзяцей і моладзі, у тым ліку дбае і пра якасць выдаваемай дзіцячай літаратуры.

У падтрымку чытання

Дзмітрый ДЗЯТКО, загадчык кафедры беларускага мовазнаўства БДПУ імя Максіма Танка, кандыдат філалагічных навук:

«Мастацкая літаратура — для душы»

Вікторыя ГАБРУСЕВІЧ

— Маё свядомае чытанне пачалося ў школе. Чытаў і перачытваў усё, што было ў школьнай бібліятэцы, але з асаблівым задавальненнем — раманы А. Дзюма, В. Скота, Р. Сабаціні. Фонды ведаў лепш за бібліятэкараў, таму ў знак асаблівага даверу мяне дапускалі ў сховішча, дзе мог гадзінамі перабіраць кнігі.

У старшых класах уразілі і захапілі "Каласы пад сярпом тваім" і "Хрыстос прызямліўся ў Гародні" У. Караткевіча, а таксама вершы Р. Барадуліна са зборніка "Евангелле ад мамы". Відаць, у многім менавіта дзякуючы гэтым кнігам трапіў на філфак.

Цяпер чытаю шмат навуковай літаратуры. Не ўяўляю сабе добрага спецыяліста, які б не цікавіўся тым, што адбываецца ў яго сферы. Імкнуся не абмяжоўвацца толькі лінгвістыкай. А мастацкая літаратура — для душы. У абсалютным захапленні ад "Доктора Живаго" Б. Пастарнака і "Идиота" Ф. Дастаеўскага. Гэта шматпланавыя, глыбокія рэчы. Люблю еўрапейскую і лацінаамерыканскую інтэлектуальную літаратуру. Сярод самых блізкіх пісьменнікаў — Ж.-П. Сартр, А. Камю, Ф. Кафка, Г. Гесэ, Х. Картасар, І. Бродскі. З суайчыннікаў — К. Чорны, У. Караткевіч, А. Сыс. Прыцягвае руская рэлігійная філасофія — Л. Шастоў, М. Бярдзяеў, В. Розанаў, С. Франк. Прыемнай нечаканасцю стаў дэбютны зборнік маладога беларускага паэта Антона Францішка Брыля.

Прэзентацыя

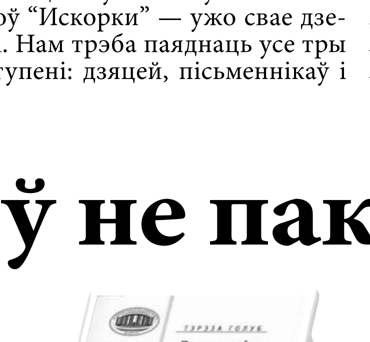
Аркадзь Куляшоў не пакінуў дзённікаў

Вольга ПАЎЛЮЧЭНКА

Слынны беларускі паэт, крытык, публіцыст, перакладчык, кінасцэнарыст, грамадскі дзеяч, ветэран Вялікай Айчыннай вайны — скупы пералік таго, што можна сказаць пра Аркадзя Куляшова, стагоддзе з дня нараджэння якога будзе адзначацца 6 лютага 2014 года. Да гэтай падзеі навуковая грамадскасць краіны пачала рыхтавацца ўжо зараз. У Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры адбылася прэзентацыя кнігі Тэрэзы Голуб "Летапіс жыцця і творчасці Аркадзя Куляшова". Даследаванне загадчыка аддзела тэксталогіі Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі Т. Голуб убачыла свет у выдавецтве "Беларуская навука". Навуковым рэдактарам выдання стаў член-карэспандэнт НАН Беларусі, прафесар Міхась Мушынскі. У якасці рэцэнзентаў выступілі доктар філалагічных навук Міхась Тычына і кандыдат філалагічных навук Пятро Васючэнка.

Выхад кніг падобнага жанру, адзначылі выступоўцы, — рэдкая ў беларускім літаратуразнаўстве з'ява. Выданне пабудавана на дакументальным матэрыяле. Сабраныя ў "Летапісе..." звесткі ў храналагічнай паслядоўнасці ўзнаўляюць факты з жыццёвай і творчай біяграфіі Аркадзя Аляксандравіча.

Падзеі, мерапрыемствы, у якіх браў удзел А. Куляшоў, згадваюцца ў непасрэднай сувязі з асяроддзем, што стварае пэўны грамадскі фон, спрыяе ўспрыняццю вобраза галоўнага героя кнігі ў кантэксце часу, той гістарычнай эпохі, у якую яму выпала жыць, адлюстроўвае знітаванасць яго лёсу з лёсам

краіны. На старонках выдання змешчаны рэдкія фотаздымкі — каштоўны ілюстрацыйны матэрыял да біяграфіі пісьменніка. І хаця А. Куляшоў не пісаў дзённікаў, своеасаблівымі дзённікамі засталіся яго творы. "Летапіс…" — магчымасць зазірнуць у творчую лабараторыю аўтара.

Тэрэза Станіславаўна распавяла пра сваё даследаванне, пачатае ў 2004 годзе: "Кніга няпоўная, але гэта аснова, і за два гады да юбілею ёсць магчымасць унесці ў яе некаторыя ўдакладненні і істотныя дапаўненні і выдаць наступны тыраж з іх улікам". (На сайце інстытута ёсць электронны адрас, на які прапанавана дасылаць заўвагі.)

Высока ацаніў навуковую вартасць кнігі ў сваім выступленні прафесар Міхась Мушынскі: "Створана грунтоўная аснова для напісання падрабязнай біяграфіі, кніг серыі ЖЗЛБ, даведніка. Пры тым яна чытэльная, бо ўтрымлівае вялікую колькасць разнастастайнага матэрыялу — мемуарнага, эпісталярнага, што складае жывое аблічча пісьменніка".

Гучалі ўспаміны пра Аркадзя Аляксандравіча дачкі паэта Валянціны Куляшовай, пісьменніцы і літаратуразнаўцы; пляменніка Віталя Маслоўскага, кандыдата філалагічных навук; песня І. Лучанка на словы А. Куляшова "Алеся", паэтычныя радкі ў выкананні акцёра і рэжысёра Беларускага радыё Алега Вінярскага. Галоўны рэдактар выдавецтва "Беларуская навука" Георгій Кісялёў і намеснік дырэктара Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі Сяргей Гаранін падкрэслілі: "Няма сумнення, што "Летапіс жыцця і творчасці Аркадзя Куляшова" будзе запатрабаваны шырокай чытацкай аўдыторыяй: даследчыкамі, выкладчыкамі, студэнтамі, школьнікамі, архівістамі, тэкстолагамі, музейнымі работнікамі, выдаўцамі і ўсімі, хто неабыякавы да беларускай літаратуры і гісторыі".

Маладзічок

«Вясёлка»: з часопіса — у кнігу

Анатоль ЗЭКАЎ

Гэта ўжо стала добрай традыцыяй: да кожнай юбілейнай даты "Вясёлкі" выпускаць аднайменны зборнік выбраных твораў, змешчаных за міжюбілейную пяцігодку на старонках часопіса. Сёлета рэдакцыя прэзентавала сваім юным чытачам і іх бацькам, настаўнікам і выхавальнікам чарговы, ужо шосты па ліку даволі аб'ёмны том "Вясёлкі", які ўклаў Мікола Маляўка, а блаславіла ў свет выдавецтва "Мастацкая літаратура". У чытанку ўвайшлі творы, якія прадстаўляюць шырокую жанравую палітру "вясёлкавых" публікацый.

Першы раздзел "Голас роднага краю" — паэтычны. Тут змешчаны вершы беларускіх паэтаў, якія, зрэшты, можна выкарыстоўваць пры падрыхтоўцы ранішнікаў і школьных прадстаўленняў да самых розных свят. Пра гэта пераканаўча сведчаць назвы твораў: "Беларусь" В. Віткі, "Радзіма" У.Карызны, "Францыск Скарына" У. Мазго, "Праўнук Перамогі" І. Муравейкі, "Хачу служыць" А. Вольскага, "Кім быць?" В. Шымука, "З чаго чалавек пачынаецца" А. Пысіна... Вось як, напрыклад, уяўляе нашу Беларусь першы рэдактар "Вясёлкі" Васіль Вітка: "На карце вялікага свету // Яна як зялёны лісток, // Песня гарачага лета, // Крынічнай вады глыток. // Адвечная калыханка, // Душы запаветны куток..." А Уладзімір Карызна, як бы дапаўняючы старэйшага калегу, сцвярджае: "Тое, што сэрцам любіма, — // Гэта Радзіма: // Маміны вочы і словы, // У вокнах рабіна".

Шырока прадстаўлена ў гэтым раздзеле і пейзажная лірыка, якая, безумоўна, дапаможа юным чытачам яшчэ мацней палюбіць родны край з яго лясамі, лугамі і палямі, рэкамі і азёрамі, не дазволіць крыўдзіць "братоў нашых меншых". Абавязкова паспрыяюць гэтаму і творы з раздзела "Я тут жыву", з якіх хлопчыкі і дзяўчынкі даведаюцца пра такіх знакамітых людзей Бацькаўшчыны, як Тадэвуш Касцюшка, Янка Купала, Якуб Колас (пра іх распавялі А. Бензярук, У. Ліпскі, М. Маляўка), а таксама пачэрпнуць шмат іншых цікавых звестак з гісторыі роднага краю і жыцця нашых далёкіх продкаў: чым займаліся, з чаго сыходзілі, калі давалі назвы сваім вёскам і паселішчам.

Сучаснае жыццё юных беларусаў знайшло адлюстраванне ў апавяданнях, зме-

шчаных у раздзеле "Сузор'е Лебедзя", дзе апублікаваны творы М. Даніленкі, А.Капусціна, П. Місько, К.Каліны, Я. Пархуты, Л. Левановіча, А. Рыбака, А. Жука, В. Ткачова, А.Бадака і іншых аўтараў.

А вось раздзел "Казачныя акварэлькі" наўрад ці трэба расшыфроўваць, бо ўжо сама назва ўказвае на жанр твораў. Хіба што варта адзначыць, што казкі карыстаюцца асаблівай павагай чытачоў "Вясёлкі", і таму ў кожным нумары часопіса ім адводзіцца значнае месца. Што гэта напраўду так, сведчыць адпаведны раздзел зборніка, сярод аўтараў якога І. Бурсаў, Н. Маеўская, В. Шырко, Р. Бензярук, А. Бутэвіч, П. Васючэнка, А. Масла, Г.Аўласенка, М. Пазнякоў, Г.Чарказян і іншыя.

Рэкламуюцца ў зборніку выбраных твораў "Вясёлкі" і яе дзве традыцыйныя рубрыкі "Тэатр Васі Вясёлкіна" і "Спеўнік «Вясёлкі»", якія вось ужо на працягу многіх гадоў не сыходзяць з часопісных старонак. У першай сярод іншых — п'есы-казкі Г.Каржанеўскай, В. Караткевіч, М.Захаранкі, Я. Жабко, у другой — песні Э. Зарыцкага, В.Войціка, Н.Сакаловай, С.Галкінай, У.Плюты на вершы Я. Коласа, А.Дзеружынскага, Н. Галіноўскай, У. Мазго і іншых паэтаў.

А завяршае кнігу "Вясёлы карагод", які "водзяць" гумарыстычныя вершы, небылічкі, скорагаворкі, лічылкі, загадкі, смяшынкі, калыханкі.

Нам жа застаецца пры гэтым толькі назваць мастакоў, што ўпрыгожылі зборнік "Вясёлка". Гэта Уладзімір Жук, Анастасія Лебядзінская, Валянцін Макаранка, Галіна Хінка-Янушкевіч, Лізавета Пастушэнка, Таццяна Беразенская, Валянціна Чэпік, Юлія Шаціла, Дзіяна Бяцун, Ігар Ліпскі, Вера Ягоўдзік. Невыпадкова згадваю ўсіх, бо дзякуючы ім кніга напачатку прываблівае прыгожымі малюнкамі, праз якія яны потым спасцігаюць і змест твораў.

О синей птице в голубом небе

Серия "Рассказы Деда Природоведа", основанная издательством "Народная асвета" в 2007 году, пополнилась новой книгой. На этот раз Галина и Сергей Трафимовы приглашают в интересное путешествие, раскрывающее загадки всех оттенков синего цвета.

Ольга ПАВЛЮЧЕНКО

В книге "Отчего небо голубое, а море синее?" авторы расскажут не только о воде и воздухе, но и о рекордах синего кита и большого синего тунца, бабочках-голубянках, незабудке и голубых кувшинках.

Можно ли наяву повстречать синюю птицу? Кстати, у некоторых птиц синие ноги (это обитатели Галапагосских островов олуши), у других — перья, как у сорок с Пиренейского полуострова и их сородичей из Восточной Азии. В тропических джунглях вдоль рек Южной Америки в изобилии водились раньше голубые ара, но потом, когда леса стали вырубать и на "говорящих" попугаев пошла мода по всему миру, птицы сохранились только в частных коллекциях орнитологов-любителей, и теперь действует специальная программа по их защите. Их даже не каждому продадут! Но отчаиваться не стоит: настоящая синяя птица — вполне реальный обитатель нашей планеты. Она немного похожа на дрозда, любит личинок и рыбку, ящериц и мелких грызунов, а кроме того, обожает купаться, поэтому селится около горных рек и озёр, ручьёв с водопадами, а гнездо своё вьёт прямо на скале, у воды и даже за водопадом. Увидеть её можно в горах Южной и Средней Азии.

Знаете ли вы, что все люди рождаются с голубыми глазами? И только через несколько месяцев их цвет может поменяться. Поведают авторы и о том, почему у людей вены голубые. И у кого из жителей планеты Земля вправду голубая кровь.

В "Игротеке Деда Природоведа" на этот раз — зашифрованные в ребусах и головоломках пословицы народов мира, названия растений и животных, задачка про диковинки, о которых рассказывается в этой книге.

З нагоды

Дапамога для педагога

Выдавецтва "Пачатковая школа" адзначыла дзесяцігадовы юбілей. "Круглы стол" на тэму "На крок наперадзе часу: сучаснае выдавецтва ва ўмовах развіцця інфармацыйных тэхналогій" прайшоў у Доме журналіста. У святочным пасяджэнні ўзялі ўдзел аўтары і супрацоўнікі выдавецтва, пісьменнікі, навукоўцы.

Дзесяць год для выдавецтва — тэрмін даволі невялікі, але менавіта ў гэты перыяд вызначаецца кірунак працы, прыярытэты, фарміруецца кола аўтараў і чытачоў. Так сталася і з "Пачатковай школай", утворанай на базе аднайменнага навукова-метадычнага часопіса (сам часопіс у гэтым годзе адзначыў сваё 20-годдзе). За гэты час выдавецтва ў дзясяткі разоў павялічыла выпуск і рэалізацыю прадукцыі і сёння ўваходзіць у лік самых буйных выдаўцоў вучэбнай і вучэбна-метадычнай літаратуры ў краіне.

На пытанні якасці вучэбнай літаратуры, а таксама адметнасці яе распаўсюджвання ў інтэрнэт-прасторы ў сваім выступленні падчас "круглага стала" звярнуў увагу міністр адукацыі Рэспублікі Беларусь Сяргей Маскевіч.

— З пераходам у інтэрнэт-сферу змяняюцца і патрабаванні да прадукта выдавецкай працы, бо тут адразу бачная яго якасць. Матэрыялы становяцца і больш аператыўнымі. Выданні ў традыцыйным і ў электронным выглядзе — гэта па сутнасці асноўны вынік навуковай дзейнасці сістэмы адукацыі, таму яны з'яўляюцца прадуктамі, якія могуць экспартавацца з нашай краіны за мяжу, — адзначыў Сяргей Аляксандравіч.

Прыярытэты, дасягненні, планы на будучыню апынуліся ў цэнтры ўвагі дырэктара і галоўнага рэдактара "Пачатковай школы" Наталлі Ванінай. І гэта не выпадкова, бо юбілей дае цудоўную магчымасць адзначыць самыя яркія моманты мінулага і з улікам дасягнутага акрэсліць перспектывы развіцця:

— Думаю, што аднымі з лепшых кніг, якія пабачылі свет у нашым выдавецтве за гэты час, можна назваць тры выданні. Яны лагічна звязаныя паміж сабою. Гэта "Беларусь — наша Радзіма. Падарунак Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Р. Лукашэнкі першакласніку", "Беларусь — страна твоего будущего. Книга для выпускника" і камплектнае выданне "Я — гражданин Республики Беларусь". Менавіта ў гэтых кнігах мы стараліся сканцэнтравана выказаць сваю грамадскую пазіцыю.

Юзэфа ВОЎК

Азбука Морзэ

Чэслава ПАЛУЯН

● Да 18 чэрвеня ў Музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі праходзіць "Выстаўка аднай кнігі", прымеркаваная да Міжнароднага дня музеяў. Тут прадстаўлена адно з найпрыгажэйшых выданняў XVIII ст. — "Камедыі і трагедыі" Францішкі Уршулі Радзівіл. Гэтага стардруку няма ў іншых музейных і бібліятэчных калекцыях краіны, таму выстаўка з'яўляецца выключнай магчымасцю для наведвальнікаў пабачыць яго на ўласныя вочы.

— У Маскве, у доме, дзе жыла Ганна Ахматава, будзе арганізаваны яе музей. Такое рашэнне было прынята прэфектурай Цэнтральнай адміністрацыйнай акругі Масквы. "Маскоўскі дом Ганны Ахматавай" будзе створаны на Вялікай Ардынцы, дом 17, кв. 13, дзе яна жыла ў 1930 — 1960-х. У яе кватэры бывалі выбітныя дзеячы расійскай культуры і мастацтва XX стагоддзя: Дзмітрый Шастаковіч, Міхаіл Зошчанка, Лідзія Русланава, Аркадзь Райкін, Фаіна Ранеўская і многія іншыя. Тут у 1941 годзе адбылася адзіная сустрэча Ганны Ахматавай і Марыны Цвятаевай. Ідэю стварэння музея ў чатырохпакаёвай маскоўскай кватэры, якая належала пісьменніку Віктару Ардаву, прапанавалі яго сын, протаіерэй Міхаіл Ардаў, і народны артыст СССР Аляксей Баталаў. Ініцыятары гатовыя бязвыплатна перадаць для экспазіцыі гістарычныя экспанаты, бібліятэку, асабісты архіў і фотаархіў з невядомымі малюнкамі Ахматавай.

● Спецыялісты кніжнай галіны прадставілі прагнозы развіцця рынку на 2012 год. Эксперты звярнулі ўвагу не толькі на фінансавы складнік справы, але і на змест папулярных выданняў. Так, у бягучым годзе досыць паспяховымі з'яўляюцца новыя праекты, якія, аднак, выкарыстоўваюць камерцыйны патэнцыял калісьці папулярных твораў. Магчымыя варыянты ўключаюць адаптацыю класікі ў традыцыйнай літаратурнай форме, выкарыстанне новых фарматаў (коміксы) і жанраў (да прыкладу, "Андроід Карэніна"), стварэнне працягаў (кшталту новых прыгод Шэрлака Холмса пісьменніка Энтані Горавіца) ці адкрыццё тэматычных сайтаў ("Потэрыяна" — Pottermore). Выдаўцы працягнуць эксперыментаваць з электронным кантэнтам. Тут будуць актуальнымі выпуск кніг, звязаных з гульнямі, гісторыі з адкрытым працягам, якія дапісваюць сумесна з аўтарскім фан-клубам, і кнігі, што распаўсюджваюцца па прынцыпе праграмнага забеспячэння: набываючы аднойчы, чытач атрымлівае права на бясплатнае абнаўленне кантэнту.

— 36-метровы арыгінальны скрутак рамана Джэка Керуака "У дарозе" прадстаўлены на выстаўцы ў Францыі. Гэта ўжо не першае падарожжа рамана-скрутка з сімвалічнай назвай. У 2008 — 2009 гг. ён быў выстаўлены ў Вялікабрытаніі — у Мастацкім інстытуце Барбера ў Бірмінгеме. Сёлетняе падарожжа рамана-скрутка з ЗША ў Еўропу прымеркавана да Канскага кінафестывалю, дзе будзе паказаная новая экранізацыя культавага рамана. Рукапіс будзе знаходзіцца ў экспазіцыі парыжскага Музея лістоў і рукапісаў тры месяцы пачынаючы з 16 мая — дня адкрыцця Канскага кінафестывалю. Джэк Керуак напісаў вядомы раман пакалення бітнікаў у красавіку 1951 года за тры тыдні. Тады пісьменніку было 29. Ён друкаваў тэкст на рулоне даўжынёю 36 метраў, змацоўваючы асобныя лісты скотчам.

Паломничество по храмам муз

Ольга ПАВЛЮЧЕНКО

Музеи бывают разные. Всем известные гиганты, как Эрмитаж и Лувр, и маленькие краеведческие, этнографические или просто собрания любопытных вещей, например, Музей самоваров в Туле или Музей утюгов в Переславле-Залесском.

Слово "музей" произошло от греческого "храм муз". Музы были спутницами Аполлона и покровительствовали наукам и искусствам. Поэтому неудивительно, что собрания памятников истории, произведений искусства и природных раритетов со временем стали именоваться музеями. Международный день музеев отмечается 18 мая. Акция "Ночь музеев", которая ежегодно проводится этими учреждениями культуры, собирает немалое число поклонников. И вообще, как можно быть в Париже и не заглянуть в Лувр, проезжать через графство Уилтшир и не полюбоваться Стоунхенджем, а в Ватикане не заглянуть в Пинакотеку? Я уже не говорю об Эрмитаже. Впрочем, мода на посещение музеев — это здорово. Потому что слушать ваши впечатления собеседники будут готовы до бесконечности. Представьте себе, как вы их спросите: "Знаете ли вы:

— что для создания Тадж-Махала, "гробницы владычицы сердца" Шах-Джахана, пятого правителя династии Великих Моголов, был объявлен первый в истории архитектурный конкурс: приглашены известнейшие зодчие Востока, изучены чертежи и планы всех знаменитых сооружений Азии, а для строителей был заложен новый город (возведение и отделка заняли 22 года);

— что в указе короля Фердинанда IV 1814 года о восстановлении музея Прадо, бывшего во время оккупации войсками Наполеона пороховым складом, говорилось: "Целью музея является давать знания, воспитывать художественный вкус как у учеников, так и у профессоров художественных академий, а также у иностранцев, чтобы создать Испании славу, которую она заслуживает";

— как коллекция Лувра, которая насчитывает без малого 300 тысяч экспонатов, пополняла фонды? Например, созданный в 1826 году Египетский музей появился после египетской кампании. Каждый военный поход Бонапарта приносил Лувру сотни новых "единиц хранения";

— что в 1998 году книга рекордов Гиннеса сообщила об Эрмитаже: чтобы посмотреть все 322 галереи, в которых размещены 3 млн. предметов искусства и старины, нужно пройти 24 километра? Если у каждого экспоната задерживаться всего лишь на одну минуту и ежедневно проводить в музее по восемь часов, то для полного осмотра понадобится 11 лет".

Но отчаиваться вашим слушателям не стоит. Благодаря книге **"Музеи мира"**, подаренной читателям "Миром энциклопедий Аванта+", паломничество по храмам муз можно совершить, не выходя из дому. На её страницах найдётся подробная информация о коллекциях парижского Лувра, питерского Эрмитажа, мадридского Прадо, нью-йоркского Метрополитен-музея, флорентийской галереи Уффици, римского Ватикана. Благодаря этой роскошно иллюстрированной энциклопедии вы заглянете и в музеи, которые хранят диковинки, сотворённые природой: Кунсткамеру, Британский и Смитсоновский музей, полюбуетесь пирамидами в Гизе, пещерными музеями и, конечно, Стоунхенджем.

Не оставит равнодушным ваше воображение раздел энциклопедии "Рай для живых богов". Ещё совсем недавно только самые близкие подданные могли быть допущены взглянуть на великолепие жилищ своих правителей — в Сан-Суси Фридриха Великого, в пекинский Запретный город императора Чжу Ди, третьего правителя династии Мин, во "дворец для Бога и хижину для короля" Эскориал неуживчивого испанца Филиппа Второго, в гарем в Топ-Капе, самый крупный памятник турецкой гражданской архитектуры, а также оценить Тадж-Махал.

Как и положено энциклопедии, книга даёт яркое представление об этих знаменитых памятниках зодчества, произведениях искусства, временах и нравах ушедших эпох. Внимательно прочитав её, любой из вас с такой же уверенностью, как и очевидец, сможет спросить у собеседников: "А знаете ли вы, что…"

По буковкам

Алеся БАТЮСЬ

Книга с большими буквами, яркими картинками, качественной бумагой… А какие у вас пожелания к азбуке? Мне кажется, что бы вы ни назвали, всё будет в соответствующих изданиях "Харвеста" — **"Азбуке для малышей"** и **"Весёлом алфавите"**, незаменимых помощниках в порой нелёгком (и для родителей, и для детей) деле изучения алфавита.

"Азбука для малышей" — издание большого формата, в котором отдельной букве посвящён целый разворот. А запоминая алфавит, ребёнок будет точно знать, как выглядит печатная (в двух вариантах шрифта) и написанная рукой буквы. Несомненно, порадуют и большие картинки-иллюстрации, порой очень реалистичные, а порой наивно-забавные.

"Вместе весело шагать по просторам…" — словно специально к этой песенке был подготовлен "Весёлый алфавит" из серии "Читаем сами", в котором в страну букв приглашает милый енот. Запомнить алфавит, выучить весёлые и познавательные стихотворения и, возможно, сочинить свою историю или даже стишок (кто знает!) по картинке… Эта книга будет интересной ребёнку долго. Тем более что, познакомившись с буквами и научившись складывать из них слова, он с удовольствием будет сам читать стихи и из

второго раздела "Весёлого алфавита", который так и называется — "Я читаю".

Только покажите ребенку эту волшебную книгу — она ему обязательно понравится.

З Багдановічам у кішэні

Юзэфа ВОЎК

Напрыканцы мінулага года, калі ў краіне шырока адзначаўся юбілей Максіма Багдановіча, нашы аўтары ў сваіх допісах шмат увагі звярталі як на жыццё і творчасць пісьменніка, так і на новыя кнігі і падзеі, прысвечаныя юбілею. Але адно выданне ўсё ж засталося па-за нашай увагай. Гэта **"Выбранае" Максіма Багдановіча**, што пабачыла свет у выдавецтве "Харвест". Кнігі такога кшталту заўсёды актуальныя, і апроч мінулага юбілею можна назваць яшчэ шэраг прычын, па якіх варта звярнуцца да гэтага выдання.

Нягледзячы на тое, што кніга мае назву "Выбранае", яна прэтэндуе на паўнату адлюстравання паэтычнай і перакладной спадчыны М. Багдановіча. У выданне апроч вершаў, што склалі "Вянок на магілу С. Е. Палуяна", увайшлі іншыя творы, як больш раннія, так і напісаныя пасля выхаду адзінага зборніка паэта. Да таго ж сама структура "Вянка", звыклая для аматараў Багдановіча, у гэтым выданні разбураная. Творы падаюцца ў храналагічным парадку, а кніга складаецца толькі з двух раздзелаў: "Вершы" і "Пераклады". Аднак мінімалізм структуры кампенсуецца выдатным афармленнем. Кніга багата ілюстраваная, і да кожнага верша ўдала падабраны фотаздымкі рознага кшталту — ад пейзажаў да партрэтаў незнаёмак.

Яшчэ адна прычына звярнуць увагу на "Выбранае" — фармат. Падарункавае выданне кішэннага фармату (да таго ж надрукаванае на якаснай мелаванай паперы) стане выдатным прэзентам, а пазней — добрым спадарожнікам для яго ўладальніка. З'яўленне твораў М. Багдановіча ў такім выглядзе — ужо сама па сабе з'ява ў беларускай літаратурнай прасторы. Гэта толькі трэцяя кніга падобнага кшталту пасля "Выбранага" Янкі Купалы і Якуба Коласа, і яна мае ўсе шанцы на такую ж папулярнасць, як і ранейшыя выданні.

Тотальное наваждение

Чеслава ПОЛУЯН

Москва. Дом кино. Странная процессия движется по улице. Её участники — известные актёры. Казалось бы, ничего удивительного, обычное зрелище перед началом международного кинофестиваля. Вот только актёры все к моменту действия мертвы. Это Михаил Ульянов, Кирк Дуглас, Анатолий Папанов, Луи де Фюнес, Фаина Раневская… У одних в руках бархатные подушки с наградами. Другие участники процессии, молодые люди, одетые в до дыр протёртые джинсы и шорты, на руках несут чёрные гробы с белыми надписями "Баллада о солдате", "Встреча на Эльбе"… Они поют песни из старых фильмов. Очень символичный перфо-

манс, — отметили бы искусствоведы. Мол, правы актёры, классика кино забыта и невостребована. Но потом один из странных участников процессии, приблизившись к Дому кино, убивает организатора фестиваля…

Неплохой сюжет для завязки детектива. Но она ещё более сложная. Оказывается, что всё действие — странный сон майора милиции. И нескольких его коллег. И многих людей в разных городах.

Не зря эту книгу **Эдуарда Тополя**, писателя, кинодраматурга, режиссёра и продюсера, известного в Беларуси, России и за рубежом, чьи романы переведены на многие языки, так долго ждали читатели. Сюжет политического детектива **"В погоне за наваждением. Наследники Стива Джобса"** захватывает с первой страницы. Кто создаёт Тотальные Ночные Наваждения? Решение этой загадки и должны найти сотрудники силовых структур России и США.

Сведения о субъектах хозяйствования, имеющих специальное разрешение (лицензию) на осуществление издательской деятельности, по состоянию на 15 декабря 2011 года

Наименование лицензиата	Местонахождение лицензиата (юридический адрес)	Учётный номер плательщика (УНП)	Сведения о лицензии (№ бланка лицензии, дата и № приказа о выдаче)	Срок действия лицензии	Составляющие издательской деятельности: по тематическим направлениям
УО «Могилевский государственный областной институт развития образования»	212011, г. Могилев, пер. Березовский, д. 1 "А"	700028436	02330/0003934, выд. 19.05.2011 № 90	19.05.2016	производственно-практическое, справочное
ООО «БелСАинформ»	220123, г. Минск, ул. Кропоткина, д. 97, к. 201а, 2-й этаж	190644848	02330/0003932, выд. 19.05.2011 № 90	19.05.2016	научное, научно-популярное, справочное
Учреждение «Редакция газеты "Знамя юности"»	220013, г. Минск, ул. Б. Хмельницкого, 10 А, комн. 116, 901-904, 907-908, 910-914	100765674	02330/0003930, выд. 19.05.2011 № 90	19.05.2016	научное, научно-популярное, справочное, литературно-художественное, издание для досуга
ЧУП «ПриватХауз»	220089, г. Минск, ул. Шатько, 43, комн. 25	191130243	02330/0003931, выд. 19.05.2011 № 90	19.05.2016	производственно-практическое, справочное, издание для досуга
ООО «Издательский дом "Мир счастливой семьи"»	220005, г. Минск, пр. Независимости, д. 58, пом. 2, ком. 4	191272371	02330/0003927, выд. 19.05.2011 № 90	19.05.2016	научно-популярное, издание для досуга
ГУ «Национальный художественный музей Республики Беларусь»	220030, г. Минск, ул. Ленина, д. 20	100377771	02330/976, выд. 12.08.2011 № 136	12.08.2016	научное, научно-популярное, производственно-практическое, справочное, издание для досуга
ЧУП «Восьмой элемент»	220089, г. Минск, ул. Карла Либкнехта, 68, оф. 211	191334635	02330/977, выд. 12.08.2011 № 136	12.08.2016	производственно-практическое, справочное, издание для досуга
ООО «СофтЛайнБел»	220040, г. Минск, ул. Богдановича, д. 155, комн. 1215	190271125	02330/978, выд. 12.08.2011 № 136	12.08.2016	производственно-практическое, справочное
ЧУП «ВЮА»	220014, г. Минск, ул. Минина, 14/45-7	191001129	02330/979, выд. 12.08.2011 № 136	12.08.2016	научно-популярное, производственно-практическое, справочное, издание для досуга
ИП Шабатура Д.М.	220007, г. Минск, ул. Воронянского, д. 56, кв. 40	190723445	02330/980, выд. 12.08.2011 № 136	12.08.2016	научно-популярное, учебное, справочное, издание для досуга
ЧУП «ЕШКО»	220026, г. Минск, ул. Бехтерева, д. 7, комн. 317	101491292	02330/981, выд. 12.08.2011 № 136	12.08.2016	справочное, литературно-художественное, издание для досуга
ООО «Печатный Дом "Вишневка"»	223044, Минская обл., Минский р-он, д. Касынь, контора «Белинтертранс», к. 13	690711401	02330/982, выд. 12.08.2011 № 136	12.08.2016	производственно-практическое, справочное, издание для досуга
РУП «Редакция журнала "Лесное и охотничье хозяйство"»	220089, г. Минск, ул. Прямая, д. 24, к. 10, 16	101559687	02330/983, выд. 12.08.2011 № 136	12.08.2016	научно-популярное, производственно-практическое, справочное
ООО «Белпереплёт»	220002, г. Минск, ул. В. Хоружей, д. 31А, комн. 305	191319077	02330/984, выд. 12.08.2011 № 136	12.08.2016	производственно-практическое, справочное, издание для досуга
ИП Сивчиков В.Н.	220012, г. Минск, пр. Независимости, д. 72, кв. 12	191338020	02330/985, выд. 31.08.2011 № 149	31.08.2016	научно-популярное, справочное, литературно-художественное, издание для досуга
ГУ «Национальное агентство по туризму»	220004, г. Минск, пр. Победителей, 19, второй эт. 3д. Пристройки, ком. 23	190276566	02330/986, выд. 31.08.2011 № 149	31.08.2016	научно-популярное, производственно-практическое, справочное, издание для досуга
ЧУП «Белспортэкспресс»	220013, г. Минск, ул. Я. Коласа, д. 37, пом. 26	190171528	02330/987, выд. 31.08.2011 № 149	31.08.2016	издание для досуга
ИЧУП «Профессиональные издания»	220013, г. Минск, ул. Чернышевского, д. 10"а", комн. 805, пом. 26	190196523	02330/988, выд. 31.08.2011 № 149	31.08.2016	научное, научно-популярное, производственно-практическое, справочное, издание для досуга
ГУО «Институт культуры Беларуси»	220086, г. Минск, ул. Калиновского, 12	191436526	02330/989, выд. 31.08.2011 № 149	31.08.2016	научное, научно-популярное, производственно-практическое, учебное
ОДО «МИГРУПП МЕДИА»	220141, г. Минск, ул. Купревича, 10, комн. 47	190571969	02330/990, выд. 31.08.2011 № 149	31.08.2016	производственно-практическое, справочное, издание для досуга
КПУП «Титул» г. Речица	247500, Гомельская обл., г. Речица, ул. Урицкого, 19а	400038880	02330/991, выд. 31.08.2011 № 149	31.08.2016	производственно-практическое, справочное, издание для досуга
ЧУП «Атилекс»	220095, г. Минск, ул. Якубова, д. 82, комн. 10	190184557	02330/992, выд. 31.08.2011 № 149	31.08.2016	справочное, издание для досуга
УО «Международный государственный экологический университет имени А.Д. Сахарова»	220070, г. Минск, ул. Долгобродская, д. 23	100626652	02330/993, выд. 31.08.2011 № 149	31.08.2016	научное, научно-популярное, производственно-практическое, учебное, справочное
ООО «Издательский дом Гревцова»	220053, г. Минск, ул. Будславская, д. 23, каб. 3	191260683	02330/994, выд. 31.08.2011 № 149	31.08.2016	производственно-практическое, справочное, издание для досуга
КПУП «Ивановская районная типография»	225793, Брестская обл., г. Иваново, ул. Советская, д. 91	200073352	02330/995, выд. 31.08.2011 № 149	31.08.2016	литературно-художественное, справочное, издание для досуга
РО «Минская духовная семинария Белорусской Православной Церкви»	231822, Гродненская обл., Слонимский район, п. Жировичи, ул. Соборная, 55	500009607	02330/996, выд. 31.08.2011 № 149	31.08.2016	официальное, научное, научно-популярное, учебное, литературно-художественное, справочное, духовно-просветительное
ООО «ДИТРИБ»	220012, г. Минск, ул. Ульяновская, д. 29, оф. 11	100642650	02330/997, выд. 07.10.2011 № 183	07.10.2016	научно-популярное, справочное, издание для досуга
ГУО «Институт национальной безопасности Республики Беларусь»	220034, г. Минск, ул. 3м. Бядули, 2	100783435	02330/998, выд. 07.10.2011 № 183	07.10.2016	массово-политическое, научное, учебное, справочное
ИУ «Ковчег спасения»	220089, г. Минск, ул. Гурского, д. 48, ком. 304	190252832	02330/999, выд. 07.10.2011 № 183	07.10.2016	духовно-просветительное
ООО «Первая образцовая типография»	220004, г. Минск, пр. Победителей, 23, корп. 13, пом. 1	191261358	02330/1000, выд. 03.11.2011 № 198	03.11.2016	научное, научно-популярное, производственно-практическое, литературно-художественное, справочное, издание для досуга
ЧИУП «Северный ветер-сат»	220116, г. Минск, ул. Голубева, 7, кв. 25	191565084	02330/1001, выд. 03.11.2011 № 198	03.11.2016	литературно-художественное, издание для досуга
Евангеліцка-Лютэранская рэлігійная абшчына Яна Хрысціцеля ў вёсцы Мазалава, Віцебскага раёна, Віцебскай вобласці	211310, Витебская обл., Витебский р-н, д. Мазолово, ул. Калининская, д. 10	300977141	02330/1002, выд. 03.11.2011 № 198	03.11.2016	духовно-просветительное
ООО «ЮниПрессМаркет»	220040, г. Минск, ул. Некрасова, д. 11/34, произв. корп. 2, комн. 27	190878191	02330/1003, выд. 03.11.2011 № 198	03.11.2016	научно-популярное, производственно-практическое, учебное, литературно-художественное, справочное, издание для досуга
ООО «ПЛАНТЕЯ»	220112, г. Минск, Игуменский тракт, д. 26, оф. 9Н	100131548	02330/1004, выд. 03.11.2011 № 198	03.11.2016	научное, научно-популярное, производственно-практическое, справочное, издание для досуга
КПУП «Оршанская типография»	211391, Витебская обл., г. Орша, ул. Замковая, 3	300051962	02330/1005, выд. 13.12.2011 № 220	13.12.2016	производственно-практическое, справочное, издание для досуга

Навінкі кнігавыдання

Айчынныя выданні, зарэгістраваныя Нацыянальнай кніжнай палатай Беларусі апошнім часам

Скура. Дэрматалогія. Скурныя хваробы

Беляева, Л. М. Тактика наружной терапии при атопическом дерматите у детей: учебно-методическое пособие / Л. М. Беляева, Е. В. Войтова, Н. В. Микульчик; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусская медицинская академия последипломного образования, Кафедра педиатрии. — Минск: Альвенто, 2011. — 34 с. — 1000 экз.

Козловская, В. В. Новообразования кожи: патогенез, клиника, диагностика, лечение: учебно-методическое пособие для студентов лечебного, медико-диагностического факультетов, клинических ординаторов и врачей-стажеров / В. В. Козловская, Л. А. Порошина, Е. А. Хайкова; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Гомельский государственный медицинский университет, Кафедра поликлинической терапии и общеврачебной практики с курсом дерматовенерологии. — Гомель: ГГМУ, 2011. — 43 с. — 70 экз. — ISBN 978-985-506-381-1.

Кудин, А. П. Инфекционные экзантемы у детей: учебно-методическое пособие: [для студентов] / А. П. Кудин; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет, Кафедра детских инфекционных болезней. — Минск: БГМУ, 2011. — 46 с. — 70 экз. — ISBN 978-985-528-445-2.

Лукьянов, А. М. Атопический дерматит: лечебная тактика с позиций доказательной медицины: практическое пособие: [для студентов / А. М. Лукьянов, В. А. Малютин]; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет. — Минск: В.И.З.А. ГРУПП, 2011. — 82 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-6834-40-3.

Панкратов, О. В. Местное лечение больных псориазом: [учебно-методическое пособие] / Панкратов О. В.; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусская медицинская академия последипломного образования. — Минск: Альвенто, 2011. — 32 с. — 1000 экз.

Захворванні мочапалавой сістэмы

Громова, Ю. М. Наблюдение и уход за больными при нарушении функции мочеполовой системы: учебно-методическое пособие: [для студентов] / Ю. М. Громова; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет, Кафедра пропедевтики внутренних болезней. — Минск: БГМУ, 2011. — 24 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-528-448-3.

Кучук, Э. Н. Патологическая физиология почек: учебно-методическое пособие: [для студентов] / Э. Н. Кучук, Ф. И. Висмонт; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет, Кафедра патологической физиологии. — Минск: БГМУ, 2011. — 43 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-528-469-8.

Захворванні апорна-рухальнай сістэмы. Шкілет і мышачная сістэма

Диагностика и лечение дефицита костной массы и остеопороза у детей: учебно-методическое пособие / [А. С. Почкайло и др.]; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусская медицинская академия последипломного образования. — Минск: Альвенто, 2011. — 55 с. — 1000 экз.

Манак, Н. В. Физическая реабилитация при постиммобилизационных контрактурах плечевого сустава на стационарном этапе: учебно-методическое пособие: [для студентов] / Н. В. Манак, Т. И. Каленчиц, М. Д. Панкова; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет, Кафедра медицинской реабилитации и физиотерапии. — Минск: БГМУ, 2011. — 40 с. — 25 экз. — ISBN 978-985-528-500-8.

Тотальное эндопротезирование коленного сустава / Белецкий А. В. [и др.]. — Минск, 2011. — 16 с. — 500 экз.

Чудаков, О. П. Биоактивная керамика в современной челюстно-лицевой хирургии: учебно-методическое пособие: [для студентов] / О. П. Чудаков, В. Л. Евтухов; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет, Кафедра хирургической стоматологии. — Минск: БГМУ, 2011. — 30 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-528-496-4.

Неўрапаталогія. Неўралогія. Нервовая сістэма

Схема написания истории болезни с методикой обследования неврологического статуса ребенка: учебно-методическое пособие: [для студентов / Л. И. Ясинская и др.]; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет, Кафедра нервных и нейрохирургических болезней. — Минск: БГМУ, 2011. — 16 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-528-471-1.

Інфекцыйныя захворванні

ВИЧ-инфекция у взрослых и детей. Оппортунистические инфекции и заболевания: пособие для студентов лечебного, педиатрического, медико-психологического и медико-диагностического факультетов и врачей / [Н. В. Матиевская и др.]; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Гродненский государственный медицинский университет, Кафедра инфекционных болезней с курсом детских инфекций. — Гродно: ГрГМУ, 2011. — 399 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-496-700-4 (в пер.).

Галькевич, Н. В. Лечебное питание при инфекционных болезнях в детском возрасте: учебно-методическое пособие: [для студентов] / Н. В. Галькевич, Л. И. Матуш, Г. М. Лагир; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет, Кафедра детских инфекционных болезней. — Минск: БГМУ, 2011. — 25 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-528-473-5.

Диспансеризация и противоэпидемические мероприятия при инфекционных заболеваниях у детей: учебно-методическое пособие: [для студентов / А. А. Астапов и др.]; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет, Кафедра детских инфекционных болезней. — Минск: БГМУ, 2011. — 35 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-528-472-8.

Михневич, Э. А. Лихорадка неясного генеза: учебно-методическое пособие: [для студентов] / Э. А. Михневич; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет, 1-я кафедра внутренних болезней. — Минск: БГМУ, 2011. — 31 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-528-504-6.

Хірургія. Артапедыя. Афтальмалогія

Борисевич, К. Н. Лечение переломов костей голени аппаратом Волкова-Оганесяна модели VIII: пособие для врачей / К. Н. Борисевич, А. Е. Горбачев, С. К. Борисевич; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Гродненский государственный медицинский университет. — Гродно: ГрГМУ, 2011. — 158 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-496-891-9.

Дружинин, В. И. Заболевания, симулирующие «острый живот»: учебно-методическое пособие: [для студентов] / В. И. Дружинин; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет, 2-я кафедра хирургических болезней. — 2-е изд., дополненное. — Минск: БГМУ, 2011. — 45 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-528-474-2.

Евтухов, В. Л. Современный инструментарий в челюстно-лицевой хирургии: учебно-методическое пособие: [для студентов] / В. Л. Евтухов, И. О. Походенько-Чудакова, Н. Н. Чешко; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет, Кафедра хирургической стоматологии. — Минск: БГМУ, 2011. — 54 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-528-495-7.

Катько, В. А. Болезни новорожденных в хирургической практике / В. А. Катько. — Минск: Вышэйшая школа, 2011. — 302 с. — 700 экз. — ISBN 978-985-06-2002-6.

Коррекция зрения средствами ЛФК: учебно-методическое пособие / [М. В. Москвичев и др.]; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет транспорта, Кафедра «Физическое воспитание и спорт». — Гомель: БГУТ, 2011. — 58 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-468-879-4.

Марченко, Л. Н. Возрастная макулярная дегенерация: информационная брошюра для пациентов / Л. Н. Марченко, А. А. Далидович, А. В. Батютова. — Минск, 2011. — 23 с. — 1000 экз.

Схема учебной истории болезни по челюстно-лицевой хирургии: учебно-методическое пособие: [для студентов / А. В. Глинник и др.]; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет, Кафедра челюстно-лицевой хирургии. — Минск: БГМУ, 2011. — 30 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-528-443-8.

Гінекалогія. Акушэрства

Актуальные вопросы акушерства и гинекологии: материалы республиканской научно-практической конференции с международным участием, посвященной 50-летию кафедры акушерства и гинекологии УО «ГрГМУ», 20–21 октября 2011 г. / [ответственный редактор Т. Ю. Егорова]. — Гродно: ГрГМУ, 2011. — 162 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-496-868-1.

Занько, С. Н. Регионарная анестезия в акушерстве: учебно-методическое пособие: [для студентов] / Занько С. Н., Мамась А. Н., Бресский А. Г. — Минск: Ковчег, 2011. — 14 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-7006-29-8.

Интенсивная терапия неотложных состояний в акушерской практике: пособие для врачей / [авторы-составители: С. Н. Занько и др.]. — Минск: Ковчег, 2011. — 90 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-7006-30-4.

Кириллова, Е. Н. Инфекционно-воспалительные заболевания специфической этиологии в гинекологической практике: учебно-методическое пособие: [для студентов] / Е. Н. Кириллова; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусский государственный медицинский университет, Кафедра акушерства и гинекологии. — Минск: БГМУ, 2011. — 14 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-528-438-4.

Петрова, Е. В. Подготовка и ведение супружеских пар при использовании вспомогательных репродуктивных технологий (ВРТ) в преодолении бесплодия: учебно-методическое пособие / Е. В. Петрова, С. И. Михалевич; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Белорусская медицинская академия последипломного образования. — Минск: Альвенто, 2011. — 42 с. — 1000 экз.

Счастливая семья – это возможно! / Белорусское общество Красного Креста. — Минск, 2012. — 15 с. — 500 экз.

Параўнальная медыцына. Ветэрынарыя

Нормативные документы: [сборник] / Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь. — Минск, 2012. — 239 с. — 75 экз.

Інжынерная справа. Тэхніка ў цэлым

Фираго, Б. И. Расчеты по электроприводу производственных машин и механизмов: учебное пособие для студентов высших учебных заведений по специальности «Автоматизированные электроприводы» / Б. И. Фираго. — Минск: Технoперспектива, 2012. — 639 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-6591-75-7 (в пер.).

Выпрабаванні матэрыялаў. Таваразнаўства. Сілавыя станцыі. Агульная энергетыка

Ануфриев, В. Н. Энергосбережение в зданиях: пособие / В. Н. Ануфриев, Н. А. Андреенко; МОО «Экопроект Партнерство». — Минск: Альтиора – Живые краски, 2011. — 76 с. — 450 экз. — ISBN 978-985-6831-63-1.

Марукович, Е. И. Дистанционная дефектоскопия контурных поверхностей / Е. И. Марукович, А. П. Марков, О. Ю. Бондарев; под общей редакцией Е. И. Маруковича; Национальная академия наук Беларуси, Институт технологии металлов. — Минск: Беларуская навука, 2011. — 329 с. — 120 экз. — ISBN 978-985-08-1343-5.

Мигун, Н. П. Тепловые воздействия при капиллярном неразрушающем контроле / Н. П. Мигун, А. Б. Гнусин; Национальная академия наук Беларуси, Институт прикладной физики. — Минск: Беларуская навука, 2011. — 130 с. — 120 экз. — ISBN 978-985-08-1341-1.

Муниципальное планирование энергетического развития и его влияния на климат – руководство к действию / [перевод: Кажемская Л. Л.; под редакцией Баштового В. Г.]. — Минск, 2011. — 50 с. — 200 экз.

Основы энергосбережения: учебно-методический комплекс: [для студентов экономических специальностей дневной и заочной форм обучения / Частное учреждение образования «Минский институт управления»; автор-составитель: В. М. Беляев]. — 3-е изд. — Минск: МИУ, 2011. — 223 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-490-788-8.

Энергоэффективность и экологическая безопасность на транспорте, в промышленности и в строительстве: материалы международной научно-практической конференции / под общей редакцией А. Б. Невзоровой. — Гомель: БГУТ, 2011. — 236 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-468-970-8.

Агульнае машынабудаванне. Тэхналогія машынабудавання

Акулович, Л. М. Основы автоматизированного проектирования технологических процессов в машиностроении: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по машиностроительным специальностям / Л. М. Акулович, В. К. Шелег. — Минск: Новое знание; Москва: ИНФРА-М, 2012. — 487 с. — 750 экз. — ISBN 978-985-475-484-0 (Новое знание). — ISBN 978-5-16-005289-2 (ИНФРА-М) (в пер.).

Тэорыя машынабудавання (машыназнаўства). Ядзерная тэхніка

Горбачева, Н. В. Методика расчета радиационного риска при чрезвычайных ситуациях на объектах использования атомной энергии. Атомные электростанции / Н. В. Горбачева, Н. В. Кулич, З. П. Минюк. — Минск, 2011. — 33 с. — 28 экз.

Жук, М. М. 100 вопросов, 100 ответов об атомной энергетике / М. М. Жук. — 3-е изд., стереотипное. — Минск: Дом прессы, 2011. — 111 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-6675-24-2.

Использование атомной энергии, ядерная и радиационная безопасность: сборник нормативных правовых актов / Министерство по чрезвычайным ситуациям Республики Беларусь, Департамент по ядерной и радиационной безопасности (Госатомнадзор). — Минск: Институт радиологии, 2010– — ISBN 978-985-6765-50-9.

Ч. 3. — 2011. — 359 с. — 315 экз. — ISBN 978-985-6765-80-6.

Ч. 4. — 2011. — 359 с. — Часть текста на белорусском языке. — 315 экз. — ISBN 978-985-6765-81-3.

Электратэхніка

Подолян, С. В. Комплексный метод и его применение к анализу процессов в линейных электрических цепях: учебно-методическое пособие для студентов специальности 1-53 01 01 АТПП / С. В. Подолян, Е. Г. Цымбаревич; Министерство образования Республики Беларусь, Могилевский государственный университет продовольствия, Кафедра автоматизации технологических процессов и производств. — Могилев: МгГУП, 2011. — 60 с. — 35 экз. — ISBN 978-985-6979-26-5.

Цифровые и микропроцессорные устройства: конспект лекций для студентов специальностей 2-45 01 03 – Сети телекоммуникаций, 2-45 01 02 – Системы радиосвязи, радиовещания и телевидения: в 5 ч. / Министерство связи и информатизации Республики Беларусь, Высший государственный колледж связи, Кафедра информатики и вычислительной техники; [составитель В. И. Богородов]. — Минск: ВГКС, 2008– — ISBN 978-985-6866-43-5.

Ч. 2: Функциональные узлы комбинационных цифровых устройств. — 2011. — 46 с. — 95 экз. — ISBN 978-985-7002-41-2.

Электраэнергетыка. Вытворчасць, перадача і рэгуляванне электраэнергіі. Электравымяральная тэхніка. Тэхнічнае выкарыстанне магнетызму і статычнай электрычнасці

Правила электроснабжения: [утверждены постановлением Совета Министров Республики Беларусь 17 октября 2011 г. № 1394]. — Минск: Энергопресс, 2012. — 79 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-6861-35-5.

Родин, А. Я. Управляемые силовые преобразователи электрической энергии для питания электродвигателей в системах управления: методическое пособие для студентов специальности 1-53 01 07 «Информационные технологии и управление в технических системах» заочной формы обучения / А. Я. Родин; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники, Кафедра систем управления. — Минск: БГУИР, 2011. — 27 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-488-767-8.

Филиал «Гомельская ТЭЦ-2»: 25 лет: энергосбережение, модернизация, реконструкция, экология / ГПО «Белэнерго», РУП «Гомельэнерго». — 2011. — 28 с. — 800 экз.

Шевчик, Н. Е. Электрические машины: учебно-методическое пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальностям 1-74 06 05-01 Энергетическое обеспечение сельского хозяйства (электроэнергетика), 1-53 01 01-09 Автоматизация технологических процессов и производств (сельское хозяйство): в 2 ч. / Н. Е. Шевчик; Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Белорусский государственный аграрный технический университет. — Минск: БГАТУ, 2011–

Ч. 1. — 2011. — 186 с. — 320 экз. — ISBN 978-985-519-435-5.

Электрические машины: лабораторный практикум для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности 1-74 06 05 Энергетическое обеспечение сельского хозяйства (по направлениям): в 2 ч. / [Н. Е. Шевчик и др.]. — Минск: БГАТУ, 2011–

Ч. 1: Машины постоянного тока. Синхронные машины. — 2011. — 96 с. — 400 экз. — ISBN 978-985-519-441-6.

Радыётэхніка. Тэхніка электрамагнітных ваганняў

Нерегулярные электродинамические структуры. Теория и методы расчета: монография / [М. П. Батура и др.]. — Минск: Бестпринт, 2011. — 250 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6873-39-6 (в пер.).

Электрасувязь. Тэлеграфная сувязь. Тэлефонная сувязь. Радыёсувязь. Тэхніка і апаратура для перадачы выяў. Тэлекіраванне

Баркун, М. А. Комплексные сети реального мира: тексты лекций по дисциплине «Теория сетей связи» для студентов специальности 1-45 01 03 – Сети телекоммуникаций / М. А. Баркун; Министерство связи и информатизации Республики Беларусь, Высший государственный колледж связи. — Минск: ВГКС, 2011. — 65 с. — 30 экз. — ISBN 978-985-7002-34-4.

Хацкевич, О. А. Организация городской связи: методическое пособие по дисциплине «Технологии управления предприятиями, системами и сетями телекоммуникаций» для студентов специальностей 1-45 01 01 «Многоканальные системы телекоммуникаций», 1-45 01 02 «Системы радиосвязи, радиовещания и телевидения» всех форм обучения / О. А. Хацкевич; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники, Кафедра систем телекоммуникаций. — Минск: БГУИР, 2011. — 44 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-488-697-8.

Шатило, Н. И. Компьютерное проектирование радиоэлектронных средств: методическое пособие для студентов специальности «Радиотехника» (по направлению 1-39 01 01-01) заочной формы обучения / Н. И. Шатило, Л. Н. Харченко; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники, Кафедра радиотехнических устройств. — Минск: БГУИР, 2011. — 27 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-488-684-8.

Цеплавыя рухавікі (акрамя паравых машын і паравых турбін)

Якубович, А. И. Системы охлаждения двигателей тракторов и автомобилей: конструкция, теория, проектирование / А. И. Якубович, Г. М. Кухаренок, В. Е. Тарасенко. — Минск: БНТУ, 2011. — 434 с. — 110 экз. — ISBN 978-985-525-833-0.

Транспартаванне, размеркаванне і захоўванне вадкасцей і газаў

Правила устройства и безопасной эксплуатации трубопроводов пара и горячей воды: [утверждено Министерством по чрезвычайным ситуациям Республики Беларусь 16.09.11]. — Минск: Энергопресс, 2011. — 150 с. — 1000 экз. (1-й з-д 500). — ISBN 978-985-6861-37-9.

Тэхналогія механаапрацоўкі ў цэлым: працэсы, інструмент, абсталяванне і прыстасаванні

Алексеев, И. С. Теория обработки материалов: конспект лекций для студентов специальности 1-36 01 04 «Оборудование и технологии высокоэффективных процессов

обработки материалов» / И. С. Алексеев, К. С. Матвеев; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный технологический университет. — Витебск: ВГТУ, 2011. — 110 с. — 40 экз. — ISBN 978-985-481-257-1.

Девойно, О. Г. Лазерная обработка износостойких газотермических композиционных покрытий / О. Г. Девойно, А. С. Калиниченко, М. А. Кардаполова. — Минск: БНТУ, 2011. — 159 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-525-829-3.

Денисов, Л. С. Совершенствование сварочного производства на предприятиях Республики Беларусь: краткий обзор состояния сварочного производства и рекомендации по его совершенствованию / Л. С. Денисов. — Минск: Право и экономика, 2011. — 41 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-045-1.

Иванов, В. П. Оборудование и оснастка промышленного предприятия: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по специальности «Оборудование и технологии высокоэффективных процессов обработки материалов» / В. П. Иванов, А. В. Крыленко. — Минск: Новое знание; Москва: ИНФРА-М, 2012. — 234 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-475-485-7 (Новое знание). — ISBN 978-5-16-005292-2 (ИНФРА-М) (в пер.).

Поляков, А. В. Газопламенная обработка металлов и прочих материалов: методические разработки: [для слушателей института] / А. В. Поляков, А. А. Купленников; Учреждение образования «Государственный институт повышения кфалификации и переподготовки кадров в области газоснабжения «Газ-институт». — 2-е изд., исправленное и дополненное. — Минск: Газ-институт, 2012. — 63 с. — 1000 экз.

Шипинский, В. Г. Оборудование для производства тары и упаковки: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по специальности «Упаковочное производство» / В. Г. Шипинский. — Минск: Новое знание; Москва: ИНФРА-М, 2012. — 624 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-475-481-9 (Новое знание). — ISBN 978-5-16-005290-8 (ИНФРА-М) (в пер.).

Формаўтварэнне са зняццем стружкі. Молаты і прэсы

Фельдштейн, Е. Э. Режущий инструмент. Эксплуатация: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по машиностроительным специальностям / Е. Э. Фельдштейн, М. А. Корниевич. — Минск: Новое знание; Москва: ИНФРА-М, 2012. — 256 с. — 700 экз. — ISBN 978-985-475-482-6 (Новое знание). — ISBN 978-5-16-005287-8 (ИНФРА-М) (в пер.).

Горная справа. Здабыча карысных выкапняў

Березовский, Н. И. Торфяные и сапропелевые месторождения: учебно-методическое пособие для студентов специальностей 1-36 10 01 «Горные машины и оборудование» и 1-36 13 01 «Технология и оборудование торфяного производства» / Н. И. Березовский, Б. В. Курзо, В. М. Слыш; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский национальный технический университет, Кафедра «Горные машины». — Минск: БНТУ, 2011. — 55 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-525-671-8.

Belaruskali: joint stock company. — 2011. — 13 с. — 100 экз.
Беларуськалій.

Ваенная тэхніка. Тэхніка наземных і паветраных узброеных сіл. Тэхніка ваенна-марскога флоту

Ликсо, В. В. Оружие пехоты: 450 лучших образцов / В. В. Ликсо. — Минск: Харвест, 2011. — 255 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-16-9454-5 (в пер.).

Основы боевого применения средств радиосвязи: учебное пособие для курсантов учреждения образования «Военная академия Республики Беларусь» / [С. Г. Голубцов и др.]; Вооруженные Силы Республики Беларусь, Военная академия Республики Беларусь. — Минск: ВА РБ, 2011. — 181 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-544-051-3.

Тактико-специальная подготовка: практическое руководство: в 3 ч. / [А. А. Румянцев и др.]; Министерство внутренних дел Республики Беларусь, Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь. — Минск: Академия МВД Республики Беларусь, 2011— — ISBN 978-985-427-712-7.

Ч. 1: Огневая подготовка. Основы практической стрельбы из автомата Калашникова. — 2011. — 43 с. — 250 экз. — ISBN 978-985-427-711-0.

Управление огнем артиллерии: теоретическое обоснование ударной пристрелки по наблюдению знаков разрывов: пособие: [для курсантов / В. М. Михненок и др.]; Вооруженные Силы Республики Беларусь, Военная академия Республики Беларусь. — Минск: ВА РБ, 2011. — 34 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-544-033-9.

Чытальная зала

Пра паступленне — з першых вуснаў

Апошні месяц вясны выклікае выключна станоўчыя эмоцыі. Для дзяцей і падлеткаў ён асацыіруецца з заканчэннем надакучлівых заняткаў і хуткімі летнімі вакацыямі, для дарослых — набліжэннем доўгачаканага адпачынку. І нават студэнты, якіх чакае летняя сесія, разумеюць: яшчэ крыху, і пра вучобу зноў можна будзе забыцца на паўгода. І толькі вучні 9 і 11 класаў не падзяляюць усеагульнага аптымізму. Для іх май звязаны з няпростым выбарам: куды паступаць? Неабходная інфармацыя традыцыйна змяшчаецца ў спецыяльных даведніках, але перыядычна абітурыенты сутыкаліся з тым, што змест некаторых не адпавядаў рэчаіснасці.

Выправіць сітуацыю вырашыла "Выдавецтва Граўцова", якое выпусціла **"Справочник для поступающих в учреждения среднего специального образования Республики Беларусь"** (складальнікі Алена Бабіч, Наталля Гур'ева, Ганна Асіпенка, Анастасія Васілёнак) і **"Справочник для поступающих в учреждения профессионально-технического образования Республики Беларусь"** (складальнікі Надзея Ляўковіч, Таццяна Нагачына, Наталля Бурчыц). Абодва даведнікі рэкамендаваныя Рэспубліканскім інстытутам прафесійнай адукацыі, таму з'яўляюцца адзінымі афіцыйнымі выданнямі такога кшталту ў нашай краіне.

У даведніках прадстаўлена ўся неабходная інфармацыя: асаблівасці конкурсу (дзе дастаткова атэстата аб базавай адукацыі, а куды трэба здаваць ЦТ), спецыяльнасці, умовы пражывання будучых студэнтаў ці навучэнцаў. Упэўнены: знаёмства са зборнікам многім дапаможа зрабіць правільны выбар.

Дзяніс МАРЦІНОВІЧ

Шорох, В. С. 62-й УР и фортификационная система Бреста / В. С. Шорох, В. В. Борисов. — Брест: Альтернатива, 2011. — 213 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-521-280-6. — ISBN 987-985-521-280-6 (ошибоч.).

Будаўніцтва і будаўнічая тэхніка. Будаўніцтва падземных збудаванняў

Современные методы расчетов и обследований металлических и деревянных конструкций: материалы 67-й студенческой научно-технической конференции, 27 апреля 2011 г. / Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский национальный технический университет, Строительный факультет; [редколлегия: А. Н. Жабинский, Ю. И. Лагун]. — Минск: БНТУ, 2011. — 57 с. — 40 экз. — ISBN 978-985-525-722-7.

Дарогі. Чыгункі

Григорук, М. В. Всю жизнь в пути: записки начальника дистанции пути / М. В. Григорук. — Барановичи: Красная звезда, 2011. — 95 с. — 350 экз. — ISBN 978-985-90241-2-2 (в пер.).

Гідратэхнічнае будаўніцтва

Методические рекомендации по прогнозированию деформаций (переработки) берегов проектируемых и находящихся в эксплуатации водохранилищ Беларуси методом природных аналогов / Государственное учреждение образования «Командно-инженерный институт Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Беларусь»; [авторы-составители: В. Е. Левкевич, В. В. Кобяк]. — Минск: Право и экономика, 2011. — 45 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-027-7.

Тэхніка сродкаў транспарту. Наземныя сродкі транспарту

Захаров, А. В. Теория тракторов и автомобилей: лабораторный практикум для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальностям 1-74 06 01 Техническое обеспечение процессов сельскохозяйственного производства, 1-36 12 01 Проектирование и производство сельскохозяйственной техники / А. В. Захаров, А. В. Ващула, И. О. Захарова; Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Белорусский государственный аграрный технический университет, Кафедра тракторов и автомобилей. — Минск: БГАТУ, 2011. — 137 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-519-510-9.

Audi A2: руководство по ремонту и эксплуатации: бензиновые двигатели, дизельные двигатели: [2000–2005 гг. выпуска / составитель: Гусь С. В.; перевод с немецкого: Л. П. Римко; перевод с английского: Ю. Ю. Лагунович, А. Г. Кишко]. — Минск: Гуси-Лебеди, 2011. — 376 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-455-140-1. — ISBN 978-985-455-140-7 (ошибоч.).

Chrysler Voyager / Grand Voyager / Town & Country; Dodge Caravan / Grand Caravan: руководство по ремонту и эксплуатации: бензиновые двигатели, дизельные двигатели: [с 2007 г. выпуска / составитель: С. В. Гусь; перевод с немецкого: Л. П. Римко; перевод с английского: Ю. Ю. Лагунович, А. Г. Кишко]. — Минск: Гуси-Лебеди, 2011. — 287 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-455-141-5.

Saab 9-3 / Aero: руководство по ремонту и эксплуатации: бензиновые двигатели, дизельные двигатели: [2002–2007 гг. выпуска / составитель: С. В. Гусь; перевод с немецкого: Л. Л. Римко; перевод с английского: Ю. Ю. Лагунович, А. Г. Кишко]. — Минск: Гуси-Лебеди, 2011. — 360 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-455-143-2.

Volkswagen Touran: руководство по ремонту и эксплуатации: бензиновые двигатели, дизельные двигатели: [2003–2010 гг. выпуска / составитель: С. В. Гусь; перевод с немецкого: Л. П. Римко; перевод с английского: Ю. Ю. Лагунович, А. Г. Кишко]. — Минск: Гуси-Лебеди, 2011. — 512 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-455-142-5.

Водныя сродкі транспарту. Суднабудаванне

Карпенчук, И. В. Консервация корабля: конспект лекций для студентов специальности 1-37 03 02 «Кораблестроение и техническая эксплуатация водного транспорта» / И. В. Карпенчук, В. Н. Шарий; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский национальный технический университет, Кафедра «Гидравлика». — Минск: БНТУ, 2011. — 72 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-525-657-2.

Авіяцыя і касманаўтыка

Абламейко, С. В. Глобальные навигационные спутниковые системы: пособие для студентов факультета радиофизики и компьютерных технологий / С. В. Абламейко, В. А. Саечников, А. А. Спиридонов. — Минск: БГУ, 2011. — 146 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-518-538-4.

Сельская гаспадарка. Лясная гаспадарка. Паляванне. Рыбная гаспадарка

ГЛХУ Ивацевичский лесхоз / Министерство лесного хозяйства Республики Беларусь, Брестское государственное производственное лесохозяйственное объединение; [редактор С С. Сабадаш]. — Минск: Минсктиппроект, 2011. — 18 с. — 300 экз.

ГОЛХУ «Мозырский опытный лесхоз»: жемчужина Полесья: [50 лет] / Министерство лесного хозяйства Республики Беларусь, Гомельское государственное производственное лесохозяйственное объединение; [автор текста Л. А. Колесникова]. — Гомель: Издательский дом "Вечерний Гомель-Медиа", 2011. — 254 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-90230-5-7 (в пер.).

Касперов, Г. И. Профилактика и тушение лесных пожаров / Г. И. Касперов, Г. Я. Климчик, А. Д. Булва; Министерство лесного хозяйства Республики Беларусь. — Минск: Редакция журнала «Лесное и охотничье хозяйство», 2011. — 71 с. — 1270 экз. — ISBN 978-985-90245-1-1.

Технологические процессы заготовки и первичной переработки древесного сырья в Негорельском учебно-опытном лесхозе БГТУ: учебно-методическое пособие для студентов специальностей 1-36 05 01 «Машины и оборудование лесного комплекса», 1-46 01 01 «Лесоинженерное дело», 1-75 01 01 «Лесное хозяйство» / Белорусский государственный технологический университет, Кафедра лесных машин и технологии лесозаготовок; [составители: С. П. Мохов, И. В. Турлай, А. И. Хотяновин]. — Минск: БГТУ, 2011. — 98 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-434-933-6.

Сельская гаспадарка. Сельская гаспадарка ў цэлым

Механизация и электрификация сельского хозяйства: межведомственный тематический сборник. — Минск, 1968 — ISSN 0321-1835.

Вып. 45 / Национальная академия наук Беларуси, Республиканское унитарное предприятие «Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по механизации сельского хозяйства»; [редколлегия: П. П. Казакевич (главный редактор) и др.]. — НПЦ НАН Беларуси по механизации сельского хозяйства, 2011. — 315 с. — 100 экз.

Научные основы реабилитации сельскохозяйственных территорий, загрязненных в результате крупных радиационных аварий / [Н. Н. Цыбулько и др.; под общей редакцией Н. Н. Цыбулько]; Департамент по ликвидации последствий катастрофы на Чернобыльской АЭС Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Беларусь, Республиканское научно-исследовательское унитарное предприятие «Институт радиологии». — Минск: Институт радиологии, 2011. — 436 с. — 40 экз. — ISBN 978-985-6765-79-0.

Пархоменко, Н. В. Качество, стандартизация и сертификация в агропромышленном комплексе: учебно-методическое пособие по одноименному курсу для студентов специализации 1-25 01 07 15 «Экономика и управление на предприятии агропромышленного комплекса» дневной и заочной форм обучения / Н. В. Пархоменко; Министерство образования Республики Беларусь, Гомельский государственный технический университет им. П. О. Сухого, Кафедра «Экономика и управление в отраслях». — Гомель: ГГТУ, 2011. — 99 с. — 60 экз. — ISBN 978-985-535-042-3.

Сельскагаспадарчыя машыны і прылады

Будай, С. И. Контрольно-измерительные приборы и оборудование для оценки качества зерна и продуктов его переработки: пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальностям: 1-74 02 01 – Агрономия, 1-74 02 03 – Защита растений и карантин, 1-74 02 05 – Агрохимия и почвоведение / С. И. Будай, Г. А. Жолик; Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Гродненский государственный аграрный университет. — Гродно: ГрГАУ, 2011. — 217 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6784-98-2.

Износ и коррозия сельскохозяйственных машин / [М. М. Севернев и др.; под редакцией М. М. Севернева]; Национальная академия наук Беларуси, Научно-практический центр по механизации сельского хозяйства. — Минск: Беларуская навука, 2011. — 332 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-08-1338-1.

Глебазнаўства. Глебавыя даследаванні

География почв Беларуси: учебное пособие для студентов высших учебных заведений по специальностям «География», «Геоэкология», «Геология и разведка полезных ископаемых» / [Н. В. Клебанович и др.]. — Минск: БГУ, 2011. — 181 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-518-322-9 (в пер.).

Агратэхніка

Валько, В. П. Особенности биотехнологического земледелия / В. П. Валько, А. В. Щур; Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Белорусский государственный аграрный технический университет. — Минск: БГАТУ, 2011. — 192 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-519-481-2.

Корзун, О. С. Адаптивные особенности селекции и семеноводства сельскохозяйственных растений : пособие для студентов второй ступени высшего образования высших учебных заведений, обучающихся по специальности 1-74 80 01 «Агрохимия» / О. С. Корзун, А. С. Бруйло; Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Гродненский государственный аграрный университет. — Гродно: ГрГАУ, 2011. — 138 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6784-96-8.

Рекомендации по организации севооборотов на загрязненных радионуклидами землях / Департамент по ликвидации последствий катастрофы на Чернобыльской АЭС Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Беларусь, Национальная академия наук Беларуси; [подготовили: Н. Н. Цыбулько и др.]. — Минск: Институт радиологии, 2011. — 84 с. — 55 экз. — ISBN 978-985-6765-83-7.

Угнаенні. Стымуляцыя росту раслін

Мак-Лафлин, К. Компостирование: [превратите органические отходы в черное золото] / Крис Мак-Лафлин; [перевод с английского Т. Л. Милеевой]. — Москва: Астрель, 2011. — 255 с. — 3000 экз. — ISBN 978-5-271-39654-0 (Астрель). — ISBN 978-985-18-0675-7 (Харвест) (в пер.).

Система применения удобрений: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по специальностям «Агрохимия и почвоведение», «Защита растений и карантин» / [В. В. Лапа и др.]; под научной редакцией В. В. Лапы; Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Гродненский государственный аграрный университет. — Гродно: ГрГАУ, 2011. — 414 с. — 350 экз. — ISBN 978-985-537-001-8.

Эффективность применения микроудобрений и регуляторов роста при возделывании сельскохозяйственных культур / [И. Р. Вильдфлуш и др.]; Национальная академия наук Беларуси, Отделение аграрных наук, Белорусская государственная сельскохозяйственная академия. — Минск: Беларуская навука, 2011. — 292 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-08-1353-4.

Пашкоджанні раслін. Абарона раслін

Государственный реестр средств защиты растений (пестицидов) и удобрений, разрешенных к применению на территории Республики Беларусь / Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Государственное учреждение «Главная государственная инспекция по семеноводству, карантину и защите растений»; [составители: Л. В. Плешко и др.]. — Минск: Бизнесофсет, 2011. — 543 с. — 2500 экз. — ISBN 978-985-6939-36-8.

Якимович, Е. А. Методические рекомендации по борьбе с борщевиком Сосновского / Е. А. Якимович, С. В. Сорока, А. А. Ивашкевич; РУП «Научно-практический центр НАН Беларуси по земледелию», Республиканское научное дочернее унитарное предприятие «Институт защиты растений». — 2-е изд., дополненное. — Минск, 2011. — 75 с. — 250 экз.

Раслінаводства ў цэлым

Гордей, И. А. Секалотритикум (Secalotriticum): генетические основы создания и формирования генома / И. А. Гордей, Н. Б. Белько, О. М. Люсиков; Национальная академия наук Беларуси, Институт генетики и цитологии. — Минск: Беларуская навука, 2011. — 213 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-08-1344-2.

Чирик, Д. П. Биологоагрономические аспекты возделывания овсяно-люпиновых смесей на зеленую массу и силос / Д. П. Чирик, Н. В. Степанова; Национальная академия наук Беларуси, Институт льна. — Минск: Беларуская навука, 2011. — 135 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-08-1350-3.

Садаводства ў цэлым. Пладаводства

Буевич, А. Н. Садоводство: учебное пособие для учащихся учреждений, реализующих образовательные программы профессионально-технического образования по специальности «Производство продукции растениеводства» (квалификация «Садовод») / А. Н. Буевич. — Минск: Беларуская Энцыклапедыя, 2011. — 154 с. — 850 экз. — ISBN 978-985-11-0594-2 (в пер.).

Бучкина, Л. И. 650 суперсоветов для суперурожая / Л. И. Бучкина. — Минск: Красико-Принт, 2012. — 95 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-405-656-2.

Агародніна. Агародніцтва

Карпук, В. В. Растениеводство: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по биологическим специальностям / В. В. Карпук, С. Г. Сидорова. — Минск: БГУ, 2011. — 351 с. — 350 экз. — ISBN 978-985-518-529-2 (в пер.).

Жывёлагадоўля. Прадукты жывёлагадоўлі і палявання. Пчалярства

Белково-витаминно-минеральные добавки в кормлении молодняка крупного рогатого скота : монография / В. Ф. Радчиков [и др.]; Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по животноводству. — Жодино: Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по животноводству, 2010. — 156 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6895-04-6.

Ворник, В. В. Племенное дело в служебном собаководстве / В. В. Ворник; под редакцией И. А. Рачковского; Государственное учреждение образования «Институт пограничной службы Республики Беларусь». — Минск: Право и экономика, 2011. — 206 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-010-9.

Ворник В. В. Племенное разведение и выращивание собак служебных пород: научно-практическое пособие / [Ворник Владимир Васильевич, Моисеенко Владимир Григорьевич., Волков Сергей Евгеньевич]; под редакцией И. А. Рачковского; Государственное учреждение образования «Институт пограничной службы Республики Беларусь». — Минск: Право и экономика, 2011. — 191 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-009-3.

Гарден, Д. Все, что вы хотели знать о кошках, но боялись спросить / Пушок и Шалопай [при помощи Джо Гарден и Джанет Гинзбург; перевод с английского Н. А. Кудашевой]; рисунки Эмили Флейк. — Москва: АСТ: Астрель, 2011. — 314 с. — 3000 экз. — ISBN 978-5-17-076129-6 (АСТ). — ISBN 978-5-271-39605-2 (Астрель). — ISBN 978-985-18-0721-1 (Харвест) (в пер.).

Костюкевич, С. А. Технологии и технические средства производства продукции животноводства: учебно-методический комплекс для студентов высших учебных заведений, обучающихся по агроэнергетическим специальностям / С. А. Костюкевич, В. А. Люндышев; Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Белорусский государственный аграрный технический университет, Кафедра технологии и механизации животноводства. — Минск: БГАТУ, 2011. — 100 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-519-440-9.

Охрана труда в животноводстве: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по специальностям «Зоотехния», «Ветеринарная медицина», «Промышленное рыбоводство» / М. Ф. Садовский [и др.]. — Минск: ИВЦ Минфина, 2011. — 351 с. — 1400 экз. — ISBN 978-985-6993-52-0 (в пер.).

Программа кормления высокопродуктивных коров (5000–10000 кг молока) в Республике Беларусь / РУП «Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по животноводству»; [разработчики: Н. А. Попков и др.]. — Минск: Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по животноводству, 2011. — 92 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6895-09-1.

Рекомендации по сокращению расхода энергии на создание оптимального микроклимата в цехе содержания холостых и супоросных свиноматок / Национальная академия наук Беларуси, Республиканское унитарное предприятие «Научно- практический центр Национальной академии наук Беларуси по животноводству»; [разработаны Ходосовским Д. Н.]. — Жодино: Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по животноводству, 2010. — 35 с. — 50 экз.

Ходосовский, Д. Н. Ресурсосберегающие технологии содержания свиней как основа получения конкурентоспособной свинины: монография / Д. Н. Ходосовский; Республиканское унитарное предприятие «Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по животноводству». — Жодино: НПЦ НАН Беларуси по животноводству, 2011. — 305 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6895-08-4 (в пер.).

Паляванне. Рыбная гаспадарка. Рыбалоўства Паляванне

Большая книга русской охоты и рыбалки / [Виноградов А. Н. и др.]. — Минск: Харвест, 2012. — 319 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-16-9736-2 (в пер.).

Рыбалоўства. Рыбаводства

Вопросы рыбного хозяйства Беларуси = Belarus fish industry problems: сборник научных трудов / Республиканское дочернее унитарное предприятие «Институт рыбного хозяйства» Республиканского унитарного предприятия «Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по животноводству». — Минск, 1957– — ISSN 2218-7456.

Вып. 27 / [редколлегия: В. Г. Костоусов (отв. редактор) и др.]. — 2011. — 210 с. — Часть текста параллельно на русском и английском языках. — 100 экз.

Повышение эффективности выращивания карпа: монография / В. Ф. Радчиков [и др.]; Республиканское унитарное предприятие «Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по животноводству», Республиканское унитарное предприятие «Институт рыбного хозяйства». — Жодино: Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по животноводству, 2010. — 102 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6895-05-3.

Хатняя гаспадарка. Дамаводства. Камунальна-бытавая гаспадарка

Бучкина, Л. И. Домашнее консервирование / Л. И. Бучкина. — Изд. 4-е, переработанное и дополненное. — Минск: Красико-Принт, 2012. — 126 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-405-657-9.

Вкусная еда / [составитель Л. С. Авдеева]. — Минск: Авдеева Л. С., 2011. — 96 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-6899-31-0.

Ермакович, Д. И. 365 блюд к праздникам и на каждый день / [Ермакович Дарья Ивановна]. — Минск: Харвест, 2011. — 207 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-18-0263-6 (в пер.).

Картошка. Любимые рецепты / [составитель Н. П. Воробей]. — Минск: Траско, 2011. — 16 с. — 6100 экз. — ISBN 978-985-6980-53-7.

Огурцы и помидоры. Заготовки и рецепты / [составитель Н. П. Воробей]. — Минск: Траско, 2011. — 16 с. — 6100 экз. — ISBN 978-985-6980-50-6.

Смачна есці: энциклопедия белорусской кухни / [составители: Н. П. Позднякевич, Е. И. Яроцкая]. — Минск: Беларуская Энцыклапедыя, 2011. — 415 с. — 2500 экз. — ISBN 978-985-11-0579-9 (в пер.).

Кіраванне прадпрыемствамі. Арганізацыя вытворчасці, гандлю і транспарту

Индустрия строительная 2012: каталог / [составители: Барсукова Ю. В. и др.]. — Минск: Минсктиппроект, 2011. — 191 с. — 10000 экз. (1-й з-д 1–550). — ISBN 978-985-7031-03-0.

Информационные технологии сетей телекоммуникаций: конспект лекций для студентов специальности 2-45 01 03 – Сети телекоммуникаций: в 2 ч. / Министерство связи и информатизации Республики Беларусь, Высший государственный колледж связи, Витебский филиал, Кафедра программного обеспечения сетей телекоммуникаций; [составитель Т. С. Роговая]. — Минск: ВГКС, 2011. — ISBN 978-985-7002-13-9.

Ч. 2: Технологии WWW. — 2011. — 102 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-7002-26-9.

Контакт! Брест, 2012: телефонный справочник / [составители: Акулова Г. и др.]. — 5-е изд. — Минск: Белфакта Медиа, 2011. — 279 с. — 8000 экз. — ISBN 978-985-6463-87-0. — ISBN 978-985-6463-72-6 (ошибоч.).

Контакт! Гродно, 2012: телефонный справочник / [составители: Акулова Г. и др.; фото: Дыбовский А. Л., Исаченко М. Н.]. — 8-е изд. — Минск: Белфакта Медиа, 2011. — 301 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-6463-89-4.

Паліграфічная прамысловасць. Выдавецкая справа. Кніжны гандаль

Колесников, В. Л. Системный анализ производственных процессов в полиграфии: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по специальности «Информационные системы и технологии (издательско-полиграфический комплекс)» / В. Л. Колесников; Белорусский государственный технологический университет. — Минск: БГТУ, 2011. — 351 с. — 250 экз. — ISBN 978-985-530-095-4 (в пер.).

Потокская, А. С. Товароведение книги: пособие для учащихся учреждений, реализующих образовательные программы среднего специального образования по специальности «Коммерческая деятельность (товароведение)» и профессионально-технического образования по специальности «Торговое дело» / А. С. Потокская. — Минск: МГПТК полиграфии , 2011. — 238 с. — 400 экз. — ISBN 978-985-6712-42-8 (в пер.).

Транспарт. Арганізацыя і кіраванне рухам

Михальченко, А. А. Основы теории транспортных систем: учебно-методическое пособие по выполнению контрольных и расчетно-графических работ / А. А. Михальченко, Б. Б. Парфенов; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет транспорта, Кафедра «Общетранспортные проблемы». — Гомель: БГУТ, 2011. — 60 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-468-957-9.

Дарожны (бязрэйкавы) транспарт

Координированное управление дорожным движением / [Ю. А. Врубель и др.]. — Минск: БНТУ, 2011. — 228 с. — 110 экз. — ISBN 978-985-525-832-3.

Сушко, А. А. Правила дорожного движения Республики Беларусь с подробными разъяснениями и комментариями: согласовано с УГАИ МВД Республики Беларусь / А. А. Сушко, М. М. Сосно, В. Г. Пиульский. — Минск: Харвест, 2011. — 304 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-18-0299-5.

Рэйкавы транспарт. Чыгуначны рух

Головнич, А. К. Объекты железнодорожных станций на цифровых масштабных планах / А. К. Головнич; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет транспорта. — Гомель: БГУТ, 2011. — 339 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-468-874-9 (в пер.).

Бухгалтэрыя. Бухгалтарскі ўлік

Бухгалтерский управленческий учет в АПК: учебное пособие для студентов высших учебных заведений по специальности «Бухгалтерский учет, анализ и аудит» / [А. П. Михалкевич и др.]; под редакцией А. П. Михалкевича. — Минск: БГЭУ, 2012. — 382 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-484-777-1 (в пер.).

Кожарский, В. В. Финансовая отчетность для руководителей и начинающих специалистов : практическое пособие / В. В. Кожарский, Н. В. Кожарская. — Минск: Белтаможсервис, 2011. — 199 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-6667-93-3.

Кравченко, Н. В. Теоретические основы организации бухгалтерского учета: учебно-методическое пособие для самостоятельного изучения тем курса: [для студентов] / Н. В. Кравченко; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет транспорта, Кафедра «Бухгалтерский учет, анализ и аудит». — Гомель: БГУТ, 2011. — 46 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-468-958-6.

Основные средства: Нормативные сроки службы. — Минск: Информпресс, 2012. — 131 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-510-165-0.

Пашковская, Л. В. Управленческий учет: учебно-методическое пособие: для слушателей системы повышения квалификации / Л. В. Пашковская; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный экономический университет. — Минск: БГЭУ, 2011. — 137 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-484-794-8.

Сушкевич, А. Н. Бухгалтерский учет и налогообложение: [пособие для слушателей курсов подготовки и повышения квалификации] / А. Н. Сушкевич, В. Н. Сушкевич, О. М. Щурок; Унитарное предприятие «Профессиональный бухгалтер». — Минск, 2011. — 290 с. — 200 экз.

Арганізацыя вытворчасці. Кіраванне. Эканоміка прадпрыемстваў

Адаменкова, С. И. Анализ производственно-финансовой деятельности предприятия: учебно-методическое пособие: [для студентов] / С. И. Адаменкова, О. С. Евменчик. — Минск: Элайда, 2012. — 338 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-7019-03-8.

Володько, О. В. Экономика организации: учебное пособие для студентов высших учебных заведений по специальностям «Финансы и кредит», «Бухгалтерский учет, анализ и аудит», «Маркетинг» / О. В. Володько, Р. Н. Грабар, Т. В. Зглюй; под редакцией О. В. Володько; Национальный банк Республики Беларусь, Полесский государственный университет. — Пинск: ПолесГУ, 2011. — 358 с. — 245 экз. — ISBN 978-985-516-128-9.

20 лет группе компаний М8 / Корпорация материалов, технологий и оборудования. — Минск, 2011. — 25 с. — 321 экз.

Карпилович, Ю. В. Организация производства: учебно-методический комплекс: [для студентов] / Ю. В. Карпилович, Е. А. Зубелик, Н. В. Шинкевич; [Частное учреждение образования «Минский институт управления»]. — 2-е изд. — Минск: МИУ, 2011. — 162 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-490-784-0.

Леончикова, В. С. Антикризисное управление: учебно-методическое пособие: для слушателей системы переподготовки и повышения квалификации / С. В. Леончикова; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный экономический университет. — Минск: БГЭУ, 2011. — 166 с. — 310 экз. — ISBN 978-985-484-806-8.

Проектирование предприятий отрасли и системы автоматизированного проектирования: учебно-методическое пособие для студентов специальности 1 – 49 01 01 Технология хранения и переработки пищевого растительного сырья специализации 1 – 49 01 01 03 Технология консервирования / Министерство образования Республики Беларусь, Могилевский государственный университет продовольствия, Кафедра технологии пищевых продуктов; [составители: М. Л. Зенькова, Л. П. Доброскок]. — Могилев: МгГУП, 2011. — 111 с. — 55 экз. — ISBN 978-985-6979-25-8.

Хімічная тэхналогія. Хімічная прамысловасць

Мочальник, И. А. Основы технологии и продукция химической промышленности: учебное пособие по курсу «Производственные технологии и товароведение»: [для студентов] / И. А. Мочальник. — Минск: Мисанта, 2012. — 175 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-6989-06-6. — ISBN 978-985-6719-86-1 (ошибоч.).

Харчовая прамысловасць

Инновационные технологии в пищевой промышленности: материалы X Международной научно-практической конференции, (Минск, 5–6 октября 2011 г.): в 2 ч. / [редколлегия: В. Г. Гусаков (гл. редактор) и др.]. — Минск: Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по продовольствию, 2011. — 100 экз.

Ч. 1. — 319 с.

Ч. 2. — 310 с.

Прамысловая мікрабіялогія. Прамысловая мікалогія

Сообщение о достигнутом прогрессе, 2009–2010 гг.: ОАО «Пивзавод Оливария», Carlsberg Group. — Минск, 2011. — 19 с. — 100 экз.

Харчовая прамысловасць у цэлым

Новые технологии в пищевой промышленности / [З. В. Ловкис и др.; под общей редакцией З. В. Ловкиса]; Национальная академия наук Беларуси, РУП «Научно-практический центр НАН Беларуси по продовольствию». — Минск: НПЦ НАН Беларуси по механизации сельского хозяйства, 2011. — 141 с. — 200 экз.

Шкляная і керамічная прамысловасць. Вытворчасць вяжучых

Проблемы современного бетона и железобетона: материалы III Международного симпозиума (Минск, 9–11 ноября 2011 г.): в 2 т. / Министерство архитектуры и строительства Республики Беларусь, Научно-исследовательское республиканское унитарное предприятие по строительству «Институт БелНИИС»; [редколлегия: председатель: Марковский М. Ф. и др.]. — Минск: Минсктиппроект, 2011. — 250 экз. — ISBN 978-985-6735-95-3.

Т. 1: Бетонные и железобетонные конструкции. — 2011. — 571 с. — ISBN 978-985-6735-93-9.

Т. 2: Технология бетона. — 533 с. — ISBN 978-985-6735-94-6.

Металургія

Богданович, С. А. Товароведческое исследование изделий из драгоценных металлов: методические рекомендации / [С. А. Богданович, Л. Л. Богданович, В. В. Михаевич; Государственное учреждение «Центр судебных экспертиз и криминалистики Министерства юстиции Республики Беларусь». — Минск: Право и экономика, 2011. — 141 с. — 60 экз. — ISBN 978-985-552-016-1.

Металлургия: республиканский межведомственный сборник научных трудов / Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский национальный технический университет. — Минск: БНТУ, 1970– — ISSN 0369-2450.

Вып. 33: в 2 ч., ч. 1 / [редколлегия: В. И. Тимошпольский (гл. редактор) и др.]. — 219 с.

Вып. 33: в 2 ч., ч. 2 / [редколлегия: В. И. Тимошпольский (гл. редактор) и др.].

Розныя галіны прамысловасці і рамёствы. Дакладная механіка Дрэваапрацоўчая прамысловасць

Пастушени, В. И. Складские работы на лесопильных предприятиях: учебно-методическое пособие для студентов учреждений высшего образования по специальностям 1-46 01 02 «Технология деревообрабатывающих производств», 1-08 01 01 «Профессиональное обучение» (по направлениям, направление специальности 1-08 01 01-04 «Профессиональное обучение (деревообработка)»),1-36 05 01 «Машины и оборудование лесного комплекса» специализации 1-36 05 01 03 «Машины и оборудование деревообрабатывающей промышленности», 1-43 01 06 «Энергоэффективные технологии и энергетический менеджмент» специализации 1-43 01 06 05 «Энергоэффективные технологии в лесном хозяйстве» / В. И. Пастушени; Белорусский государственный технологический университет. — Минск: БГТУ, 2011. — 147 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-530-130-2.

Цэлюлозна-папяровая прамысловасць

Черная, Н. В. Технология сульфитной и сульфатной целлюлозы: учебно-методическое пособие для студентов учреждений высшего образования по специальности 1-48 01 05 «Химическая технология переработки древесины» специализации 1-48 01 05 04 «Технология целлюлозно-бумажных производств» / Н. В. Черная, Н. В. Жолнерович, П. А. Чубис; Белорусский государственный технологический университет. — Минск: БГТУ, 2011. — 188 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-530-110-4.

Размнажальныя і друкарскія машыны і абсталяванне

Полиграфические машины, автоматы и поточные линии: курс лекций для студентов специальностей 1-40 01 02-03 «Информационные системы и технологии (издательско-полиграфический комплекс)», 1-47 01 02 «Технология полиграфических производств» / Белорусский государственный технологический университет; [составитель Д. А. Анкуда; научный редактор В. С. Юденков]. — Минск: БГТУ, 2012. — 279 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-530-115-9.

Мэблевая прамысловасць

Кривенок, О. В. Конструирование элементов интерьера. Мебель в интерьере и экстерьере: методические рекомендации для студентов специальности 1-19 01 01-02 «Дизайн (предметно-пространственной среды)» / О. В. Кривенок. — Минск: Современные знания, 2011. — 107 с. — 70 экз. — ISBN 978-985-6974-29-1.

Будаўніцтва. Будаўнічыя матэрыялы

ОАО «Строительный трест № 20»: 50 лет. — Минск, 2012. — 18 с.— 500 экз.

Сборник индексов изменения стоимости ремонтно-строительных работ и информации об отпускных ценах на материалы и изделия / Министерство архитектуры и строительства Республики Беларусь, Республиканское унитарное предприятие «Республиканский научно-технический центр по ценообразованию в строительстве». — Минск: РНТЦ, 2011.

Вып. 12: Декабрь. — 2011. — 217 с. — 1274 экз.

Сборник индексов изменения стоимости, цен и тарифов в строительстве по регионам и в среднем по Республике Беларусь / Министерство архитектуры и строительства Республики Беларусь, Республиканское унитарное предприятие «Республиканский научно-технический центр по ценообразованию в строительстве». — Минск: РНТЦ, 2011.

Вып. 12: Декабрь, кн. 1. — 2011. — 431 с. — 2191 экз.

Вып. 12: Декабрь, кн. 1 (приложение). — 2011. — 120 с. — 2352 экз.

Вып. 12: Декабрь, кн. 2. — 2011. — 381 с. — 2069 экз

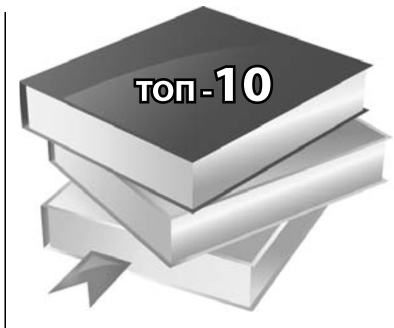
Щербин, Л. П. Истории созидательный труд: 50-летию ОАО «Строительный трест № 20» посвящается / Л. П. Щербин, Д. А. Хомицевич; [редколлегия: Г. Ламаский, Т. Шевеленко, С. Шафаренко; фото: Д. Хомицевич, А. Чирик, П. Голосов; Министерство архитектуры и строительства Республики Беларусь]. — Минск: Минсктиппроект, 2011. — 227 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-7031-04-7 (в пер.).

Будаўнічыя матэрыялы

Зайцев, Ю. В. Структура, прочность и механика разрушения бетонов при двухосном и трехосном сжатии / Ю. В. Зайцев, С. Н. Леонович, У. Шнайдер. — Минск: БНТУ, 2011. — 380 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-525-830-9.

Ацяпленне, вентыляцыя і кандыцыяніраванне паветра ў будынках

Литавар, В. В. Строим печь, камин, баню / В. В. Литавар. — Минск: Букмастер, 2011. — 269 с. — 3050 экз. — ISBN 978-985-549-110-2 (в пер.).

Кнігарня “Книги & книжечки”, г. Мінск

Кнігі беларускіх выдавецтваў

1. Барыс Лазука. Гісторыя сусветнага мастацтва. Рускае і беларускае мастацтва XIX — пачатку XX стагоддзя. — Мінск: Беларусь, 2011.

2. Археологическое наследие Беларуси. — Минск: Беларуская навука, 2012.

За апошнія гады ў археалагічнай навуцы нашай краіны назбіралася шмат фактаў, якія дазволілі грунтоўна перагледзець існуючыя прадстаўленні пра мінулае Беларусі. У новым выданні, якое расказвае пра багацці нашых зямель ад глыбокай старажытнасці да канца XVIII стагоддзя, у якасці навуковых рэдактараў выступілі доктар гістарычных навук, акадэмік-сакратар Аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў НАН Беларусі Аляксандр Каваленя і Вольга Ляўко, загадчык Цэнтра гісторыі даіндустрыяльнага грамадства Інстытута гісторыі.

3. Анатоль Бутэвіч. Таямніцы Мірскага замка: Падарожжа па сівых мурах з Адамам Міцкевічам. — Мінск: Літаратура і Мастацтва, 2011.

4. А. А. Метельский. Владельцы старого Несвижа. — Минск: Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2011.

5. Беларуская літаратурная спадчына. Анталогія. Кніга другая. — Мінск: Беларуская навука, 2011.

6. Светлана Иванова. Минск души моей. — Минск: Четыре четверти, 2011.

7. Смачна есці: энцыклапедыя беларускай кухні. — Мінск: Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2011.

8. Наталья Батракова. Миг бесконечности: роман в 2 томах. — Минск: Регистр, 2012.

9. Юрий Татаринов. Барбара Радзивилл. — Минск: Регистр, 2012.

10. Янка Купала. Выбранае. — Мінск: Харвест, 2011.

Кнігі расійскіх выдавецтваў

1. 30 000 слов о любви: Лучшие стихи великих поэтов мира. — Москва: Астрель, 2012.

2. Т. Н. Киреенкова. Самые красивые женщины двадцатого века. — Москва: Эксмо, 2012.

3. Умберто Эко. Маятник Фуко. — Москва: Астрель, 2012.

4. Джонатан Сафран Фоер. Жутко громко и запредельно близко. — Москва: Эксмо, 2012.

5. Джоанн Харрис. Леденцовые туфельки. — Москва: Эксмо, 2012.

6. Дина Рубина. В России надо жить долго. — Москва: Эксмо, 2011.

7. Александра Маринина. Смерть как искусство. — Москва: Эксмо, 2011.

8. Виктор Пелевин. S.N.U.F.F. — Москва: Эксмо, 2012.

9. Джордж Рэймонд Ричард Мартин. Буря мечей. — Москва: Астрель, 2012.

10. Артуро Перес-Реверто. Осада, или Шахматы со смертью. — Москва: Эксмо, 2012.

Мастак і кніга

У прадчуванні новага

На рахунку мастачкі Алены Вашчанкі выданні, якія вокамгненна разлятаюцца з прылаўкаў кнігарань. За мінулыя два гады ўбачыла свет больш як дзесяць кніг з яе ўдзелам — "За мостом моего детства", дзе яна выступіла ў якасці дызайнера, альбомы "Слуцк. Путешествие во времени", "Рарытэты Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь", кнігі гістарычнай серыі "Святло мінуўшчыны" такіх аўтараў, як Алег Ждан, Леанід Дайнека, Анатоль Бутэвіч.
Усе гэтыя выданні ўбачылі свет у РВУ "Літаратура і Мастацтва", з якім А. Вашчанка супрацоўнічае з 2010 г.

Вокладка кнігі.

Вольга ПАЎЛЮЧЭНКА

— Алена Фёдараўна, раскажыце пра супрацоўніцтва з рэдакцыйна-выдавецкай установай.

— З "Літаратурай і Мастацтвам" працую з вялікім задавальненнем. Не бяруся за кнігі, калі рукапіс не натхняе. Напрыклад, возьмем альбом "Слуцк. Путешествие во времени". Тут каларыт быў зададзены фотаздымкамі пачатку стагоддзя, на кожным — водгук часу. Выдатны матэрыял, які мяне зацікавіў не толькі як мастака, але і як чытача.

Сярод іншых была прапанова афарміць гістарычную серыю "Святло мінуўшчыны". Гісторыя вабіць і натхняе, але адчуваеш адказнасць, пэўнае хваляванне. Працуючы, хочацца дакладна дакапацца да сутнасці, адшукаць дэталі пэўнай эпохі.

Напружанай і адначасова прыемнай была праца над альбомам "Рарытэты Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь". Задача была ў вельмі абмежаваны час зрабіць дастойны альбом "з нуля". Фатографы Канстанцін Дробаў і Валерый Сібрыкаў здымалі музейныя рэліквіі, па частках скідвалі матэрыял на апрацоўку. Было зроблена каля трохсот якасных здымкаў, а фармат выдання дыктаваў адабраць не больш як дзевяноста і знайсці кожнаму сваё месца, каб не парушалася гармонія агульнага строю альбома.

Здымак, выкарыстаны для форзаца кнігі "За мостом моего детства".

Візітка:
Алена Вашчанка нарадзілася 14 мая 1962 года ў Віцебску. Пасля заканчэння Рэспубліканскай школы-інтэрната па музыцы і выяўленчаму мастацтву працягвала вучыцца на кафедры графікі Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута. Абараніла дыплом у 1986 годзе. Яшчэ ў час вучобы брала ўдзел у рэспубліканскіх выстаўках, друкавалася ў часопісах. Супрацоўнічала з беларускімі выдавецтвамі "Юнацтва", "Мастацкая літаратура". Працуе ў галіне выдавецкай дзейнасці. З 1994 года — загадчыкам аддзела мастацкага афармлення часопіса "Беларусь". Далей — мастацкім рэдактарам аддзела па падрыхтоўцы выданняў да друку ВВ РУП "Дом прэсы" (2004 — 2010). За дызайн фотанавелы "Маленькі плацдарм Вялікай Перамогі" (часопіс "Беларусь" № 1, 2004) Беларускім саюзам журналістаў прысуджана званне лаўрэата прэміі БСЖ. Падчас працы ў рэдакцыі часопіса "Беларусь" Алена Вашчанка захапілася мастацкім фота. Пейзажы і макра-сюжэты, знятыя ёю, не адзін год упрыгожвалі старонкі часопісаў "Беларусь" і "Родная прырода". Альбомы "Слуцк. Путешествие во времени" і "Рарытэты Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь" былі адзначаны дыпломамі I ступені як лепшыя выданні года на рэспубліканскім конкурсе "Мастацтва кнігі-2012".

Амаль кожны новы заказ прыносіць адкрыцці.

Цікава было працаваць над кнігай "За мостом моего детства". Фотаздымкі з сямейных архіваў вядомых беларускіх літаратараў задалі агульны цёплы настрой — і праект выклікаў адпаведную эмоцыю. У кожнага з нас свае ўспаміны пра дзяцінства, але заўжды можна знайсці і нешта агульнае. Прыгадала здымак дачкі на арэлях, зроблены падчас нашых сямейных вандровак. Мне падалося — добры сімвал. Многія з нас і цяпер не супраць адчуць гэты палёт у дзяцінства.

У нашай сям'і вандроўкі па Беларусі — неад'емная частка жыцця. Мяне вабяць паездкі перш за ўсё магчымасцю знайсці цікавыя фотасюжэты, і, канечне, чакаеш новых уражанняў, цікавых сустрэч.

— Калі пачалася для вас работа з кнігай?

— Яшчэ падчас вучобы на аддзяленні графікі. Мяне заўсёды вабіла кніга ў прынцыпе: падабалася гартаць старонкі з выдатнымі ілюстрацыямі, адчуваць пах друкарскай фарбы. Кнігу ўспрымаю як асобны арт-аб'ект, што ўражвае сваёй структурнай цэласнасцю, крэатыўным дызайнам. Першае знаёмства з кніжкай адбываецца праз малюнкі. У студэнцкія гады больш прываблівала дзіцячая літаратура як аб'ект для працы. Маляваць для дзяцей, з аднаго боку, больш адказна, з другога — менш; здаецца, больш свабоды ў фантазіі сюжэтнага і каларытнага вырашэння. Тэма дыплома "Беларускія народныя калыханкі" дазволіла мне выконваць праект з асалодай і ўнутранай згодай.

— А што адбывалася "за мостам" вашага дзяцінства?

— У дзяцінстве, калі падабалася кніга, я проста брала аловак і старанна перамалёўвала тыя вобразы. Не пад капірку — кнігу шкадавала. Выпадкова ці не, трапілася неяк аб'ява ў газеце "Зорька", што ідзе набор у рэспубліканскую мастацкую школу. Цяжка было ва ўзросце адзінаццаці гадоў прыняць рашэнне. Маці хвалявалася ў час экзаменаў больш за мяне. Калі прыйшоў ліст, што я залічана ў школу-інтэрнат імя Ахрэмчыка, я адчула і радасць, і сумненні адначасова. Але паехала насустрач лёсу… і не шкадую. Школьныя гады — асобная, насычаная падзеямі і ўражаннямі частка жыцця. Вельмі цёплыя ўспаміны.

З настаўнікамі пашчасціла, яны раскрылі сэнс такіх прафесійных панаццяў, як кампазіцыя, перспектыва, нацюрморт і г.д.; увогуле, далучылі да чаруючага света мастацтва, не толькі выяўленчага. Малюнак у зборнік вершаў Эдзі Агняцвет быў першым заданнем па ілюстрацыі і хрышчэннем мяне як мастака кнігі.

— Калі зазірнуць у вашу творчую майстэрню, з чаго пачынаецца ўвасабленне праекта?

— Люблю пачатак работы, прадчуванне нечага новага. Добра, калі ёсць час няспешна азнаёміцца з матэрыялам, знайсці дадатковы. Далей — рабочы працэс: і чым больш працуеш, тым больш візуальных рашэнняў, а трэба пакінуць адзінае. Бывае цяжка паставіць кропку. Часта гэта абумоўлена тэрмінамі. А іншым разам адчуваеш: усё, ты інакш не бачыш.

У выніку пакідаю два-тры варыянты, якія найбольш падабаюцца. Нясу іх на суд выдаўца. Канечне, абумоўліваю, што мне больш пасуе, але з логікай выдаўцоў таксама лічуся. А яны — з маёй. Часта друкуецца менавіта той варыянт, які я лепей адчуваю.

Наступны этап прыемны — завяршаючы — прывяздзенне ўсяго макета ў стан гатоўнасці да друку і, нарэшце, адчуванне задавальнення. Хаця шмат залежыць ад якасці друку, таму да першага сігнальнага экзэмпляра супакою няма.

Перад чарговым заказам, лічу, павінен быць перапынак. Каб ізноў узнікла адчуванне сустрэчы з нечым новым. Брацца за працу ў стомленасці нельга — не прынясе радасці. Ды і шмат іншых спраў, якія чакаюць майго ўдзелу.

— Чыё яшчэ меркаванне для вас істотнае?

— Першы "мастацкі савет" адбываецца дома, меркаванне розных пакаленняў мастакоў не будзе лішнім. Калі думкі супадаюць — асабліва прыемна.

— Абедзве дачушкі пайшлі па вашых слядах.

— Так. Старэйшая, ужо дыпламаваны дызайнер, працуе і сама іншы раз можа даць карысную параду. У малодшай усё наперадзе. А пакуль не выпускае алоўка з рук у любую вольную хвіліну.

— У сям'і славутых мастакоў наколькі яны самастойныя ў сваёй творчасці?

— Што датычыць творчага працэсу — абсалютна. Іншы раз бачым іх працы толькі на праглядах. Бацькі — гэта бацькі, а педагог — самы важны аўтарытэт падчас навучання. Можам толькі раз-пораз даваць парады.

Калі дзеці развіваюцца ў тым жа кірунку — пераживаеш ізноў свае студэнцкія гады, аналізуеш, параўноўваеш, хвалюешся і трошкі зайздросціш.

— Чаго вам больш за ўсё не хапае?

— Вольнага часу для творчага пошуку… і не толькі. На жаль, з гадамі час бяжыць хутчэй, і шкада, што ў сутках усяго 24 гадзіны.

Пад вокладкай

Юзэфа ВОЎК

Муравейка, І. А. Чые рукі прыгажэйшыя? / Іван Муравейка; маст. Марыя Лось. — Мінск: Літаратура і Мастацтва, 2012. — 88 с.

Як абудзіць у дзяцей цікаўнасць, кемлівасць, назіральнасць, любоў да прыроды? Што можа стаць добрым сродкам, які дапамог бы ў працэсе фарміравання станоўчых якасцей асобы? Усяму гэтаму спрыяе прыклад настаўнікаў, бацькоў, старэйшых, а таксама кнігі, падабраныя ў адпаведнасці з узростам. Думаю, новы зборнік вершаў, казак і апавяданняў Івана Муравейкі — выданне менавіта такога кшталту. У яго ўвайшлі творы вядомага аўтара, напісаныя цягам апошніх год. А цудоўныя малюнкі Марысі Лось узмацняюць пазітыўнае ўздзеянне.

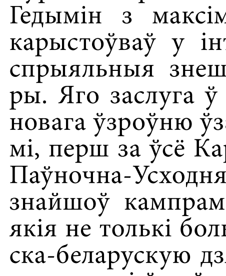
Жыццё і творчасць Анатоля Іверса / уклад. і камент. С. Чыгрына. — Мінск: Кнігазбор, 2012. — 208 с.

Яго вершы чытаў і даваў творчыя парады Гальяш Леўчык, яму прысвяцілі свае творы Алена Руцкая, Алег Лойка, іншыя знакамітыя аўтары — ураджэнцы Гарадзеншчыны. Ён выдаў некалькі паэтычных зборнікаў, стаў адным з самых яркіх паэтаў-слонімцаў. Пра жыццё і творчасць Івана Міско, больш вядомага пад псеўданімам Анатоль Іверс, можна даведацца з новай кнігі, укладальнікам якой стаў Сяргей Чыгрын. У выданне ўвайшлі ўспаміны, рэцэнзіі, прысвячэнні, лісты, фотаздымкі.

Новосельский, В. В. История Великого княжества Литовского от рождения до Люблинской унии (1237 — 1569): Великий князь Гедимин / В. В. Новосельский. — Минск: Элайда, 2012. — 216 с.

Гэта выданне — частка аб'ёмнай работы, прысвечанай гісторыі Вялікага Княства Літоўскага. Пілотная кніга серыі распавядала пра Міндоўга, першага князя ВКЛ. Чарговая прысвечана асобе Гедыміна, аднаго з самых яркіх дзяржаўных і ваенных лідараў сярэднявечнай Еўропы першай паловы XIV стагоддзя. Гедымін з максімальнай выгадай выкарыстоўваў у інтарэсах сваёй краіны спрыяльныя знешнепалітычныя фактары. Яго заслуга ў тым, што ён дасягнуў новага ўзроўню ўзаемаадносін з суседзямі, перш за ўсё Каралеўствам Польскім і Паўночна-Усходняй Руссю. Вялікі князь знайшоў кампраміс нават з манголамі, якія не толькі больш не турбавалі літоўска-беларускую дзяржаву набегамі, але і дапамагалі ў вайне супраць Тэўтонскага ордэна.

Соломатина, Т. Двойное дыхание / Татьяна Соломатина. — Москва: АСТ: Астрель, 2011. — 445 с.

Кнігі Таццяны Саламацінай даўно атрымалі прызнанне і любоў чытачоў. Яны напісаныя ярка і нечакана, а ўх распавядаюцца захапляльныя гісторыі, якія не пакідаюць раўнадушнымі. Новы зборнік прозы знакамітай пісьменніцы склалі ўжо вядомы раман "Приёмный покой", а таксама апавяданні. Некаторыя з іх публікуюцца ўпершыню.

Водгукі дасылайце на электронны адрас аўтара: himarina@tut.by

Кнігі для агляду прадастаўлены магазінам "Кніжны салон". Тэл.: 385-60-89.

Таямнічая статуэтка

Апавяданне

Алесь Ярмашук

Ягор пазіраў з набярэжнай на серабрыстасінюю паверхню ракі, на якой самотна пагойдваўся апалы кляновы лісцік, і думаў… Падумаць было пра што. Яму ўжо дваццаць пяць, а чаго ён дабіўся ў жыцці? Гэтым летам не змог здаць два экзамены, і яго выключылі з універсітэта. Яшчэ адна акалічнасць, што прыгнятала яго: Дзіяна. Яе абрысы так і стаялі ўвачу, люстраваліся ў рачной плыні. Яркі кляновы лісцік аздабляў і без таго прыгожыя хвалістыя валасы, асвятляў вялікія цёмныя вочы ў абрамленні доўгіх веек, зграбны нос, пульхныя губы… Ах, Дзіяна! Чароўная і недаступная.

Ягор пазнаёміўся з ёю год назад. Запрасіў у кавярню, у тэатр і потым часта тэлефанаваў ёй, каб сустрэцца зноў. Яна пастаянна спасылалася на неадкладныя справы, аднак Ягор быў настойлівы. Заўчора ён зноў пазваніў і, на вялікую сваю радасць, адмовы не атрымаў. Апрануў касцюм, купіў белую ружу (на букет грошай не хапіла) і дачакаўся яе тут, на набярэжнай.

— Дзякуй, — сказала яна, узяўшы ружу, і яе голас падаўся Ягору халодным. Змоўчала на ягонае "сёння такі цудоўны вечар", а праз хвіліну прамовіла нечаканае:

— Паслухай, Ягор, не тэлефануй мне больш. Забудзь. У мяне ёсць той, хто дарагі мне, а ты…

Згадка пра гэта, як і той раз, кальнула крыўдаю. Дзіяніны абрысы ў вадзе расплыліся, зніклі. Ягор прысеў на лаўку і сціснуў далонямі твар. Як жа так? Няўжо нельга нічога змяніць, няўжо?..

— Чаму ж? Усё можна змяніць, — пачуўся побач мяккі мужчынскі голас.

Ягор падняў вочы. Перад ім стаяў высокі хударлявы мужчына ў чорным гарнітуры і беласнежнай кашулі. Вузкі твар з прамым носам і тонкімі губамі. А больш за ўсё ўразілі вочы — глыбокія і нерухомыя.

— Хто вы? — спытаў Ягор.

— Мяне завуць Люцыян, — спакойна адказаў незнаёмы і прысеў на лаўку поруч. — Вы здзівіліся, малады чалавек? Гэта праўда, што можна змяніць усё, літаральна ўсё. Я магу даць вам сілу, грошы, уладу, знакамітасць. Дзіяна без памяці будзе кахаць вас.

— Думаеце, я паверу вашым казкам?!

— Усе казкі, спадар былы студэнт, маюць пад сабой рэальны грунт. Ды не пра тое гаворка. Я, у прынцыпе, проста чалавек, але з неймаверна вялікімі магчымасцямі. І я магу вам дапамагчы.

— Праўда? — паддаўся спакусе заваружаны Ягор. — І як жа, якім чынам?

— Ды лёгка. — Мужчына завёў правую руку за спіну, а праз момант працягнуў яе ашаломленаму Ягору. На далоні ў незнаёмага стаяла невялікая алавяная статуэтка. — Вазьміце, не бойцеся.

Ягор асцярожна ўзяў, прыгледзеўся. На яго пазіраў цьмянымі, загадкавымі вачыма маленькі дракон.

— Падабаецца? — працягваў незнаёмы, і Ягор міжволі кіўнуў. — Абыходзіцца з ім зусім лёгка. Калі вы хочаце, каб збылося жаданне, трэба роўна апоўначы паставіць каля дракона тры свечкі, сесці перад ім і загадаць сваё жаданне ў думках або ўголас. Вось і ўсё. Толькі памятайце: дракона нельга нікому ні дарыць, ні прадаваць.

— Але чаму вы дорыце яго мне?

— Мне падабаецца дапамагаць людзям. Не ўсім, а толькі слабым, пакрыўджаным, няўпэўненым.

— А як і дзе вас можна знайсці? — дарэшты ўражаны, запытаўся Ягор.

— Ды я часта бываю тут па вечарах. — Мужчына падняўся. — Мне час ісці. Да сустрэчы.

Дома Ягор, стомлены і збіты з панталыку дзіўнай сустрэчай, не наважыўся выняць дракона з кішэні пінжака і толькі намацваў яго рукою, адчуваў прыемнае цяпло, што сыходзіла ад статуэткі. Дый было ўжо цёмна, яго адольваў сон. Ягор скінуў пінжак і паваліўся на канапу.

Свяціла ваўсю вераснёўскае сонца, калі ён прачнуўся. Падышоў да акна, прыжмурыўся — і тут жа прыгадаў учарашнюю прыгоду. Набярэжная, загадкавы незнаёмы, статуэтка… Гэта быў сон? Пэўна ж! Рэальнасць не можа быць такой неверагоднай. Аднак палёгка, з якою падумаў, змянілася разгубленасцю, як толькі Ягор адвярнуўся ад акна. Позірк упаў на пінжак, што вісеў на спінцы крэсла. Ён узяў яго, засунуў руку ў кішэню. Пальцы натыкнуліся на невялікі гладкі прадмет. Сэрца яго замерла, ён павольна выцягнуў статуэтку і паставіў на стол.

Увесь гэты дзень не выходзілі з галавы словы незнаёмага. А што, калі ён сказаў праўду і перад Ягорам адкрыюцца бязмежныя магчымасці? Загадаў любое жаданне — і яно збудзецца! Галава ішла кругам ад самай захаплялнай прыгоды ў ягоным жыцці. Жыцці пустым і нудным… У ванным пакоі ён паглядзеўся ў люстэрка: худы, бляклы твар. Нічога. Калі Люцыян не зманіў, можна будзе папрасіць у дракона ўнушальны выгляд і не горшую, чым у культурыстаў, мускулатуру.

А і праўда, што ён загадае найперш? Пра гэта Ягор думаў, калі мыўся ў ванне, калі снедаў, калі хадзіў у краму па свечкі і нават калі надвячоркам неўпапад адказваў на пытанні бацькі. "Ты ўрэшце падшукаеш пастаянную работу? Або хоць кніжкі чытай. Ці ўжо і думаць забыў, каб аднавіць вучобу ва ўніверсітэце?" Ягор толькі ківаў ці няўпэўнена вымаўляў "так", адзін жа раз адказаў Люцыянавай фразаю "змяніць можна ўсё", чым збянтэжыў бацьку і змусіў махнуць на сына рукою.

Дык што ж папрасіць у дракона сёння? Люцыян папярэджваў: за адзін раз можна загадаць толькі адно жаданне. Загадаць на грошы? На ўнушальную знешнасць? На ўзнаўленне ва ўніверсітэце?.. Дзіяна! Спачатку ён папросіць у дракона яе. Каб пакахала ўсёй душой. Так, менавіта так. Спачатку — Дзіяна, усё астатняе — потым.

Пасля вячэры Ягор бавіў марудлівы час. Пагалядзеў тэлевізар, пагартаў прынесеную бацькам газету, пасля ўзяў кніжку, што першаю трапіла пад руку. "Сергей Есенин. Поэмы". Разгарнуў наўздагад: "Чёрный человек на кровать ко мне садится… Чёрный человек водит пальцем по мерзкой книге…" Яго ахапіў неспакой. Ах, Сяргей Аляксандравіч, што вы мелі на ўвазе?! Ягор трасянуў галавою, спрабуючы прагнаць трывожныя прадчуванні, і загарнуў кніжку. Паспрабаваў заснуць, адкінуўшы галаву на спінку канапы. Скрозь дрымоту бачыў твар Люцыяна.

Тым часам на горад апусцілася ноч. Калі Ягор прахапіўся, гадзіннік на сцяне паказваў 23.50. Пара. Ён падняўся з канапы, шпурнуў на яе ясенінскі томік, падышоў да стала. Паставіў на сярэдзіну статуэтку дракона, абапал і за ім свечкі, прысеў на крэсла насупраць. Пагалядзеў на гадзіннік: за хвіліну поўнач. Патушыў святло і запаліў свечкі. Водсвет ад іх заскакаў языкамі на паверхні невялікага круглага люстэрка, што стаяла збоку. Ягор адсунуў яго далей.

Яны пранізвалі адзін аднаго позіркамі — чалавек і дракон. Ягору здалося, што драконавы вочы ажылі, іх бляск пранікаў у душу яму. "Хачу, каб…" — дрогкім голасам пачаў Ягор, але не вытрымаў напружання, і яго позірк таксама тарганууся. Краем вока Ягор зірнуў на люстэрка. Там адлюстравалася фігура Люцыяна. У руках — старадаўняя кніга з іерогліфамі на вокладцы. Люцыянаў твар наблізіўся, і на губах яго загуляла злавесная ўсмешка. А вочы! Такія ж, як вочы дракона. Дракон, Люцыян, Чорны чалавек… Сэрца сціснула ледзяная рука жаху.

— Не! — бязгучна ўсклікнуў Ягор. Намаганнем волі глыбока ўздыхнуў і, з сілаю выдыхнуўшы, задзьмуў свечкі. Ужо ў змроку змахнуў са стала дракона. Статуэтка з жудасным грукатам упала на падлогу — і Ягор праваліўся ў бяспамяцтва.

У непрытомнасці, гарачцы і трызненні праляжаў ён амаль да сыходу гэтага дня. Адзіны пробліск свядомасці быў у прыезд доктара, які агледзеў яго і зрабіў укол. Яшчэ Ягор запомніў, як яго ўхутвала ў мяккую коўдру маці, пасля чаго ён спаў ужо спакойным сном.

Маці сядзела на канапе ў яго нагах і цяпер, калі ён ачуўся.

— Усё добра, мама, — сказаў Ягор. — Ідзі прыгатуй што паесці, а мне хочацца пабыць на вуліцы, развеяцца. Не забаўлюся, не турбуйся.

Калі маці выйшла, Ягор апрануўся, падняў з-пад стала статуэтку і паклаў у кішэню. На дварэ прагна ўдыхаў свежае паветра. Затым рушыў на аўтобусны прыпынак.

Вось і тое месца, дзе ён сустрэўся з Люцыянам. Сустрэча… А ці была яна, тая сустрэча? Лухта! Сон! Але, і тут Ягор адчуў глыбокую прыкрасць, калі гэта быў і сон, дык усё роўна як ён мог згадзіцца на несусветную прапанову? Паддацца нейкай цёмнай сіле, Чорнаму чалавеку?.. Даўно ўжо сказана: трэба па кроплі выціскаць з сябе раба. Трэба верыць у сябе, у сваю зорку.

Ягор агледзеўся. Люцыян… Дзе ж ты? Ён выняў статуэтку, смела зірнуў у маленькія, затоеныя вочкі. "Дракон, чараўнічы дракон… Заваражвальная пастка для наіўных, слабых, расчараваных…"

— Люцыян! — нягучна крыкнуў Ягор. На набярэжнай панавала цішыня і зыбаўся змрок.

— Люцыян! — павысіў голас Ягор. Размахнуўся і што ёсць сілы шпурнуў дракона ў ваду. Глухі ўсплёск, і зноў стала ціха.

Ягор павярнуўся спінаю да парапета. Яго позірк улавіў у змроку, як фігура Люцыяна замігцела прывідным серабрыстым святлом і праз некалькі імгненняў знікла.

Дрэва спазнання

Абразок

Віталь Воранаў

На беразе возера расло не падобнае да ўсіх астатніх дрэва — яблыня-дзічка. "Іншыя дрэвы звычайна растуць у садзе, у лесе ці хаця б паабапал дарогі, а я што..." — думала сабе дзічка. "Адны даюць плады, другія — прытулак і зацішша, яшчэ іншыя нясуць прыгажосць. Нават тыя, што ідуць на бярвенні ці дровы, усё ж хоць нечым карысныя", — разважала дзічка, ніяк не могучы знайсці свайго прызначэння. Міналі гады, а трэба ведаць, што ў дрэў гады даўжэйшыя, чым у людзей. Дзічка ўжо разраслася, набралася сокам, зацвіла, бы тая паненка ў свае найлепшыя гады, а ўсё яшчэ не ведала адказу на асноўнае пытанне — у чым хаваецца мэта ейнага жыцця. Аднойчы, а было гэта, калі дзічка зверху данізу стаяла ўсыпаная белым квеццем, яна адчула, як нешта шапоціць на яе вершаліне. Яна пачала расхіляць свае ўквечаныя галінкі, пакуль на адной з іх не паказалася птушка.

— Рррайская дррррэва, — азвалася птушка. Дзічка была збянтэжаная гэтымі словамі. Вытрымаўшы паўзу, птушка загаварыла ізноў:

— Перрршанарррроджанае дррррэва, — яшчэ больш цьмянымі для дзічкі словамі працягвала птушка.

— Не, ты мяне з некім блытаеш. Я звычайная дзічка, якая расце на беразе возера, — адгукнулася дрэва.

— Кожнае дррррэва звычайнае толькі да пары, пакуль не спаррродзіць яблык спазнання.

— Яблык спазнання? — перапытала дзічка.

— Яблык, які ррррасплюшчвае вочы, — працягвала сваю таямнічую гаворку птушка.

— А як жа спарадзіць такі яблык? — зацікавілася дзічка.

— Пакорррай! — выклікнула птушка, раптам успырхнуўшы з вершаліны ўгору.

— Чым, чым? — перапытала дзічка.

— Ррр-рай! — адно данеслася з неба.

Пачуўшы ад птушкі таямнічы аповед пра яблык спазнання, дзічка пачала думаць толькі пра тое, як гэткае дзіва спарадзіць. Яна дзень і ноч намагалася выгадаваць яблык, які расплюшчвае вочы. Аднак як ні старалася, так і не вырасла нічога іншага на ейных галінках, апрача кіслых, зялёных яблыкаў. Ужо набліжалася восень, і ў дзічкі пачала знікаць надзея, што некалі на ёй вырасце яблык спазнання, пра які ёй, здавалася, даўным-даўно напяяла птушка. Дзічка пачала горка плакаць. А паколькі слёз у дрэваў няма, то плачуць яны сваёй лістотай. Праз некаторы час вада з берага возера была ўсланая лісцем, як дываном. Калі з дзічкі адарваўся апошні лісток, дрэва адчула, як па яе камлі пнецца нешта слізкае і халоднае. Гэта быў змей. Ён дапоўз амаль да самай кроны, прымасціўся як мага зручней, а пасля звярнуўся да дзічкі з наступнымі словамі:

— Шшшто сссумуешшш, яблыня-дзічка? — зашыпеў-засычэў змей.

Дзічка перш была здзівілася таму, што змей такі ўважлівы да ейнага гора, а пасля з горычу пачала жаліцца:

— Ніхто яблыкаў маіх ірваць не хоча... кіслыя яны. Нікому я вочы не расплюшчу, як бы ні старалася.

— Як жа ты хочашшш рассссплюшчваць вочы іншшшым, калі ў цябе сссамой вочы заплюшшшчаныя? — задаў пытанне змей.

Задумалася дзічка, а пасля спыталася:

— Штo значыць у самой вочы заплюшчаныя?

— Райсссккі яблык ссспазнання ты не ўбачышшш, пакуль не расплюшшшчышшш сссвае вочы на сусссвет, — шматзначна прамовіў змей і пачаў паўзці ўніз па камлі.

— Сусвет? — паўтарыла незразумелае для сябе слова дзічка.

— Першшш чым убачыць канец, сссузірай пачатак.

— Што-што? — перапытала дзічка, заўважыўшы, што змей знікае там, адкуль з'явіўся.

— Рай-ссс! — паспела пачуць апошнія змеевы гукі дзічка.

Доўга думала яблыня над гэтымі словамі. Сэнс іх, аднак, быў для яе надта цьмяны. Ночы паспелі ўжо стацца па-сапраўднаму сцюдзёнымі, а дзічка ўсё яшчэ працягвала думаць над тым, што меў на ўвазе змей. Урэшце, амаль страціўшы надзею, дзічка сумна пазірала ўніз на азёрную роўнядзь, як раптам да яе прыйшло прасвятленне. На гладкай вадзе яна ўбачыла чыстае, нічым не замглёнае адлюстраванне сябе.

— Якая я дзівосная, якая прыгожая, — уголас сказала яблыня, падумаўшы, што цяпер у яе ў сапраўднасці расплюшчыліся вочы і яна гатовая расплюшчваць іх іншым. Неўзабаве пасля гэтага вада ў возеры замерзла, лёд укрыла густым покрывам снегу і настала доўгая зіма.

Навесну дзічку ссеклі, з галін збілі крыж, паўзверх накінулі лахмоцце і паставілі ў агарод. Цяпер дзічка была пудзілам. Замест таго, каб знайсці сваё прызначэнне, прызначэнне знайшло яе. Дзічка так ніколі і не зразумела, хто ўзбілася дрэвам спазнання, як і кожнае дрэва, што карэння свайго ў празрыстай вадзе пазнаць не можа...

Святлана БЕРАСЦЕНЬ

Музычны замак у стылі постмадэрн

Рамантычны паддашак роднага дома, адкуль увесь двор са старымі таполямі — як на далоні; поліфанія мінскіх вуліц; невымоўны стан прысадаў Нясвіжскага парку і загадкавасць паўднёвай марской хвалі; пачатковыя ўрокі скрыпкі; уваходзіны ў гісторыю і тэорыю музыкі; калейдаскоп дзіцячых перажыванняў, успамінаў юнацтва, рэфлексій, адкрыццяў, расчараванняў і новых захапленняў; чытанне філасофскіх прац і паглыбленне ў постмадэрнізм; наблізжэнне да сакральных сэнсаў і самаахвярнасць у прафесіі... Усе нюансы жыцця і асобы Аляксандра Літвіноўскага пэўным чынам праходзяць праз яго музыку. Аднак у гэтай складанай творчай сублімацыі аб'ектыўныя даследчыкі, бадай, не знойдуць "аўтабіяграфічных слядоў" кампазітара, чалавека замкнёнага, які хавае свой прыватны свет ад староннiх вачэй. Яго цікавіць музычны гук ва ўсіх праявах — і вось на гэту тэму Аляксандр Літвіноўскі можа захоплена і артыстычна разважаць і дыскутаваць гадзінамі.

Свой "музычны замак" Аляксандр Літвіноўскі пачаў узводзіць на памежжы двух стагоддзяў, хаця ў архітэктоніцы гэтага адмысловага будынка знойдзеш уплывы самых розных эпох і культурных пластоў, мастацкіх стыляў, жанраў, напрамкаў. На пачатку 1980-х, калі ён быў студэнтам Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі (клас кампазіцыі прафесара Дзмітрыя Смольскага), пісаў рамансы на вершы Янкі Купалы і Тадэвуша Ружэвіча, Аляксандра Пушкіна і Сяргея Ясеніна. Яго творы другой паловы 1980-х і пачатку 1990-х, сярод якіх кантаты "Вяселле" і "Зборная суботка" на народныя тэксты (абедзве і сёння ўключаюцца ў рэпертуар камерных харавых калектываў), сімфанічная фрэска "Крэва", "Канцэрціна-барока" для струннага аркестра, містэрыя "Францыск" для баса і аркестра на тэксты з прадмоў і каментарыяў Францыска Скарыны да "Біблії", цыклы інструментальных версій старадаўняй беларускай музыкі паводле ананімных зборнікаў "Віленскія табулатуры" і "Полацкі сшытак. Новыя мелодыі", пошукі ў сферы электронных кампазіцый, ужо ўспрымаліся як заўважныя набыткі айчыннай музыкі. А п'еса для струннага квінтэта "Ул" і сюіта для гітары "Intavolatura" займелі асаблівы поспех як у публікі, так і ў выканаўцаў. Праз некалькі гадоў кампазітар увасобіў свае доследы ў сферы вакальнай санорыкі, напісаўшы "Грыгарыянскую імшу" для мужчынскага хору, з якой публіку пазнаёміў вядомы калектыў "Унія" пад кіраўніцтвам Кірылы Насаева. А спалучыўшы каноны культавай музыкі з авангарднымі дысанансамі сучаснага гукасвету, А. Літвіноўскі раскрыў у кантаце "Stabat Mater" узнёслы і трагічны змест ахвяры Маці Божай.

Хрысціянскай тэматыцы прысвяціў ён і своеасаблівы харавы трыпціх: "Да Маці Божай", "Сэрца Езуса", "Песні на Божае Нараджэнне". У аснове гэтых трох кантат, пра гісторыю стварэння якіх "ЛіМ" распавядаў у свой час даволі падрабязна, — традыцыйныя беларускія тэксты хрысціянскіх малітваў. Кампазітар знайшоў іх у старым рарытэтным зборніку "Вучыся і маліся", які склаў вядомы беларускі дзеяч, ксёндз Адам Станкевіч і адрасаваў яго школьнай моладзі з мэтай "дапамагчы маліцца на роднай мове". Мэтай кампазітара было стварэнне арганічнага музычнага матэрыялу, які не заценіў бы немудрагелісты, дэмакратычны малітоўны тэкст, а надаў бы светламу, шчыраму слову адпаведную эмацыянальную мастацкую афарбоўку. І аўтар скіраваў сваю цікавасць на раннекласічны стыль, які адпавядае ўзнёслым ідэалам ды пазітыўным вобразам. Вынікам — прыгожая, інтанацыйна свежая і даходлівая, густоўна аркестраваная музыка, якая дзякуючы выкананню салістаў, хору і аркестра капэлы "Санорус" пад кіраўніцтвам Аляксея Шута мела шырокі розгалас як у свецкіх канцэртах, так і падчас набажэнстваў у беларускіх храмах на галоўныя хрысціянскія святы.

Сюіта для камернага аркестра "Consort Lessons", цыкл з адзінаццаці п'ес "Tales of the Magic Tree" ("Казкі Старога Дрэва") для струннага аркестра, канцэрт для фартэпіяна і струннага аркестра "Каліпса" — таксама прыгожая і ўпадабаная меламанамі музыка А. Літвіноўскага, у якой можна знайсці люструнак пэўных станаў прыроды, чалавека і, калі хочаце, прыроды чалавека, міфалогіі ды містыкі — праз пераасэнсаванне і пераўвасабленне стылістыкі барока ў прыёмах артмінімалізму. Дарэчы, персанажы антычнай міфалогіі, істоты беларускіх паданняў і легенд, адухоўленыя прыродныя з'явы, можна сказаць, прыжыліся ў яго разнажанравай і полістылістычнай творчасці, пра што кажуць і самі назвы, якія патрапляюць у сутнасць музычнага вобраза: "Ра", "Сцікс", "Фея прыліваў", "Таўрус", "Нікта", "Вір", "Фарон", "Філікс"... Аднак ці ёсць сэнс у пераліку твораў, якія кожны ахвочы можа проста паслухаць і атрымаць непасрэдныя ўражанні!

Кампазітар Аляксандр Літвіноўскі ля дома ў Кларане, дзе жыў і працаваў Ігар Стравінскі (Мантро, Швейцарыя).

Дзе ж можна паслухаць яго музыку? На жаль, жывое канцэртнае выкананне твораў беларускіх кампазітараў апошнім часам ператварылася ў амаль невырашальную праблему. Аднак музыку аднаго з нашых самых паспяховых і запатрабаваных кампазітараў Аляксандра Літвіноўскага можна знайсці ў інтэрнэце. І не толькі. Вядомае мінскае выдавецтва "Каўчэг" (дырэктар Уладзімір Кузьмін) выпусціла ў свет ужо шэсць гожа аздобленых кампакт-дыскаў з яго музыкай. Прадаюцца яны не ў падземных шапіках, а ў элітарных кіёсках, размешчаных у фае Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі, Беларускай дзяржаўнай філармоніі, галоўнага корпуса Нацыянальнай акадэміі навук. Дыскі з музыкай, не прызначанай для масавай публікі, маюць попыт, а значыць, у кампазітара нямала сапраўдных, сур'ёзных прыхільнікаў. Цікава, што "Tales of the Magic Tree" выдавецтва "Каўчэг" уключыла ў новы праект, і ў хуткім часе цыкл гэтых п'ес будзе растыражаваны на новым дыску "Музыка Нясвіжа", які змогуць набыць наведвальнікі (у тым ліку і замежныя турысты) гістарычнай рэзідэнцыі князёў Радзівілаў у старажытным беларускім горадзе. Зрэшты, для замежжа імя Аляксандра Літвіноўскага даўно адкрытае. Калісьці ён удзельнічаў у міжнародных семінарах для маладых кампазітараў, заняткі з якімі вялі сапраўдныя легенды новага часу: Кшыштаф Пендэрэцкі, Майкл Найман, Дарэл Раўнсвік, бываў на інтэрнацыянальных творчых стажыроўках у музычных цэнтрах Еўропы і ў ЗША, займаўся ў славутай электраакустычнай студыі Кракаўскай музычнай акадэміі пад кіраўніцтвам Марэка Халанеўскага ды Кшыштафа Кнітэля... Яго музыку ігралі ды іграюць замежныя майстры, якія гастралююць у розных краінах: Кёльнскі аркестр (Германія), польскія выканаўцы — скрыпачка Ганна Зялінская, габаіст Марыуш Пендзялэк, трубач Цыпрыян Башынскі, саксафаніст Павел Пец, бельгійская скрыпачка Сесіль Брашэ і яе суайчынніца — віяланчэлістка Эдыт Эрберт, эстонскі дырыжор Эркі Пекх, швейцарскі дуэт Бруна Маер (флейта) і Хан Ёнкерс (гітара)...

Дзяліцца планамі, распавядаць пра новыя праекты? Не! Гэта тэма для размоў закрытая. Падсумоўваць тое, што напісана ў розны час, — яму нецікава: гэта ўжо творчае мінулае, куды няма сэнсу, дый немагчыма, вяртацца. Праўда, яшчэ жывыя ўражанні ад працы над праектам "Джаз Графіці" ў студыі электраакустычнай музыкі, дзе кампазітар пры ўдзеле віртуозных выканаўцаў і з дапамогай найноўшых камп'ютарных праграм дасягнуў адмысловага гучання музычных імправізацый, з якіх выкшталцоўваецца непаўторны і дасціпны тэатр інструментальных вобразаў, захаваны, дарэчы, на кампакт-дыску "Jazz Graffiti". А яшчэ можна пагаварыць пра нядаўні, шосты дыск "Windophonia" (музыка для духавых), куды ўвайшлі п'есы для габоя, для квінтэта флейтаў, для трубы і цыкл кампазіцый для нізкіх духавых інструментаў "Рухі на адкрытым сонцы". З гэтым цыклам звязана цікавасць А. Літвіноўскага да мастацкіх магчымасцей інструментаў сімфанічнага аркестра, якія надзвычай рэдка мы бачым і чуем "буйным планам". Выразныя фарбы ў партытурах, яны рэдка трактуюцца як сольныя інструменты, для іх амаль няма арыгінальнай нотнай літаратуры. Аднак у тэмбрах нізкіх духавых ёсць невытлумачальная магія, свая вербальнасць, нейкі медытатыўны, нават чарадзейны эфект. Перакананы ў гэтым, кампазітар, скарыстоўваючы ў развіцці тэматычнага матэрыялу прынцыпы артмінімалізму, нібы ўслухоўваецца ў глыбінную архаічную прыроду інструмента, прымнажаючы яго гучанне ў ансамблі, змешваючы фарбы розных груп: тры эўфоніумы і туба, чатыры трамбоны, чатыры фаготы... Дарэчы, эксперыментаваць ён любіць з жывым акустычным гукам, спасцігаючы і характар, і выканальніцкія параметры кожнага інструмента, вывучаючы ўсемагчымую палітру штрыхоў і прыёмаў гуказдабывання праз кансультацыі з музыкантамі.

З разважанняў Аляксандра Літвіноўскага:

"Жыццё хуткаплыннае, і трэба паспець шмат зрабіць за тыя гады, што табе наканаваныя, каб ты паспеў раскрыцца. Ёсць момант для творчасці, які нельга прапусціць... Я адчуваю сябе адказным за кожную работу, над якой працую. І што б гэта ні было, імкнуся вытрымаць і захаваць пэўны стыль. Немагчыма прымаць, і не толькі ў мастацтве музычным, тыя "адкрыцці", калі поўная бязглуздзіца і безгустоўшчына (часта як вынік "недаспеласці" асобы, а то і недавучанасці, маладукаванасці) выдаюцца за новае і сучаснае. Разуменне гэтага прыходзіць з узростам, калі ўнутры цябе фарміруецца прафесійная самарэдактура. Вось я заканчваю рэч, над якой працаваў некалькі гадоў... Што гэта значыць? Ты ўзводзіш будынак і ўцягваеш у свой праект іншых людзей! Дык нельга прапаноўваць ім нешта ў нечым недаробленае: сорамна!"

Сёння яго не цікавіць чыстая электроніка, бо гэта штучнае, народжанае машынай, пазбаўленае натуральных эмоцый і станаў, нежывое гучанне. Яго не цікавяць эпатажныя выяўленчыя прыёмы: "Колькі б разоў мы ні стукнулі, напрыклад, па раструбе трамбона ці вечку раяля, ні выканальніцкага майстэрства, ні эстэтычнага зместу ад гэтага не прыбудзе".

У бліжэйшы час працягнецца супрацоўніцтва з англійскім кларнетыстам, які мае намер уключыць опусы таленавітага беларускага аўтара ў анталогію авангарднай кларнетовай музыкі XX стагоддзя. А самому кампазітару хацелася б засяродзіцца на працы з вялікім складам сімфанічнага аркестра (гэтая стыхія заўсёды інтрыгавала яго) і, калі атрымаецца, развіваць кантакты з тэатрам: мінулы сезон Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек, напрыклад, быў азнаменаваны дэбютам А. Літвіноўскага як аўтара музыкі дзвюх прэм'ер, пастаўленых рэжысёрам Аляксандрам Янушкевічам: нашумелага спектакля для дарослых "Вянчанне" і міні-мюзікла для дзяцей "Асцярожна, свіння!" Між іншым, выканаўцы і суаўтары самі знаходзяць яго праз інтэрнэт.

У юнацтве ён адкрыў для сябе музычны свет і асобу Ігара Стравінскага. Пісаў рэфераты па яго творчасці. І па-ранейшаму называе гэтага кампазітара сваім галоўным Настаўнікам. Тым часам музыку самога Аляксандра Літвіноўскага ўжо даўно вывучаюць даследчыкі, студэнты і аспіранты пішуць навуковыя работы паводле яго твораў. Гэтай вясной кампазітара запрасілі на сустрэчу, якая адбылася ў яго альма-матар падчас чарговых Міжнародных навуковых чытанняў імя Л. Мухарынскай і прайшла пад рубрыкай "Выдатныя постаці беларускай музыкі XXI стагоддзя". Госць узяў з сабою шэсць аўтарскіх кампакт-дыскаў, раздаў сярод прысутных "па крузе", прапанаваў азнаёміцца са зместам і задаваць пытанні пра тое, што каго зацікавіла. Пры канцы сустрэчы дыскі вярнуліся да А.Літвіноўскага, і ён уручыў іх як дарунак Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, якой сёлета спаўняецца 80. Дарэчы, сам кампазітар адзначыў нядаўна сваё 50-годдзе.

Наталля ВАСІЛЁНАК,
фота Уладзіміра Вітчанкі

Вясновым суботнім днём у сценах Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі панавала святочная ўзрушанасць: тут праходзіў фінальны тур першага Рэспубліканскага конкурсу юных вакалістаў імя Ф. І. Шаляпіна. Хтосьці скажа: чарговы дзіцячы конкурс? Але гэта не так. Гэты конкурс, у адрозненне ад шматлікіх эстрадных шоу, ставіў асноўнай мэтай распаўсюджванне культуры акадэмічных спеваў сярод хлапчукоў і юнакоў, пошук талентаў для будучыні нацыянальнага опернага мастацтва. Дзеля гэтай высакароднай мэты свае намаганні аб'ядналі Беларускі саюз музычных дзеячаў і яго структурныя падраздзяленні: Шаляпінскае таварыства Беларусі, Асацыяцыя кіраўнікоў хароў хлопчыкаў і юнакоў, прадзюсарскі цэнтр "Класіка", а таксама — Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі.

Выступае старшыня Шаляпінскага таварыства Беларусі Алег Мельнікаў.

Вакол Шаляпіна

Нягледзячы на абмежаванні па ўмовах удзелу, конкурс выклікаў вялікую зацікаўленасць. На першы тур паступілі 52 заяўкі, і паводле вынікаў прагляду відэазапісаў журы дапусціла да ўдзелу ў другім туры 20 хлопчыкаў і юнакоў, якія прадстаўлялі пяць абласцей краіны і горад Мінск. Юныя вакалісты спаборнічалі ў трох узроставых катэгорыях ад 7 да 16 гадоў. Кожны канкурсант выконваў тры творы: вакальны опус беларускага кампазітара, народную песню *a'capella* і твор на выбар.

У склад журы ўвайшлі кампетэнтныя спецыялісты: Алег Мельнікаў — заслужаны артыст Беларусі, старшыня Шаляпінскага таварыства Беларусі, вядучы майстар сцэны нашага Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета, лаўрэат міжнародных конкурсаў, лаўрэат першага Усесаюзнага конкурсу імя Ф. І. Шаляпіна, старшыня журы; Адам Мурзіч — заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь, мастацкі кіраўнік Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра; Валерый Аўраменка — дэкан вакальна-харавога факультэта, прафесар Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі; Наталля Вітчанка — першы намеснік старшыні праўлення БСМД, віцэ-прэзідэнт

Лаўрэат конкурсу Юрый Дземідовіч.

Міжнароднага саюза музычных дзеячаў; Валерый Варлахін — сустаршыня Асацыяцыі кіраўнікоў хароў хлопчыкаў і юнакоў БСМД.

Варта назваць лаўрэатаў конкурсу, бо, думаецца, ён стане вызначальным у творчым лёсе юных вакалістаў, і, магчыма, праз некалькі гадоў мы пачуем іх імёны ў вялікім мастацтве. Гэта Юрый Дземідовіч (дыплом лаўрэата ў катэгорыі "С") — навучэнец Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі; Арцём Голубеў (дыплом лаўрэата ў катэгорыі "С") — навучэнец сярэдняй школы № 1 г. Горкі Магілёўскай вобласці; Даніэль Кейта (дыплом лаўрэата ў катэгорыі "В") — навучэнец Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры БДАМ; Цімур Курбатаў (дыплом лаўрэата ў катэгорыі "А") — навучэнец сярэдняй агульнаадукацыйнай школы № 159 г. Мінска; Уладзіслаў Барткевіч (дыплом 2 ступені ў катэгорыі "С") — навучэнец Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры БДАМ; Уладзіслаў Качан (дыплом 2 ступені ў катэгорыі "С") — навучэнец Дзіцячай школы мастацтваў г. Смалявічы Мінскай вобласці; Максім Кажамячонак (дыплом 2 ступені ў катэгорыі "В") — навучэнец Дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 8 імя Р. Р. Шырмы г. Мінска; Ніко Балквадзэ (дыплом ІІ ступені ў катэгорыі "В") — навучэнец Дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 7 г. Мінска; Андрэй Маслаў (дыплом 2 ступені ў катэгорыі "А") — навучэнец Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі; Уладзіслаў Крылоў (дыплом 3 ступені ў катэгорыі "С") — навучэнец ДУА "Абідовіцкі вучэбна-педагагічны комплекс дзіцячы сад-сярэдняя школа", в. Абідовічы Быхаўскага раёна Магілёўскай вобласці; Аляксей Русак (дыплом 3 ступені ў катэгорыі "С") — навучэнец Абухаўскай дзіцячай школы мастацтваў, аграгарадок Абухава Гродзенскага раёна Гродзенскай вобласці; Ігнат Данько (дыплом 3 ступені ў катэгорыі "В") — навучэнец гімназіі-каледжа мастацтваў г. Маладзечна Мінскай вобласці; Аляксандр Нярода (дыплом 3 ступені ў катэгорыі "В") — удзельнік харавой студыі "Пеўнікі" Брэсцкага гарадскога дома культуры; Аляксандр Бабіч (дыплом 3 ступені ў катэгорыі "А") — навучэнец сярэдняй школы № 183 г. Мінска.

Сапраўднае ўрачыстае хвалянне перажылі гэтыя хлопцы з розных абласцей, беларускай сталіцы і глыбінкі, калі ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі праходзіла цырымонія ўзнагароджання і ладзіўся гала-канцэрт пераможцаў конкурсу. Вяла праграму з уласцівай ёй абаяльнасцю музыказнаўца Наталля Ганул. А ў фінале канцэрта быў сюрпрыз: на сцэну выйшаў Алег Мельнікаў і выкананнем "Песні пра блыху" М. Мусаргскага — аднаго з улюбёных твораў Ф. Шаляпіна — проста ўзрушыў публіку!

Вакальны конкурс хлопчыкаў і юнакоў, упершыню праведзены ў Беларусі, спрыяў адкрыццю новых юных талентаў, захаванню традыцый вакальнай школы, садзейнічаў абмену педагагічным досведам і выканаў важную асветніцкую місію. Таму яго заснавальнікі прынялі рашэнне зрабіць гэты праект традыцыйным і правесці другі Рэспубліканскі конкурс юных вакалістаў імя Ф.І. Шаляпіна ў 2013 годзе, прысвяціўшы яго 140-годдзю вялікага рускага спевака.

Такая магія цымбалаў!

Ала РЫСЕНКАВА

Сталічны Цэнтр дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі "Ранак" адметны тым, што з 2006 года тут працуе клуб аматараў цымбалаў "Гусляр". Гэты клуб аб'ядноўвае ўсіх неабыякавых да самабытнай культуры роднай Беларусі, інструментальным голасам якой называюць цымбалы. Дзверы клуба адчыненыя для ўсіх, хто мае ў сваім сэрдцы павагу да нацыянальнага інструмента.

За час свайго існавання клуб склаўся як асяродак творчага яднання аматараў цымбальнага мастацтва, і вынік яго дзейнасці ўражвае: шматлікія канцэртныя праграмы з вялікім рэпертуарным дыяпазонам — ад класікі да джаза, адкрыццё ў 2007 годзе музея цымбальнага мастацтва "Спеў цымбалаў". Падчас адкрыцця ў кіраўніка музея Алены Барысенкі, настаўніцы гімназіі № 174, былі неабсяжныя планы, многія з якіх на сённяшні дзень ужо здзейсніліся. А менавіта — выдадзеныя зборнікі з аранжыроўкамі ў дапамогу настаўнікам-цымбалістам, наладзіліся трывалыя сувязі з клубамі цымбалістаў іншых краін, сам клуб стаў адзіным каардынацыйным ды інфармацыйным цэнтрам, дзе цымбалісты-пачаткоўцы маюць магчымасць атрымаць прафесійную дапамогу і інфармацыю па гісторыі беларускіх цымбалаў.

Аднак Алену Анатольеўну не пакідалі новыя мары. Пра гісторыю беларускіх цымбалаў напісаныя кнігі, ёсць шмат часопісных публікацый. У розныя гады былі створаныя фільмы пра бліскучага музыканта, дырыжора, чулага педагога і руплівага збіральніка беларускай народна-інструментальнай спадчыны Іосіфа Жыновіча. Але ж гісторыя прафесійнай школы цымбалістаў не стаяла на месцы, яна папаўнялася новымі імёнамі.

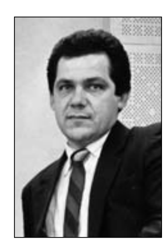

Расказаць менавіта пра гэта і захацелася ў новым фільме "Цымбалы — ад вытокаў да будучыні". Дзеля ўвасаблення такой ідэі клуб "Гусляр" збіраў і папаўняў матэрыялы музея "Спеў цымбалаў", ладзіў сустрэчы з вучнямі І. Жыновіча, сучаснымі выканаўцамі на цудоўным беларускім інструменце. А калі наспеў час здымаць фільм, член Беларускага саюза музычных дзеячаў А. Барысенка звярнулася па дапамогу да роднай творчай суполкі.

Фільм здымаць — справа вельмі сур'ёзная і затратная, таму вырашылі самі зарабіць грошы: арганізаваць канцэрт і сродкі, атрыманыя ад яго правядзення, накіраваць на здымкі стужкі. Так 19 красавіка 2012 года ў зале "Прэм'ера" ЦК БРСМ сабраліся цымбалісты з розных устаноў сталіцы: ДМШ № 7, ДМШ № 10, Школы мастацтваў, СШ № 60, гімназіі № 4, Мінскага музычнага каледжа імя М. І. Глінкі, Гімназіі-каледжа імя І. В. Ахрэмчыка. На гэты канцэрт нават прыляцела з Бельгіі былая цымбалістка, а цяпер аспірант Бельгійскай акадэміі музыкі па вакале Ганна Селіванава. Прыемна ўразіў таксама прыезд з Люксембурга дацэнта БДАМ Таццяны Ялецкай. Праграма завяршалася "Беларускімі танцамі" І. Жыновіча, калі разам з узорным аркестрам "Абярог" пад кіраўніцтвам Алены Аўраменкі выйшлі іграць вучні І. Жыновіча: Т.Сцяпанава, М. Міцуль, А.Лявончык, Р. Рыбак, Г. Палесава, С. Касцючык.

Прыгожая мара наблізілася да ажыццяўлення: магчыма, дзякуючы праведзенаму канцэрту доўгачаканы фільм папоўніць скарбніцу гісторыі цымбальнага мастацтва.

Нашы юбіляры

Генадзь Іванавіч ЗАБАРА — саліст Беларускай дзяржаўнай філармоніі, заслужаны артыст Беларусі;

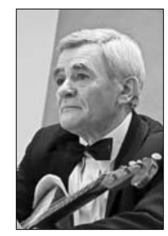
Людміла Сяргееўна ШАЛАМЕНЦАВА — прафесар Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі;

Валянцін Аляксеевіч ЧАБАН — прафесар Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, кандыдат мастацтвазнаўства;

Ігар Георгіевіч ВЯДЗЕНІН — прафесар Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, кандыдат мастацтвазнаўства;

Леў Львовіч МАЕЎСКІ — старшыня пярвічнай арганізацыі Беларускага саюза музычных дзеячаў ў Дзіцячай музычнай школе № 2 імя М. І. Аладава г. Мінска.

«Брама мар» прапануе

У мінулым годзе ў Інстытуце журналістыкі БДУ нарадзілася "Брама мар" — конкурс літаратурнай творчасці студэнтаў. І адразу стала папулярнай — тады ўдзел узялі каля 160 чалавек з 14 беларускіх ВНУ. А сам конкурс названы "Найлепшым моладзевым праектам" і падтрыманы грантам БДУ. "Брама мар" акрамя непасрэдна конкурсу прадугледжвае і пэўнае навучанне ахвочых. Так, пачынаючы са снежня і па май прайшло шмат найцікавейшых творчых сустрэч і майстар-класаў. Сёлета ў шасці намінацыях — "Проза", "Паэзія", "Драматургія", "Крытыка", "Сцэнар", "Творы для дзяцей" — сябе прадставілі 225 студэнтаў. Мы ж прапануем вам паэтычную частку конкурсу — лепшых з лепшых.

Алесь ЕМЯЛЬЯНАЎ

Арменія

(паэтычны трыпціх)

Орущих камней государство —
Армения, Армения.
Восіп Мандэльштам

I

Караундж* глядзеў на калядныя зоры
вачыма галодных каменных адтулін,
нібыта цыклопы ў пярэстай прасторы
з дазволу суворага часу паснулі.
Бадзяцца па зорным чужым лабірынце
я ў мроях сваіх нечакана паехаў
туды, дзе мацней арыяднінай ніці
камення спрадвечнага зычнае рэха,
дзе вецер салоны бядзе спачувае,
зямля пад нагамі паэта спявае:
"Каб музыка шчырага сэрца не ўмёрла,
крычы, не шкадуючы хворае горла…"

I — крыкнуў!
Шалёная воўчая зграя
жахлівыя іклы свае агаляе…

II

Крышыцца грыфель, трывае папера,
крычма крычыць у паэта душа.
Муза-пакутніца моўчкі сышла,
каб нарадзіцца ў наступную эру.
Чуеш, як гучна вібруе струна? —
гэта ад сну ачуняла яна.

III

I зноў у срэбры год знікае,
нібы ў трызненні прамаўляе:
"Краіна, дзе крычыць каменне, —
Арменія, Арменія…"

*Караундж —найстаражытнейшая абсерваторыя.

Максім БАРАВІК

* * *

Давай сёння сустрэнемся ўвечары,
Там, на месцы спатканняў колішніх.
Хочаш, я напяку табе печыва
З дзьмухаўцовым сочывам сонечным?

Твае вочы такія халодныя,
Засмучоныя, беззаганныя,
Як паўшар'і зямнога геёіда,
Па экватары разарванага.

Не марозь майго сэрца туманамі,
Не палі яго позіркам ветаха.
Ты мяне абдымі лепш, каханая,
Ахіні гэтай ночкаю летняю.

Пацалунак, табою народжаны,
Па ўсім целе цяплом расцякаецца.
Бачыш, наша каханне ўстрывожана
З прасціны небакраю ўсміхаецца?

Ты цалуй, не спыняйся, мілая,
За ўсе дні, што расстанем азмрочаны.
Твае вусны, такія шчаслівыя,
Дзьмухаўцовым мне пахнуць сочывам.

Слоік кахання

Прачнуўшыся ранкам,
лаўлю сябе на думцы,
што галава мая
забіта
толькі неверагодным жаданнем
пакаштаваць
таго буякаватага сочыва,
ягады для якога
дапамагала збіраць яшчэ ты.
Адчыняю дзверцы новай,
зусім нядаўна набытай лядоўні
і разумею,
што,
калі б я нават і марыў зараз
аб якой іншай страве,
рабіў бы гэта дарэмна:
на паліцах
акрамя слоіка з сочывам
ляжыць
толькі
халоднае паветра.
Спрабую зняць
пруткую пластыкавую накрыўку,
якая ўжо пацямнела
ад даўнасці,
і чамусь
пачынаю сумнявацца
ў сваіх магчымасцях.
Складваецца ўражанне,
што
ніяк не хоча мая ёмістасць
з цукрыстым салодкім рэчывам
губляць
нейкую сваю
слоікавую цнатлівасць.
Мучаюся з гадзіну і кідаю —
пад'еў…
А пасля доўга сяджу на кухні
і шкадую,
што цябе зараз няма побач.
Ты мацнейшая за мяне.
Ты б дапамагла.
На жаль, сёння ты не са мною.
Відаць,
не здолелі мы
адкрыць слоікі з сочывам
у нашых сэрцах,
каб стала нам
смачна і салодка
абаім.

Зміцер БАЯРОВІЧ

Віжы

Патыліцай чую:
кожны крок,
кожны гак,
кожны гук —
сцеражэ нехта.
Трымае.
Толькі
Трымценне
Трывалае
трам-там
недзе за спінай.
I не ведаю я.
I не думаю я,
што насамрэч
і як адбылося —
што засталося
мне слухаць гэтых уваг,
наўкола
што кволыя
енчуць.

Патыліцай чую: па лужах яны
Шлюп-
шлюп.
Шлюб
спраўляе нейкая пара
ў панядзелак,
і немагчыма праехаць.
Бо немагчыма жыць.

I я так хачу, каб гэта былі твае віжы.
Ды толькі ты ведаеш маё жыццё.
Больш за мяне.

Ганна ДУСЬ

Яго кватэра

Пах гарбаты,
невядомых зёлак
I спакой.
Я тут не твая,
Ты не мой.
Ложка няма,
Няма коткі,
Ёсць толькі
Столь,
Гмах,
Хвілінны боль,
Калі ўдыхаеш дым,
А выдыхаеш соль.

* * *

А у Цябе няма імя.
Ніяк не зваць маю руку ці вока.
Наталля Кучмель

Са ста зацікаўленых позіркаў
Мой — апошні.
Калі пройдуць вакацыі,
Скончацца экафорумы,
Ночы на ровары
Простымі рухамі
Вусны ў вусны,
Далонь у далонь
Выкажы словы падзякі.

Маналог для флейты

Першая вольта два такты —
Басанож на мокрым асфальце:
Па Фарынгэйту,
Па Цэльсію,
Усе вакол закаханыя,
А ён чакае дысперсію,
А ён блукае да раніцы,
А ён не верыць,
Што спраўдзіцца.
Рысамі кплівымі ласціцца,
А ён кажа: "Сонейка лашчыцца".
А ён выпраўляецца на ровары.
А ён мілагучна маркоціцца.
Ды лаецца, гэтак жа правільна.
Не веру.
Калі ж гэта скончыцца?

Ірына КАРЭЛІНА

Там, дзе мора

Брукаванка са зліткаў золата
у святле ліхтароў.
I, начной цішынёй праколатая
да глыбінь і асноў,
я блукаю па зорных вуліцах,
удыхаючы пыл.
Мне здаецца, вось-вось перакуліцца
у ваду небасхіл.
Гэты горад на беразе вечнасці —
заканчэнне дарог.
Там, дзе мора зліваецца з млечнасцю,
пачынаецца Бог.
Я іду па аблоках акацыі —
скрозь пялёсткавы рой.
Нават тут, на цэнтральным пляцы,
можна слухаць прыбой
і адчуць — кожнай цела клетачкай,
да скразной нематы:
там, дзе мора зліваецца з млечнасцю,
пачынаешся Ты.

Пад коўдрай

Па ложках! На раз, два, тры!
Чатыры… "Алё, ты спіш?"
Пад коўдрай тваёй — Гальфстрым,
пад коўдрай маёй — Парыж.
I што б я рабіла без…
Ляжу, вывучаю столь.
Пад коўдрай тваёй — дыез,
пад коўдрай маёй — бемоль.
Радкоў паслухмяны рой
стварае няўцямны гул.
Пад коўдрай маёй — ой…
ты соладка так паснуў…
Гарбаты цыклоп-ліхтар
вартуе штоноч акно.
Пад коўдрай — прыстанак мар
і дзённік агульных сноў…

Вольга ПАЎЛЮКЕВІЧ

Арэхавая

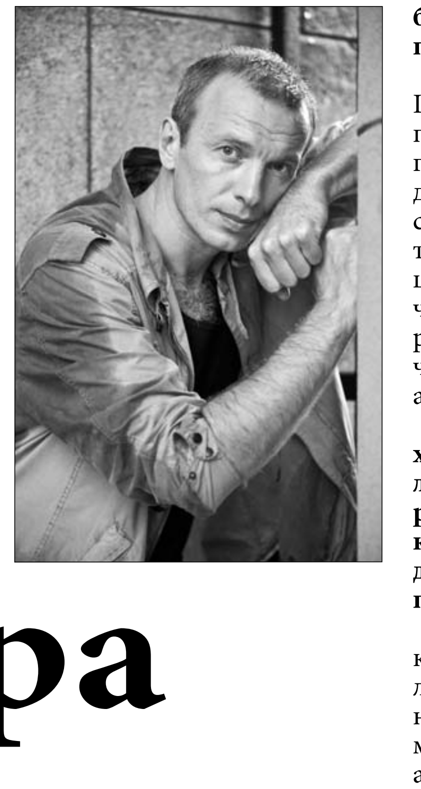
яны каштавалі адно аднаго,
яна называла яго антонаўкай,
бо восеньскі,
бо старэйшы на год,
бо так жа ўпівалася
у вусны ягоныя.
а ён называў яе на пацеху ёй
арэхавай.

яны сустракаліся ці ў сяброў,
ці ў "двушцы" ягоных бацькоў
у Дражні,
казалі, яна з яго ўе вяроўкі,
яна зацяжарала —
як разважліва!
вяселле,
кватэра на Нававіленскай —
і закруцілася…
дачка нарадзілася хутка —
ў лютым,
і ён нечакана амаль расплакаўся,
адразу ж назваў яе —
сам — Анютай
адразу ж прыдумаў
ёй сотню якасцяў
і будучыню,
так, што сам паверыў —
наперад.

не стала заробкаў
праз некалькі год —
якраз ён падумваў
скапіць на машыну —
злаваўся, як чорт,
а яна для яго
штаны перашыла
і шалік звязала —
як і для дачкі,
хіба толькі больш
за дзесяць такіх.
а потым, калі прыйшоў нецвярозы,
паклала яго у ложак, як хворага
і іншым казала:
якая
вам
розніца?
а мужа пытала:
табе не сорамна?..
не біла талерак і не крычала —
спачатку.

усё падалося адным імгненнем,
а колькі разоў так хацела кінуць
жанчына з каханнем сваім мацнее:
арэхам,
загорнутым у лупіну.
а вочы арэхавае надзеі —
цямнеюць…

Мы нярэдка размаўлялі з Ігарам Сіговым пасля спектакляў, калі ён выходзіў да гледачоў: прыгожы, мужны, шчаслівы. Апладысменты, кветкі — усё настройвала на шчырую гутарку. І раптам — кабінет, офісны фатэль, стол з тэлефонамі, супрацоўнікі: сёлета ў сакавіку вядомы акцёр стаў дырэктарам Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі.

Галіна МАХАЕВА

Першыя крокі дырэктара

— Ігар Аляксеевіч, з якімі пачуццямі вы ўспрынялі прапанову Міністэрства культуры заняць пасаду дырэктара роднага РТБД?

— У мае планы гэта не ўваходзіла, але я пагадзіўся, бо адчуваў, што ў тэатры наспелі перамены, і ведаў, у якім напрамку ён павінен развівацца далей.

— Але ж гэта вялікае кола адміністратыўных абавязкаў. Чым будзеце ахвяраваць: кіно, сцэнай, сям'ёй, адпачынкам?

— Давядзецца менш іграць і ў тэатры, і ў кіно.

— А кіно ж справа такая прэстыжная! Тым больш калі ўсе ведаюць, што вы прайшлі ў Галівудзе па "чырвоным дыванку", калі намінаваліся на прэмію "Оскар" за ролю бацькі ў фільме "Дзверы". Дый вы сыгралі ўжо ў пяцідзесяці стужках!

— Я і цяпер рыхтуюся да здымак у расійска-беларускім фільме "Смерш", дзе ў мяне роля нямецкага дыверсанта. Так што "я ажаніўся з прафесіяй", ад яе нікуды не сыдзеш.

— У тэатры ў дачыненнях з акцёрамі ваша роля цяпер іншая. З партнёра вы ператварыліся ў начальніка. Як будзеце ладзіць адносіны, заахвочваць, "пявучаць", сябраваць і г.д. Напрыклад, акцёр дапусціў правіну, вы яго адміністратыўна пакаралі, а ў спектаклі мусіце ўвасабляць прыніжанасць перад яго персанажам. Ці зможаце пераадольваць гэты псіхалагічны бар'ер?

— Гэтага бар'ера не існуе, бо сцэнічная пляцоўка ураўноўвае ўсіх. Там няма начальнікаў і падначаленых, няма "народных і заслужаных". Зразумела, як дырэктар я павінен патрабаваць парадку, кагосьці караць, кагосьці заахвочваць, аднак гэта датычыцць арганізацыйных, а не творчых момантаў. Мая задача — падабраць такую каманду супрацоўнікаў, якая забяспечвала б на высакаякасным узроўні ўсе службы тэатра: светлавое, дэкарацыйнае, тэхнічнае абсталяванне, касцюмерны і рэквізітарны цэхі, працу з гледачом і г.д. А ўласна творчая праца — гэта справа мастацкага кіраўніка тэатра.

Спектакль "Чайка": І. Сігоў у ролі Трыгорына і Вераніка Буслаева ў ролі Ніны Зарэчнай.

— Дарэчы, новы мастацкі кіраўнік і галоўны рэжысёр РТБД Аляксандр Гарцуеў прыйшоў у тэатр, можна сказаць, адначасова з вамі. Ці працавалі вы раней з ім як акцёр? Ці ўяўляеце ўзровень яго творчых патрабаванняў?

— У нас працоўныя стасункі, тым болей, што як акцёр я працаваў з рэжысёрам Аляксандрам Гарцуевым у спектаклі "Чорны квадрат", які ён ставіў. Такім чынам, ведаю яго творчую пазіцыю і дзелавыя якасці. Варта нагадаць, што пастаўлены ім на Купалаўскай сцэне спектакль "Не мой" атрымаў не так даўно пяць з сямі конкурсных узнагарод першай Нацыянальнай тэатральнай прэміі. І гэта таксама важна для пачатку яго дзейнасці ў якасці мастацкага кіраўніка і галоўнага рэжысёра нашага тэатра. Вядома, шэраг творчых праблем мы будзем вырашаць з ім разам, а таксама калегіяльна з дапамогай мастацкага савета тэатра.

— Што б вы хацелі ажыццявіць у сваім калектыве ўжо ў ролі дырэктара, чаго не маглі здзейсніць раней як акцёр?

— Захаваўшы даўнія традыцыі, закладзеныя яшчэ Валерыем Мазынскім, а затым працягнутыя Валерыем Анісенкам (папярэднік І.Сігова, ён з нядаўняга часу з'яўляецца мастацкім кіраўніком Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа. — **Рэд.**), хацелася б змяніць у лепшы бок фармату тэатральную аснову тэатра. Будзем запрашаць розных рэжысёраў з іх індывідуальным почыркам, знаёмых з новымі сучаснымі тэндэнцыямі ў развіцці тэатральнага мастацтва. Гэта будуць і замежныя майстры, і нашы беларускія маладыя рэжысёры, да прыкладу, Павел Харланчук, Галіна Чарнабаева ды іншыя. Як акцёр я мару пра тое, каб на рэпетыцыю "ляцець, нібы на крылах, а не адбываць павіннасць". Бо, паводле Станіслаўскага, рэжысёр — гэта люстэрка, у якім акцёр бачыць сябе, а ён хоча бачыць сябе розным.

— А як вы разумееце сучасную ролю тэатра ў беларускім грамадстве? Што ён павінен рабіць: павучаць, забаўляць, выхоўваць, абуджаць свядомасць?

— Тэатр павінен выконваць усе гэтыя задачы. Яны ў яго застаюцца адны і тыя ж — на ўсе часы.

— А што можаце сказаць наконт рэпертуарнай пазіцыі тэатра беларускай драматургіі: ёсць жа тут свая спецыфіка?

— Зразумела, 75 — 80 працэнтаў рэпертуару адведзена беларускай драматургіі, астатняе — гэта сучасная і класічная драматургія рускага, савецкага і сусветнага тэатра. Але ўсё па-ранейшаму будзем іграць на беларускай мове.

— Ці плануецца нешта новае ў дзейнасці Цэнтра беларускай драматургіі, які працуе ў вашых сцэнах?

— Разам з дырэктарам Цэнтра думаем пра тое, каб пашырыць функцыі гэтай арганізацыі. Будзем запрашаць драматургаў з Польшчы, Расіі, Украіны. Магчыма, сам творчы працэс будзе ладзіцца на вялікай сцэне, з далучэннем акцёраў розных тэатраў, якія будуць у варыянце чытання прадстаўляць тую альбо іншую новую п'есу.

— Ігар Аляксеевіч, а вы хацелі б, каб пры РТБД была свая пастаянная тэатральна адукаваная публіка, кшталту глядацкага журы, да меркавання якога вы прыслухоўваліся б?

— Лічу, што гэта неабходна кожнаму тэатру, бо спектаклі бываюць розныя: і элітарныя, і фестывальныя, і для масавага гледача. І таму тэатральна адукаваная публіка можа сказаць сваё слушнае слова. Тут важная зваротная сувязь.

— Калі здараюцца складаныя сітуацыі, да каго вы звяртаецеся па дапамогу, якім чынам пазбаўляецеся стрэсу?

— Хоць я чалавек самадастатковы, у складаных жыццёвых сітуацыях, вядома ж, магу параіцца з роднымі, з сябрамі, з блізкімі мне па духу людзьмі. Бывае, што "размаўляю з Богам". А зняць стрэс дапамагае трэнажорная зала, якая ёсць у нашым тэатры, і прырода. Таму я мару пабудаваць свой дом у якой-небудзь прыгожай мясціне, дзе можна пачувацца вольным, як птушка.

— Але ж у доме вы будзеце жыць не адзін, а з сям'ёй?

— Вядома. Проста я буду вольны ад працы, змагу адпачываць з роднымі, з сябрамі, насалоджвацца прыродай, займацца спортам.

Бацька памёр, не дачакаўшыся яго тэатральных перамог. А мама, як і кожная маці, ганарыцца поспехамі сына і радуецца, хаця вельмі хацела некалі, каб Ігар стаў чалавекам вайсковым. Зрэшты, у кіно "вайна" ўсё ніяк не дазволіць зняць форму з пагонамі, ніяк не адпусціць акцёра ў цывільны свет. А ў гэтым звычайным свеце ён аддае перавагу швэдарам і джынсам, зручнай спартыўнай вопратцы. Прызнаецца ў захапленні самай рознай добрай музыкай — ад класікі да джаза і шансона. А яшчэ займаецца бегам. Між іншым, само гэтае слова для яго знакавае не толькі ў спартыўных занятках, але і, па-свойму, у творчасці. Адну з апошніх па часе, складаную і трагічную ролю Хлудава, Ігар Сігоў сыграў на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М. Горкага (як запрошаны акцёр) — у спектаклі "Бег" паводле п'есы М. Булгакава. І гэтая роля ўсё яшчэ "трымае" акцёра ў полі псіхалагічных супярэчнасцей вядомага вобраза. Але на бліжэйшую будучыню яму наканавана новая роля, якая абавязвае змяніць бег на ўпэўнены дырэктарскія крокі.

Даведка

Ігар Сігоў нарадзіўся ў 1968 годзе ў Полацку. Бацькі — простыя рабочыя, ад мастацтва далёкія — ад сына патрабавалі аднаго: каб ён быў сумленны і адказваў за свае ўчынкі. Яго захапленнем не пярэчылі. Сын не піў, не курыў, не хуліганіў, быў упарты і ўсяго дасягаў сам. Займаўся спортам, удзельнічаў у мастацкай самадзейнасці. У школе быў чэмпіёнам Полацка па бегу. З 8 класа "захварэў" на тэатр. Першую ролю — Прынца ў спектаклі "Сястра мая Русалачка" — сыграў у дзіцячай тэатральнай студыі. Тады і пачаў марыць пра сцэну. У Беларускую дзяржаўную акадэмію мастацтваў паступіў з другога разу — ужо адслужыўшы ў войску. Ігар сыграў у дыпломным спектаклі "Барбара Радзівіл" і адразу быў запрошаны кіраўніком выпускнога курса, рэжысёрам В. Мазынскім у тэатр "Вольная сцэна", які затым стаў Рэспубліканскім тэатрам беларускай драматургіі. "З таго часу, — прызнаецца І. Сігоў, — гэта мой другі дом. Тут для мяне дарагая кожная прыступка і кожная куліса".

Фота Аляксандра Дзмітрыева

І. Сігоў у спектаклі "Бег".

Праект — лаўрэат VII Нацыянальнага конкурсу друкаваных СМІ «Залатая Ліцера»

Слова краязнаўцы

Ганна Шарох, навуковы супрацоўнік Музея традыцыйнага ручнога ткацтва Паазер'я, які з'яўляецца часткай Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка, распавядае пра правядзенне вясельнага абраду "Як зліліся дзве рэчанькі":

— Зразумела, большая частка абраду створана на аснове шырокага кола фальклорных, этнаграфічных крыніц, а таксама даследаванняў навукоўцаў. Вясельны абрад "Як зліліся дзве рэчанькі" пачынаецца з урачыстай сустрэчы маладых хлебам і соллю каля ўвахода ў музей. Потым усе праходзяць у першую залу, дзе ладзяцца выпрабаванні для маладых. Першае выпрабаванне: па падлозе раскіданы відэльцы і качарга. Іх трэба сабраць і звязаць пояском (сімвал таго, што пара не распадзецца). Затым я кідаю маладым пад ногі таўкач. Яго трэба злавіць, але не пераступіць. Калі атрымаецца, яны будуць жыць без сварак. Пасля муж і жонка атрымліваюць першае сумеснае заданне: трэба натаўчы зярнятак у ступе, каб атрымалася мука. Апошняе выпрабаванне мае эратычны падтэкст, бо пасля паспяховага выканання задання маладым уручаюць лялькy-скрутку, якую яны "натаўклі".

Наступны этап абраду праходзіць на другім паверсе музея. Ён называецца "Шлюбавіны". Я абвязваю маладых пояском, каб атрымалася васьмёрка (сімвал бясконцасці, дабра і шчасця), і ваджу іх тры разы вакол "Сусветнага Дрэва". Гэта сімвалізуе яднанне. Трэці этап мае назву "Дарэнне". Мы дорым маладым бурачок, агурок, дыньку і абыгрываем гэта ў жартоўнай форме. Напрыканцы муж і жонка падыходзяць да іконы святой Параскевы Пятніцы, просяць у яе здароўя і шчасця. Пасля абраду яны пакідаюць на Сусветным Дрэве стужкі, у знак таго, што сягоння на Дрэве з'явілася новая галінка, а значыць, стварылася новая сям'я.

Варта адзначыць, што абрад "Як зліліся дзве рэчанькі" не з'яўляецца дэталёвай рэканструкцыяй святочнай традыцыі, ён спалучае ў сабе значныя элементы абраду з традыцыямі правядзення сучаснага вяселля.

«Матулін куток»

Чвэрць стагоддзя таму з карты Полацкага раёна знікла маленькая вёсачка Вераб'і. Цяпер на гэтым месцы з'явілася агратурыстычная сядзіба "Матулін куток", уладальнікі якой сталі ініцыятарамі адраджэння паселішча. Мясцовыя ўлады пайшлі ім насустрач і ў 2011 г. прысвоілі былой вёсцы статус населенага пункта. Праўда, ён атрымаў новую назву — Булаўкі, але гэта не засмучае гаспадароў — галоўнае, вёска існуе. Хаця ў ёй пакуль толькі адна хата, ды і тая без электрычнасці, газавая лямпа і свечкі турыстаў-экстрэмалаў якраз і прываблiваюць. "Матулін куток" стаў адной з 32 сядзіб-удзельніц абласнога конкурсу на лепшую аграэкасядзібу Віцебшчыны. Цяпер у вобласці дзейнічае амаль 380 аграсядзіб. Летась яны прынялі каля 19,6 тыс. турыстаў. Лідарамі па арганізацыі "зялёнага адпачынку" з'яўляюцца Браслаўскі, Мёрскі, Расонскі, Глыбоцкі, Полацкі і Пастаўскі раёны.

Бажэна СТРОК

Музейны ўнікат

Пры стварэнні музея "Трагедыя Чарнобыля" ў аграгарадку Судкова Хойніцкага раёна яго дырэктар Валянціна Гацко неаднаразова выязджала ў зону адсялення і адчужэння з мэтай збору экспанатаў для раздзела "Этнаграфія выселеных вёсак". Цяпер наведвальнікі музея могуць пазнаёміцца са старадаўнімі прадметамі сялянскага побыту.

Быццам у старым кіно

Куфар з гісторыяй.

Клаўдзія БОСАК, фота Алесі Ячычэнкі

У іх шэрагу выдзяляецца драўляны, са скураным пакрыццём і жалезнай акоўкай дарожны куфар. Яго даўжыня — 97 сантыметраў, вышыня — 70, шырыня — 56 сантыметраў. Невялікая пазалочаная таблічка сведчыць, што выраблены ён у 1864 годзе на фабрыцы скураных рэчаў П'ера Карцье ў вёсцы Дзмітраўка каля Масквы. Знаходзіўся гэты куфар у каморы пакінутага дома, які належаў жыхару вёскі Краснаселле Кліму Кананенку.

Падчас ліставання з былым гаспадаром Валянціна Гацко даведалася, што дзядуля Кліма Ігнатавіча Пётр Ніканоравіч некалі служыў у расійскім войску, часта перaязджаў з месца на месца. Калі выйшаў у адстаўку, вярнуўся на радзіму, праехаўшы далёкі шлях з Уладзівастока на Палессе. Рэчы перавозіў менавіта ў гэтым куфры. Так і ўяўляецца, быццам у старым кіно, эпізод: стройны, падцягнуты мужчына ў капелюшы, трымаючы пад руку спадарожніцу жыцця, крочыць да вагона на чыгуначным вакзале, а ззаду — насільшчыкі з куфрам.

Пасля смерці дзядулі куфар належаў яго сыну Ігнату, затым — самому Кліму Ігнатавічу. Спачатку ў куфар ссыпалі збожжа. А потым, да наступлення эры шафаў, складвалі вопратку. Як успамінае адна з дачок Кліма Ігнатавіча, ёй вельмі цікава было перабіраць тыя ўборы.

Яшчэ адну адметнасць мае гэты рарытэт: унутры, на сценцы, наклеены медалі з тоўстай паперы, на якіх можна прачытаць: "За якасць і стараннe". Значыць, рабочыя фабрыкі ў тыя далёкія гады працавалі сумленна. Яно і не дзіўна: амаль праз паўтара стагоддзя куфар мае належны выгляд — толькі дзе-нідзе пашкоджана скураная абіўка.

Незабыўнае

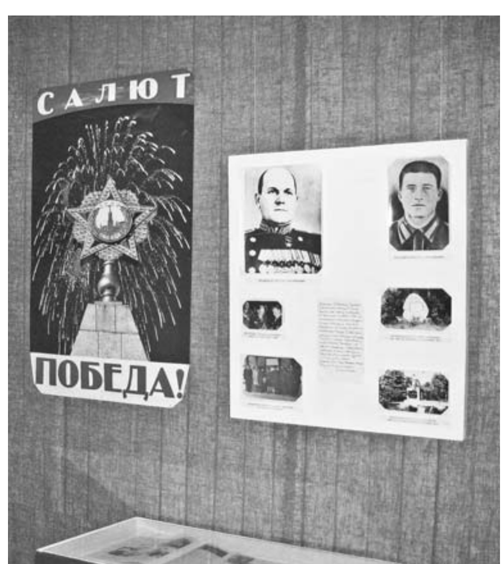
За кожным імем — подзвіг

Вайна, якая знішчала ўсё на сваім шляху, нараджала Герояў. Калі за сем даваенных гадоў ганаровага звання "Герой Савецкага Саюза" былі ўдастоены больш як 600 чалавек, то за чатыры гады Вялікай Айчыннай — больш як 11,5 тысячы. Пра 14 Герояў Савецкага Саюза якраз і распавядае выстаўка "Яны прайшлі па той вайне…", якая адкрылася ў Лепельскім краязнаўчым музеі.

Таццяна ШЛЕГ, галоўны захавальнік фондаў Лепельскага краязнаўчага музея

У экспазіцыі прадстаўлены асабістыя рэчы, партрэты, фотаздымкі, узнагародныя лісты, граматы, лісты пяці Герояў, выхадцаў менавіта з Лепельшчыны. Свае подзвігі нашы землякі здзейснілі за межамі сваёй малой радзімы. Кулямётчык Іван Туфтоў прыкрываў пераправу праз раку Паўднёвы Буг і ўдзельнічаў у жорсткіх баях ля Днястра (Украіна). Танкіст Мікалай Тамашэвіч — удзельнік абароны Ленінграда падчас блакады. Лётчык-штурмавік Іван Ерашоў праявіў мужнасць у баях на Курскай дузе і пры вызваленні Левабярэжнай Украіны. Артылерыст, а пасля камандзір партызанскага атрада Вячаслаў Квіцінскі ваяваў на Украіне, у Польшчы і Чэхаславакіі. Пехацінец Павел Ялугін праявіў сябе пры фарсіраванні Дняпра ў раёне Днепрапятроўска (Украіна). Усе яны прайшлі вайну і сустрэлі Перамогу, але за кожным імем свая гісторыя, свой лёс.

У 1943 годзе за здзейсненыя 94 баявыя вылеты лётчык Іван Ерашоў быў прадстаўлены да звання Героя Савецкага Саюза. Указ пра гэта выйшаў на пачатку лютага 1944-га. Але атрымаць высокую ўзнагароду лепельчанін не паспеў. У сакавіку пачалася Адэская наступальная аперацыя савецкіх войскаў. 23 сакавіка ў паветраным баі яго збілі. Ерашова абвясцілі прапаўшым без вестак. Доўгі час пра яго нічога не было вядома. Але лётчык не загінуў. Падчас паветранага бою ён быў паранены, а пры пасадцы самалёта на лясную праталіну страціў прытомнасць і ачуўся ўжо ў нямецкім палоне.

Частка экспазіцыі, прысвечаная Героям Савецкага Саюза.

Знаходзіўся ў канцлагеры пад Берлінам, дзе не расставаўся з думкай пра ўцёкі, нягледзячы на моцныя болі ў нагах, якія пашкодзіў пры падзенні. Здзейсніў уцёкі, за тры месяцы прайшоў пешшу больш як 800 кіламетраў па Германіі і Польшчы і выйшаў да сваіх. Пасля лячэння ў шпіталі і працяглых праверак Ерашова залічылі ў войска і ўручылі заслужаныя ўзнагароды — ордэн Леніна і медаль "Залатая Зорка". Але пашкоджаная нага не давала забыцца пра сябе. На ампутацыю Іван Міхайлавіч не пагадзіўся. Магчыма, гэта стала прычынай таго, што 8 мая 1948 года 37-гадовага героя вайны не стала.

Паветраны стралок Фёдар Занько — адзіны лепяльчанін — стаў кавалерам ордэна Славы трох ступеняў. Ваяваў пад Сталінградам, вызначыўся ў баях за вызваленне Крыма, Беларусі і Усходняй Прусіі. За гады вайны Фёдар Пятровіч здзейсніў больш як 230 паспяховых баявых вылетаў. У 1946-м дэмабілізаваўся, вярнуўся на радзіму, працаваў кавалём. Памёр 9 мая 1979 года.

Новая выстаўка распавядае таксама пра Герояў, якія не паходзяць з Лепельшчыны, але злучаны з нашым краем сваімі подзвігамі. Выхадзец з Ліпецкай вобласці (Расія) Міхась Радзівонаў, камандзір 7-й гвардзейскай механізаванай брыгады, 28 чэрвеня 1944 года пры падтрымцы іншых часцей вызваляў Лепель ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Другі расіянін, які нарадзіўся ў Белгарадскай вобласці, сапёр Віктар Кладзіеў 30 чэрвеня 1944-га здзейсніў геpаічны подзвіг пры фарсіраванні ракі Бярэзіна ў раёне вёскі Крайцы. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена яму пасмяротна.

З Лепельшчынай звязаны імёны герояў партызанскага руху: камандзіраў партызанскай брыгады Аляксея Данукалава, Лепельскай партызанскай брыгады імя Сталіна Уладзіміра Лабанка, Чашніцкай партызанскай брыгады Фёдара Дуброўскага, партызанскай брыгады Канстанціна Заслонава. Імёнамі Уладзіміра Лабанка і Аляксея Данукалава названы вуліцы ў Лепелі. Малады камбрыг Аляксей Данукалаў загінуў у 1944 годзе, пахаваны на плошчы Свабоды ў Лепелі. У пасляваенныя гады адна са станцый на чыгунцы Орша — Лепель атрымала новую назву — станцыя Заслонава.

На выстаўцы прадстаўлены таксама ўнікальныя дакументы 1943 года: партызанская перапіска, віншаванні Фёдару Дуброўскаму з нагоды прысваення яму звання Героя Савецкага Саюза, партрэты і карціны, напісаныя партызанскім мастаком Мікалаем Абрыньбам.

Салісткі гурта "Ветах" Таццяна Пладунова і Эвеліна Шчадрына і гурт "Талака".

Поруч з традыцыяй

У Мінску прайшла VI навукова-практычная канферэнцыя "Аўтэнтычны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання", яе арганізатарам выступіла кафедра этналогіі і фальклору Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Удзельнікамі форуму сталі вядучыя беларускія і замежныя даследчыкі-фалькларысты, у яго межах прайшлі таксама канцэрты "Фальклор беларускай глыбінкі" і "Традыцыі і пераемнікі". Падчас канферэнцыі навукоўцы звярнулі ўвагу на некаторыя праблемы сучаснай фалькларыстыкі, акрэслілі шляхі вырашэння пэўных пытанняў захавання і папулярызацыі народнай нематэрыяльнай культурнай спадчыны.

Вячка КРАСУЛІН

Акрамя беларускіх даследчыкаў фальклору канферэнцыю наведалі спецыялісты з Германіі, Славакіі, Літвы, Латвіі, Кітая і Расіі. Падчас зладжаных майстар-класаў кожны мог навучыцца традыцыйным танцам Літвы ад гурта *Reketukas*, паслухаць медытатыўную музыку на паўночнарускіх гуслях у выкананні Сяргея Парамонава. Эксклюзівам майстар-класаў можна смела лічыць першае за 12 год выступленне Алеся Журы з беларускай дудой, які стаяў ля вытокаў аднаўлення і рэканструкцыі школы ігры на дудзе разам з такімі майстрамі і музыкамі, як Алесь Лось, Тодар Кашкурэвіч. Сам вырабляў інструменты і запісаў дыск дударскай музыкі, які, на жаль, не выпускаўся ў поўным аб'ёме.

Падчас пленарнага пасяджэння выступілі беларускія навукоўцы і замежныя госці. Так, прафесар Ульрых Моргенштэрн, які спецыялізуецца на вывучэнні этнічных інструментаў, прадставіў грунтоўную працу, прысвечаную дудзе і сучасным містыфікацыям, звязаным з яе бытаваннем на тэрыторыі Беларусі. Славацкі навуковец Бернард Гарай, нашчадак вясковых музыкаў, дэкан факультэта філасофіі Універсітэта Канстанціна Філосафа ў горадзе Нітра, распавёў пра вопыт захавання і аднаўлення ігры на гайдзе — славацкай дудзе. Карысным і істотнай для беларускіх фалькларыстаў-адраджэнцаў інфармацыяй падзялілася Ірэна Страдзіене, кіраўнік віленскага фальклорнага цэнтра *Reketukas*. Спадарыня Ірэна яшчэ з 1980-х гадоў займаецца педагагічнай фальклорнай дзейнасцю і мае вялікі досвед у галіне этнавыхавання дзяцей і моладзі. Прафесар Аляксей Рагуля распавёў удзельнікам пасяджэння пра пантэізм у ліраэпасе і драматургіі найноўшага часу і прысвяціў сваё выступленне 130-гадоваму юбілею Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Падчас канцэрта "Фальклор беларускай глыбінкі" слухачам выдался ўнікальная магчымасць пачуць народныя гурты "Крыніца" і "Спадчына" з Падзвіння, якія прадставілі песні земляробча-каляндарнага цыкла і песні пазаабрадавага характару. Сапраўдным падарункам фольк-гурманам сталася выступленне мужчынскай валачобнай дружыны вёскі Далосцы, што ў Бешанковіцкім раёне Віцебскай вобласці. У суправаджэнні музычнага акампанементу на скрыпцы і бубне студэнтаў кафедры этналогіі і фальклору мужчыны выканалі абыходную валачобную песню, а саліст суполкі Уладзімір Казлоў — паставую баладу, якую яшчэ ў маленстве чуў ад аднавяскоўцаў.

Увечары другога дня канферэнцыі адбыўся вялікі гала-канцэрт "Традыцыі і пераемнікі", на якім выступілі 18 гуртоў і выканаўцаў. Яшчэ да пачатку канцэрта гурт *Reketukas* вучыў усіх ахвочых традыцыйным літоўскім танцам. Распачаў канцэрт гурт "Раме" з велікоднай песняй "Зялёны сад вішнёвы", якую хлопцы перанялі ад выканаўцаў вёскі Далосцы падчас нядаўняй фальклорнай экспедыцыі. Традыцыйна на фэсце выступілі гурты кафедры этналогіі і фальклору БДУКіМ "Вяснянка", "Страла", "Этнасуполка" пад кіраўніцтвам вядучых этнапедагогаў краіны Наталлі Петуховай, Эвеліны Шчадрыной і Таццяны Пладуновай. Пад бурныя апладысменты адыграў сваю праграму гурт-ветэран "Ліцьвіны" пад кіраўніцтвам Уладзіміра Бярберава. Цяпер калектыў мала выступае, але знаходзіцца ў баявой форме і застаецца адным з самых папулярных фольк-гуртоў Беларусі. Ларыса Рыжкова, этнапедагог і бязменны лідар гурта "Калыханка" Міханавіцкага Дома культуры разам са сваімі выхаванцамі выканала пазаабрадавыя песні. Свае пошукі ўніверсальнай формы гучання рускага паўночназаходняга фальклору і яго сучаснай рэканструкцыі паказалі ўдзельнікі гурта "Ансамбль СКМ". З дапамогай скрыпак, гусляў і гармоніка яны не далі наведвальнікам канцэрта засумаваць ні на хвіліну. Алесь Жура выканаў традыцыйны найгрыш на дудзе, а потым у дуэце са Сняжанай Рыбальскай на імгненне даў магчымасць меламанам згадаць пра лепшыя часы піцерскага гурта *Musica Radicum*. Дзіцячыя гурты з Сеніцы сыгралі найгрышы да беларускіх народных танцаў, і, падаецца, у гэты час шмат хто з гледачоў шкадаваў пра адсутнасць прасторы для танцаў у канцэртнай зале Палаца культуры ветэранаў. Гэтыя ж адчуванні не пакідалі і падчас выступлення капэлы Анса Берзіна, харызматычнага латышскага выканаўцы на петраградскім гармоніку, і заліхвацкіх танцаў літоўцаў *Reketukas*.

Гурт крыўскай музыкі "Ветах" пад кіраўніцтвам Вячаслава Калацэя, які можна смела лічыць адным з лідараў у аднаўленні дударскага музычнага рэпертуару, выканаў беларускія танцы і песні, сабраныя падчас шматлікіх этнаграфічных экспедыцый па ўсёй Беларусі. Цікавыя паралелі можна было правесці паміж традыцыйнай славацкай школай ігры на гайдзе і беларускай школай ігры на дудзе, калі па зале разліваліся чароўныя гукі гайды Бернарда Гарая, выканаўцы-віртуоза, які даў магчымасць рассунуць межы аматарам дударскай музыкі. Праз выступленне гурта "Грамніцы" яго кіраўнік Уладзімір Зяневіч выявіў сваё бачанне беларускага фальклору і яго адаптацыю пад харавое выкананне. Энергетычным выбухам стаўся карагод "Талакі", — супольнасці гуртоў кафедры этналогіі і фальклору БДУКіМ. Так была пастаўлена кропка ў канцэрце і канферэнцыі.

Падчас канферэнцыі адбылася таксама прэзентацыя зборніка артыкулаў удзельнікаў форуму. Колькасць арыгінальных тэкстаў (а іх у зборніку каля ста) сведчыць пра зацікаўленасць маладых і сталых даследчыкаў традыцыйнай культурай, іх інтарэс да яе вывучэння, захавання і адраджэння.

Дударскі фольк- (і пост-) мадэрн

Калі вы знаходзіцеся ў месцы, дзе канцэнтрацыя дудароў на квадратны метр плошчы перавышае звыклую норму ў некалькі разоў; дзе з розных бакоў вы чуеце гукі дуды (добра наладжанай ці не вельмі); калі вы назіраеце сустрэчу музыкаў з розных куткоў Беларусі і іншых краін; асабліва калі ўсе гэтыя дзіўныя працэсы і з'явы адбываюцца ўвесну, то ведайце — вы трапілі на чарговы міжнародны фестываль, прысвечаны дудзе.

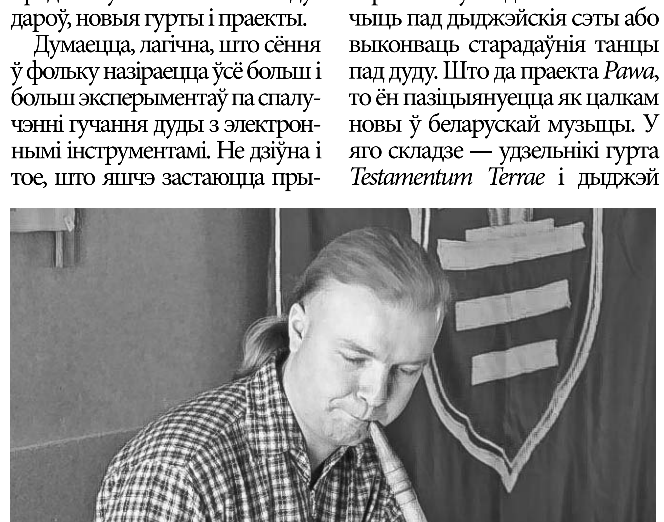
Марына ВЕСЯЛУХА,
фота Алены Рамашко

Менавіта такі фэст, ужо адзінаццаты па ліку, не так даўно прайшоў у беларускай сталіцы. Па завядзёнцы "Дударскі фэст-2012" расцягнуўся на некалькі дзён і ўключаў цэлы шэраг імпрэз рознага фармату — ад традыцыйнага канцэрта-адкрыцця ў сталічным Палацы культуры ветэранаў, канферэнцыі на хутары Шаўловічы, што ў Валожынскім раёне, і камернага канцэрта з майстар-класам па танцах у музейным комплексе "Дудуткі" да абсалютна нефармальнага завяршэння ў клубе "Рэ:Паблік", дзе дудароў і даследчыкаў можна было пабачыць не толькі на сцэне, але і на танцпляцы. І калі дзясяты фэст, што адбыўся ў мінулым годзе, зорны па складзе гасцей з Германіі, Швецыі, Польшчы і Беларусі, у некаторай ступені падвёў вынікі, то сёлетні "Дударскі фэст" хутчэй абазначыў пачатак новай хвалі ў фольку і прадставіў новае пакаленне дудароў, новыя гурты і праекты.

Думаецца, лагічна, што сёння ў фольку назіраецца ўсё больш і больш эксперыментаў па спалучэнні гучання дуды з электроннымі інструментамі. Не дзіўна і тое, што яшчэ застаецца прыхільнікі традыцыйнага акустычнага гуку, часам нават вельмі мінімалістычнага па сваім музычным складніку, але моцнага эмацыянальна. Натуральна выглядаюць таксама міксы дуды і рок-музыкі. І хоць сёлета фэст быў тэматычна прысвечаны фольк-мадэрну, са сцэны можна было пачуць усе гэтыя варыянты сумесі дудовага гучання з музыкай рознага кшталту. А там вырашыць — каму што больш даспадобы. Так, музыку ў традыцыйным рэчышчы прадставілі гурт "Тутэйшыя" (дарэчы, падчас фэсту адбылося іх першае выступленне), дуэт Дзяніса Сухога і Стася Чавуса, гурт падлеткаў — вучняў Івянецкай школы мастацтваў "Рарог" пад кіраўніцтвам Касі Радзівілавай, ужо многім добра вядомыя гурты *Cornucopia*, *Essa* і знакаміты "Стары Ольса".

Тут варта прыгадаць і польскі гурт *Tryzna*, які ўпершыню выступіў у Беларусі. У калекцыі інструментаў яго шмат валынак розных канструкцый, характэрных для розных народаў, ёсць сярод іх і беларуская дуда. Адметна і тое, што калі музыкі толькі вучыліся граць, то слухалі шмат кампазіцый гурта "Стары Ольса", таму і адна з мелодый, выкананая гасцямі з Польшчы падчас заключнага гала-канцэрта, была натхнёная беларускім гуртом.

Рок-плынь прадставілі каманды "Кашлаты Вох" і *Litvin-Troll*. І непасрэдна фольк-мадэрновае гучанне прадэманстраваў новы гурт *Pawa*, захапілі публіку і музычныя імправізацыі дудароў і дыджэя Паўла Бальцэвіча. Падчас гэтых эксперыментаў гледачы маглі танчыць пад дыджэйскія сэты або выконваць старадаўнія танцы пад дуду. Што да праекта *Pawa*, то ён пазіцыянуецца як цалкам новы ў беларускай музыцы. У яго складзе — удзельнікі гурта *Testamentum Terrae* і дыджэй Мікіта Седзянкоў, і выконвае гурт звыклыя кампазіцыі "Тэстаментаў", але ў нязвыклай дыджэйскай апрацоўцы. На пытанне пра матывы такога спалучэння кіраўнік праекта, дудар Юрась Панкевіч адказаў: "На канцэрты зазвычай прыходзіць моладзь, якая захапляецца народнымі танцамі. Нам жа важна, каб музыка была даспадобы ўсім, каб і людзі з іншымі інтарэсамі адчувалі, што сучаснасць і мінуўшчына звязаныя".

Грае Алесь Чумакоў (музыка гурта "Стары Ольса").

Назіраючы такую жанравую і стылёвую музычную разнастайнасць, складана было не пагадзіцца з Тодарам Кашкурэвічам, адным з заснавальнікаў "Дударскага фэсту". Ён падкрэсліў: "У самым пачатку справай адраджэння дуды займаліся толькі лічаныя адзінкі, энтузіясты. Тады нават і спадзеваў не было, што рух стане настолькі шырокім, шматлюдным і будзе рэзаніраваць у розных субкультурах, сярод людзей рознага узросту і перакананняў. Дуда адрадзіла свой статус у культуры нашага народа".

Дарэчы, мастацтвам выканання, эксперыментамі дудароў захапіліся не толькі нашы суайчыннікі, але і даследчыкі з замежжа. Так, падчас заключнага гала-канцэрта ў фае клуба "Рэ:Паблік" я сустрэла спадара Ульрыха Моргенштэрна, доктара габілітаванага, прафесара музыказнаўства Кёльнскага ўніверсітэта (ён вядомы даследчык фальклору, часта наведваў нашу краіну з экспедыцыямі). У гэты час на сцэне выступаў гурт "Кашлаты Вох". Напачатку энергічны фольк-панк з выкарыстаннем дуды здзівіў шаноўнага навукоўца, які нават жартам паскардзіўся на тое, што ўжо надта стары для такой музыкі. Але ўсё ж зноў зайшоў у залу і паслухаў колькі песень… А потым спадар Ульрых надзвычай эмацыянальна сказаў: "Цяпер я дакладна разумею, што такое постмадэрнізм!" Прытым гэта была не скруха адносна дэструктыўнасці плыні, але здзіўленне і радасць ад удалага спалучэння розных элементаў і майстэрства пераўвасаблення музыкаў гурта.

Думаю, што элементы постмадэрну ў музыцы сучасных беларускіх гуртоў, якія выкарыстоўваюць дуду, — добрая тэма для абмеркавання падчас чарговай канферэнцыі. Сёлета ж падчас сустрэчы на хутары Шаўловічы, уладальнікам якога з'яўляецца лідар гурта "Стары Ольса", прадзюсар фестывалю Зміцер Сасноўскі, даследчыкі засяродзіліся на іншых пытаннях. Так, удзельнікі канферэнцыі абмеркавалі першы выпуск часопіса Dudar, звярнулі ўвагу на змест наступнага нумара выдання.

Зміцер Сасноўскі падчас свайго выступлення падкрэсліў: "Колькі год таму мы абмяркоўвалі ідэю стварэння дударскага цэху, які б меў назву "Дударскае братэрства імя Святога Васіля". Гэта была б элітная структура са сваім сімвалам і строгімі патрабаваннямі да ўступлення. Так, сябрам братэрства мог бы стаць толькі дудар, які сам здолее зрабіць інструмент і прайсці некаторыя выпрабаванні на майстэрства ігры. Думаю, што цяпер гэта задумка можа быць увасоблена ў жыццё".

Несумнена, "Дударскі фэст-2012" атрымаўся. Гледачоў уразілі і крыху няўпэўненыя "Тутэйшыя", і брутальны *Litvin-Troll*, і неўтаймоўны "Кашлаты Вох", які — "асобная тэма для гаворкі", і спакойная *Tryzna*, і нечаканая *Pawa*. Засталося і адчуванне няскончанасці, незавершанасці. Але гэта добра. Значыць, працяг будзе.

Традыцыйная культура жыве і квітнее

Хаця гадоў пятнаццаць таму па ўзроўні развіцця некаторых рамёстваў і традыцый Магілёўшчына значна адставала ад іншых абласцей, удзельнікі і госці міжнароднага форуму "Традыцыйная культура: ахова, захаванне, актуалізацыя" ўпэўніліся: тутэйшым майстрам, спевакам, танцорам і кулінарам ёсць што паказаць. Пацвярджэннем таму — прэзентацыя аб'ектаў нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны Магілёўскай вобласці і беларускай кухні, якая прайшла ў Магілёўскім абласным метадычным цэнтры народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы ў рамках форуму.

Вольга СЕМЧАНКА, Раіса МАРЧУК, фота Раісы Марчук

Круглянскія кулінары запрашаюць да стала.

Вынік дзейнасці ў гэтым кірунку — той факт, што дзевяці культурным аб'ектам Магілёўскай вобласці нададзены статус нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці Рэспублікі Беларусь, які толькі летась атрымалі тры аб'екты: песні традыцыйнага вяселльнага і хрэсьбіннага абрадаў вёскі Паршына Горацкага раёна, тэхналогія пляцення лапцей у Дрыбінскім раёне, а таксама абрад "Бразгун" і яго складнік — ушанаванне іконы святых апосталаў Пятра і Паўла вёскі Наркі Чэрыкаўскага раёна. Удзельнікам форуму былі прадстаўлены пяць аб'ектаў.

— Гэта прэзентацыя практычна замяніла некалькі навуковых выступленняў, бо кожны жадаючы мог падысці да майстра ці носьбіта народных традыцый і атрымаць неабходную інфармацыю, — зазначыў намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадэуш Стружэцкі.

Дрыбінскія майстры знаёмілі з традыцыяй пляцення лапцей і сваім знакамітым шапавальствам — валяннем з воўны. Удзельніцы аўтэнтычнага гурта "Незабудкі" з вёскі Галавенчыцы Чавускага раёна выконвалі мясцовыя песні і традыцыйныя для сваёй вёскі танцы. Народны майстар з Бабруйскага раёна Юрый Боўда дэманстраваў мастацтва вырабу керамічнага посуду, якое аднавіў разам з іншымі мясцовымі ганчарамі. Майстар Аляксандр Харкевіч з вёскі Ваўканосава Круглянскага раёна не толькі паказваў самаробныя музычныя інструменты з дрэва, але і граў на іх.

— Мы ладзілі форум не толькі як навукова-практычную канферэнцыю, бо хацелі ў першую чаргу паказаць уласныя набыткі па захаванні сваёй спадчыны, — распавёў дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы Алег Хмяльcoў. — За апошнія пяць гадоў дзякуючы падтрымцы кіраўніцтва аблвыканкама, абласнога Савета дэпутатаў і ўпраўлення культуры мы сталі больш увагі надаваць традыцыйным беларускім рамёствам і абрадам. Некаторыя нават вярнулі, і даволі паспяхова, з небыцця, пачалі развіваць іх далей. Цікавы момант: чатыры гады таму ўпраўленне культуры аблвыканкама аб'явіла на Магілёўшчыне Год рамёстваў. Раней такіх крокаў ніхто яшчэ не рабіў. Менавіта тады мы правялі шмат цікавых мерапрыемстваў, якія садзейнічалі захаванню традыцыйнай культуры і яе ўзняццю на адпаведны ўзровень. І нам гэта ўдалося! Цяпер стараемся не страціць назапашаная напрацоўкі, а наадварот — прымнажыць. Мэта форуму — не толькі сухая тэорыя, але і практыка. Каб тыя, хто прыехаў да нас, змаглі ўбачыць і пачуць, як гэта адбываецца. Падобнае мерапрыемства праходзіць пры падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь упершыню не толькі ў Магілёўскай вобласці, але і ў нашай краіне. Хочацца спадзявацца, што гэта будзе не апошні форум. Госці з Расіі, Украіны, Літвы, Азербайджана і Арменіі ўпэўніліся ў тым, што нас у гэтай адказнай справе вельмі падтрымлівае дзяржава.

Таксама былі прэзентаваны аб'екты культурнай спадчыны, якія яшчэ не набылі статус нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці, але ў будучым змогуць на гэта прэтэндаваць. З Бялыніцкага раёна "прыехала" багатая калекцыя саматканых вышываных ручнікоў. Частка з іх захоўваецца ў мясцовым музеі, іншыя належаць прыватным асобам.

Асіповіцкі раён прадставіў калекцыю саматканых ручнікоў і сукенак, выробленых маладой ткачыхай Аляксандрай Рыбак, членам Беларускага Саюза майстроў народнай творчасці. З 2007 года яна працуе майстрам-метадыстам Асіповіцкага Цэнтра народных рамёстваў і кіруе дзіцячымі гурткамі па ткацтве, вышыўцы, нітачным дызайне, пляценні паясоў. Аляксандра Генадзьеўна разам з іншымі майстрамі дэкаратыўна-прыкладной творчасці шмат увагі надае развіццю ў раёне народных промыслаў і рамёстваў, займаецца вывучэннем і адраджэннем старажытнага рамяства тутэйшага рэгіёна — ткацтва. У 2008 годзе ўдзельнічала ў абласным конкурсе, дзе прадстаўляла рэканструяваныя народныя касцюмы свайго раёна і была ўдастоена першага месца. У наступным годзе брала ўдзел у абласным конкурсе па рэканструкцыі ручніка, дзе таксама паднялася на вышэйшую прыступку. Пераможца таленавітая асіпаўчанка і на конкурсе па ткацтве "Матчыны кросны" ў Старых Дарогах, на штогадовай Рэспубліканскай выстаўцы Беларускага Саюза майстроў народнай творчасці "Калядныя ўзоры".

Юныя асіпаўчанкі ў строях ад Аляксандры Рыбак.

Наогул, адраджэнне такіх відаў традыцыйнага мастацтва, як ткацтва і вышыўка, на Магілёўшчыне ідзе вельмі актыўна. Абласны метадычны цэнтр паспяхова рэалізуе доўгатэрміновы творча-адукацыйны праект "Чароўны куфар", галоўная мэта якога — прыцягнуць да супрацоўніцтва майстроў вобласці, каб з іх дапамогай наладзіць навучанне маладых кадраў.

Пры рэалізацыі праекта паўстала праблема забеспячэння спецыялістаў адпаведным абсталяваннем, у прыватнасці, кроснамі. Ініцыятыўная група шмат зрабіла для таго, каб адшукаць неабходны інвентар. У выніку метадычнаму цэнтру перадалі два ткацкія станкі, якія пастаянна выкарыстоўваюцца ў працы метадыстам установы Аленай Саўчанкай, якая тчэ на іх ручнікі, посцілкі, габелены, а таксама для правядзення семінараў-практыкумаў па ткацтве для пачынаючых ткачых вобласці.

Яшчэ адна праява традыцыйнай культуры — гэта кухня. Кулінарнымі дзівосамі здзіўлялі прадстаўнікі розных рэгіёнаў Магілёўшчыны. Ячня "чачоха", журавінавы кісель, рулька з печы — далёка не поўны спіс бялыніцкіх прысмакаў. Удзельніцы аўтэнтычнага гурта "Незабудкі" з Чавускага раёна прыгатавалі адмысловыя вясковыя стравы: клынду з ільнянога насення, "бульбашы" з грыбамі, сырнікі з бульбы, некалькі відаў бульбяных "рэзнікаў", бярозавік на бураках і з хлебнай скарынкай. Дрыбінскія кулінары здзівілі не толькі смакам сваіх цудаў, але і іх назвамі на мове шапавалаў: кілбаса — тартаса, хлеб — акруш, грыб — багол, агуркі — вахмаркі. Карацей, у кожнага раёна хапала ўсялякай смакаты — усяго не пералічыць!

Афарызм

Свет не толькі бязлітасны і жорсткі. Ён яшчэ ласкавы і ясны.

Кузьма ЧОРНЫ

З глыбінкі

У школьным музеі

Дваццаць гадоў таму ў Ільянскай сярэдняй школе імя А. Грымаца быў адкрыты музей "Вілейшчына літаратурная". Сёння ён мае статус народнага, пра музей ведаюць далёка за межамі раёна. Тут праводзіцца да тысячы экскурсій у год, на базе музея ладзяцца канферэнцыі, літаратурныя чытанні, працуе клуб "Цікавыя сустрэчы".

Адзначаць юбілей музея вырашылі ўрачыста, тым больш што чакалася шмат гасцей: прадстаўнікі раённага кіраўніцтва, мясцовыя літаратары, тэлежурналісты. Безумоўна, свята распачалося экскурсіяй, якую вялі вучні 3 — 10 класаў.

У гэты ж дзень была прэзентавана кніга кіраўніка музея Розы Шэрай "П'ескі для школьнага тэатра". Большасць п'ес сапраўды пастаўлена на школьнай сцэне. Перад прысутнымі выступілі вучнёўскі калектыў з маленькім спектаклем "Жорсткасць Лаўрука" і настаўніцкі — з п'есай "Адам Гурыновіч". Са свайго боку шаноўныя госці-літаратары — Уладзімір Кажамяка, Мікола Кутас, Уладзімір Цанунін, Галіна Кутас, Аксана Ярашонак, Клаўдзія Дубовік — падарылі музею свае паэтычныя творы.

Раіса ШАРКО, Вілейскі раён

Россып самацветаў

Чарговае пасяджэнне літаратурнага аб'яднання "Люстэрка душы" прайшло ў Свіслацкай раённай бібліятэцы, мясцовыя паэты чыталі новыя вершы. Самым цікавым момантам сустрэчы была прэзентацыя кніг таленавітай паэтэсы з Новага Двара Марыі Захаркі. Яе вершы натхнёна агучыла супрацоўніца бібліятэкі Алена Пясецкая. Яна ж коратка пазнаёміла прысутных з біяграфіяй паэтэсы. Для М. Захаркі, якая нарадзілася і вырасла ў Сібіры, другой радзімай стала Свіслацкая зямля.

У Марыі Васільеўны свой адметны стыль. Пра што б ні пісала яна, кожны радок напоўнены жыццёвай мудрасцю, глыбокім сэнсам. Цудоўныя словы ідуць з яе душы і россыпам самацветаў кладуцца на чыстыя старонкі. З іх нараджаюцца кнігі. Дзве — выдадзены, яшчэ дзве рыхтуюцца да друку.

"Нынче здесь, завтра там" — кніга-падарожжа па роднай зямлі, па краінах і кантынентах, якое аўтарка здзяйсняе… не пакідаючы свайго дома. У аснову кнігі "Ад неба да зямлі" ляглі сюжэты Бібліі. Біблейскія казанні ў вершах Марыі Захаркі незвычайна прыцягальныя. Тут жа сабраны ўспаміны пра дзяцінства, іншыя цікавыя гісторыі ў вершах і прозе.

М. Захарка не любіць распавядаць пра сябе, яна на рэдкасць сціплы чалавек. А вершы, як сама кажа, — гэта свет яе захапленняў, праменьчык святла, які падтрымлівае жаданне жыць. Няхай жа ён свеціць яшчэ доўга-доўга, абуджаючы да жыцця ўсё новыя самацветы-радкі!

Ядвіга КОБРЫНЕЦ, Свіслацкі раён

ЛіМ

Выходзіць з 1932 года
У 1982 годзе газета ўзнагароджана ордэнам Дружбы народаў
Заснавальнікі: Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, ГА "Саюз пісьменнікаў Беларусі", РВУ "Літаратура і Мастацтва"

Галоўны рэдактар Таццяна Мікалаеўна СІВЕЦ

Юрыдычны адрас: 220034, Мінск, пр. Незалежнасці, 39, п. 4а
Адрас для карэспандэнцыі: 220034, Мінск, вул. Захарава, 19
Тэлефоны: галоўны рэдактар — 284-66-73; намеснік галоўнага рэдактара — 284-66-73
Аддзелы: публіцыстыкі — 284-66-71; крытыкі і бібліяграфіі — 284-44-04; прозы і паэзіі — 284-44-04; мастацтва — 284-82-04; навін — 284-44-04; аддзел "Кніжны свет" — 284-66-71; бухгалтэрыя — 284-66-72; Тэл./факс — 284-66-73
E-mail: lim_new@mail.ru
Адрас у Інтэрнэце: www.lim.by

Набор і вёрстка камп'ютарнага цэнтра РВУ "Літаратура і Мастацтва".
Выходзіць раз на тыдзень па пятніцах.
Выдавец: Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Літаратура і Мастацтва".
Друкарня Рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку" г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79.
Індэкс 63856
Кошт у розніцу — 2300 рублёў
Наклад — 2853
Умоўна друк. арк. 5,58
Нумар падпісаны ў друк 17.05.2012 у 11.00
Газета зарэгістравана ў Міністэрстве інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 7 ад 22.07.2009 г.
Заказ — 2134
Д 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
ISSN 0024-4686